

Per aspera ad astra

Constelații 5 dianmantine

**Revistă de cultură universală
editată sub egida Ligii Scriitorilor Români**

**Anul IV, Nr. 11 (39)
Noiembrie 2013**

Boucher - Podul

În acest număr

semnează:

George Popa, Iulian Chivu, Doina Drăguț, Al. Florin Țene, Janet Nică, George Filip, Petru Hamat, Constantin Miu, Florentin Smarandache, Adrian Botez, Daniel Marian, Emil Bucureșteanu, Ion Pachia-Tatomirescu, George Petrovai, Ecaterina Negara, Geo Călugăru, Melania Rusu Caragioiu, Gheorghe Vicol, Claudia Voiculescu, Lucian Gruia, Mihai Știrbu, Leonard Ionuț Voicu, George Baci, Dan Norea, Florin Măceșanu, Beatrice Silvia Sorescu, Claudiu Simonati, Iusuf Bislimi, Valentin Nicolîțov, Titina-Nica Țene, Boris Marian, Jiri Dedeczek, Andrew Fincham, Petr Hrusca, Justin Quinn, Puiu Răducan, Marin Voican-Ghioroiu, Eugen Deutsch, Mihai Batog-Bujeniță, Liviu-Florian Jianu, Mariana Zavati Gardner, Viorel Martin, Virgil Stan, Ioan Vasiu, Decebal Alexandru Seul, Andrei Potcoavă, Luca Cipolla, Constantin Tudorache, Laurențiu-Florentin Ghiță, Dimitrie Teleor, Nelu Vasile, Constantin Lupeanu, Vasile Menzel.

Sumar

George Popa, Poezia absolutului	pp.3,4
Iulian Chivu, Prometeu - Rebeliunea înțelepciunii	pp.5,6
Doina Drăguț, Versuri	p.6
Al. Florin Țene, Erosul, ca artă, în secolul al XVIII-lea românesc	p.7
Janet Nică, Paradoxuri umoristice	p.8
George Filip, Versuri	p.9
Petru Hamat, Bipolaritatea frumosului asimetric în discursul poetic al lui Radu Stanca	pp.10-13
Constantin Miu, Moștenire lexicală	pp.14-17
Florentin Smarandache, Poeme cu poeme ...	p.17
Adrian Botez, Revelații clandestine... ..	pp.18-20
Daniel Marian, Isabela Nicoară: "despre trup altădată"	p.21
E. Bucureșteanu, Nietzsche și femeile ..	pp.22-23
Ion Pachia-Tatomirescu, Caligrafii eternizate "la minut" pe-npulberatul eurotraseu	p.24
George Petrovai, Medicina energetică a taoismului	p.25
Ecaterina Negara, Versuri	p.25
Geo Călugăru, De veghe la "nestinse candelă"	p.26
Melania Rusu Caragioiu, Versuri	p.27
Gheorghe Vicol, Haiku	p.27
Claudia Voiculescu, Versuri	p.28
Lucian Gruia, Versuri	p.28
Mihai Știrbu, Ioan Slavici și Eleonora Tănăsescu	pp.29-32
Leonard Ionuț Voicu, Versuri	p.32
Doina Drăguț, Poetul George Filip - în Cetatea Banilor	pp.33,34
George Baci, Gânduri în derivă	p.34
Dan Norea, Două capitale imperiale	pp.35-37
Florin Măceșanu, Francois Boucher	p.38
Beatrice Silvia Sorescu, Versuri	p.39
Claudiu Șimonați, Monostihuri	p.39
Iusuf Bislimi, Versuri	p.40
Valentin Nicolîțov, Poemul senryu - un poem haiku plin de umor	pp.41,42
George Popa, In excelsis	p.42
Titina-Nica Țene, Versuri	p.43
Boris Marian, Depresia, ah... ..	p.43
Jiri Dedecsek, Andrew Fincham, Petr Hrusca, Justin Quinn, Versuri	p.44
Puiu Răducan, Dudul	p.45
M. Voican-Ghioroiu, Maria cântă cu dor	p.45
Eugen Deutsch, Janet Nică, Duel sonetistic ...	p.46
Mihai Batog-Bujeniță, Da! Sângele Domnului face minuni!	pp.47,48
Doina Drăguț, Tăcere	p.48
Liviu-Florian Jianu, 74858	p.48
Mariana Zavati Gardner, De vânzare	p.49
Viorel Martin, Versuri	p.49
Virgil Stan, Drumul către nicăieri	p.50
Ioan Vasiu, Versuri	p.51
Decebal Alexandru Seul, Porțile	p.51
Andrei Ptcoavă, Un grafician printre epigrafiștii olteni	pp.52,53
Luca Cipolla, Versuri	p.53
C. Tudorache, Satira Timpului pierdut ...	pp.54,55
Laurențiu-Florentin Ghiță, Constelații epigramatice	p.56
Dimitrie Teleor, Constelații epigramatice ..	p.57
Nelu Vasile, Constelații rebusiste	p.58
Constantin Lupeanu, Doi artiști	p.59
Vasile Menzel, Actor pictor - Pictor actor ..	p.60

Constelații diamantine

Revistă de cultură universală

Fondată la Craiova,

în septembrie 2010

- apare lunar -

Membri de onoare ai colectivului de redacție

- Prof. univ. dr. Remus RUS
- Prof. dr. Florin AGAFIȚEI, orientalist, sanscritolog
- Diplomat Petre GIGEA-GORUN, ambasador, scriitor
- Prof. univ. dr. George POPA, scriitor, traducător, eminescolog, critic de artă

Redacția

Redactor-șef:

DOINA DRĂGUȚ

Secretar general de redacție:

JANET NICĂ

Redactori literari:

IULIAN CHIVU

BAKI YMERI

Redactor artistic:

FLORIN MĂCEȘANU

Redactori asociați

- Prof. univ. dr. FLORENTIN SMARANDACHE, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. CRISTIAN PETRU BĂLAN, SUA, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. univ. dr. VIOREL ROMAN, Germania, membru al Academiei Americano-Române de Științe și Arte
- Prof. MARIANA ZAVATI GARDNER, Anglia, poetă bilingvă, critic literar, traducător
- GEORGE FILIP, Canada, scriitor

DTP: Doina DRĂGUȚ

Responsabilitatea privind conținutul materialelor publicate în revista *Constelații diamantine* aparține strict autorului care semnează textul.

Materialele se pot trimite la adresele:

constelatiidiamantine1@gmail.com

const.diamantine@gmail.com

ISSN 2069 – 0657

www.scribd.com/doina_dragut

Adresa redacției:

Cartier Lăpuș, Bd. Decebal, bl. S2, ap. 13, Craiova, Dolj,
România, cod: 200440

Ilustrația revistei: François Boucher

Fondatori: Al. Florin Țene, Doina Drăguț, Janet Nică, N.N. Negulescu

George POPA

Poezia și absolutul

*Was bleibt aber, stiftem die Dichter.
Hölderlin*

Intellectul uman concepe trei forme de absolut: cognitiv, ontologic și axiologic.

Absolutul *cognitiv* poate fi atins decât dacă am reuși cuprinde în aparatul cunoașterii întreg infinitul (expresie improprie, totuși: infinitul nu poate fi considerat un întreg, o totalitate „rotundă”, pentru că izvorăște mereu din el însuși); la fel și desfășurarea temporală din neînceputuri până astăzi, - lucru, desigur, imposibil.

Mai mult, cosmosul este mereu în devenire, nimeni nu poate ști vreodată încotro se îndreaptă evoluția sa. Ca atare, Joseph Arthur conte de Gobineau avea dreptate „*Ignoramus et ignorabimus*”. Kant formulează concepția conform căreia ceea ce noi cunoaștem este creația aparatului nostru cognitiv subiectiv - sensibilitate și intelect - de care dispunem. „Lucrul în sine” (*das Ding an sich*) rămâne incognoscibil. Și tot atât de necunoscut rămâne și sufletul, interioritatea noastră: „A te cunoaște pe tine însuși, este lucrul cel mai dificil”, spunea încă la începutul filozofiei grecești, Thales din Milet. „Nu putem găsi limitele sufletului, pe ce drum am apuca-o, atât de adânc ele se afundă”, afirma la rândul său Heraclit din Efes. Aceasta cu atât mai mult cu cât, așa cum s-a spus de la Marc-Aurel la Eminescu, trupul este un străin în care a fost captată conștiința, spiritul.

*

Absolutul *ontologic* - eternitatea entităților ontice, nici ea nu poate fi atinsă. Ființa se află într-o devenire continuă, o moarte de la o clipă la alta, urmând o nouă renaștere, iar pe de altă parte entitățile individuale poartă în formula lor ontică, perisabilitatea. Sunt *Seine zum Tode* - ca să reluăm formula lui Heidegger, care nu face decât să repete un adevăr știut de întotdeauna și deseori repetat de Heraclit la modul profund tragic: „*Noi toți trăim moartea, și toți ne trăim propria moarte*”. Ca atare, Heidegger, după Heraclit, voia însă să spună că ne naștem anume pentru a muri. Or, acest lucru arată tocmai cadu-

citea, inconsistența substanței ființiale întruchipată într-o formă definită, într-un tipar determinat, oricare ar fi acela.

Dar persistența lor eternă - la ce bun? Ce ar însemna pentru univers, dar și pentru un om a trăi indefinit în identitatea psihosomatică sub care s-a născut? Moartea nu apără omul de propriul plictis de sine (*ennui, anoia, spleen*) dacă ar trăi mii de ani în aceeași formulă de a fi? Ca să nu mai punem întrebarea foarte banală: unde ar fi încăput toată omenirea de la începutul ciclurilor, ca de pildă cele opt straturi succesive de civilizație câte au descoperit săpăturile arheologice în orașul babilonian Ur? Până unde trebuia să ajungă Turnul lui Babel pentru a putea găzdui întregul șir de omenet ce urma să se tot nască până azi? Nu este perisabilitatea o apărare a naturii? Chiar dacă acest lucru ar putea fi o „imensă fraudă”, cum scria Tagore, gândind că există compensația într-o altă lume, o suprafiiințare eternă.

Este foarte posibil ca omul să poată acclimatiza și popula și ale planete, și totodată să prelungească indefinit viața, vindecând-o și de îmbătrânire. Va fi ca în raiul visat de religii. Deci teoretic s-ar putea presupune că *ontologic* omul va reuși să creeze un asemenea absolut al vieții - adică fără maladii, fără suferințe, fără moarte.

Dar aparent straniu, Eminescu credea că „*absolutul (existenței) este frate cu moartea*”. Pentru că esența ființării pentru a dura, trebuie să se afle neîncetat în *devenire*, deoarece cosmosul nu este dat odată pentru întotdeauna, ci se recrează pe sine din mers, oprirea ar însemna încremenire, înghețul tanatic.

Condiția *sine qua non* a realizării înveșnicirii vieții omului este să se reușească totodată atingerii alt absolut: cel *axiologic*, cel etic. Empedocle afirma că întregul cosmos evoluează sub semnul ciclicității iubire-ură, armonie-dizarmonie, creație-distruge; iar Heraclit era mai pesimist: „totul se face și se distruge prin discordie”. Cervantes nota în

Don Quijote „Omul este cum l-a lăsat Dumnezeu, uneori și mai rău decât atât”, iar Shakespeare în finalul Sonetului 121: „*The men are bad and in their badness reign*”.

Care ar fi rațiunea existenței răului uman? *Ființa merită să fie distrusă*? Natura gândeste în acest fel, din moment ce ne condamnă pe toți la moarte? Numai că omul însuși, conștiință axiologică a universului, comite răul până la ucideri în masă, inclusiv în numele unui dumnezeu în diverse religii. Dacă natura o face, să spunem, pentru propria asanare, ca și cum și-ar repara greșeala că ne-a născut, - distrugerea de către om a vieții altuia are loc dintr-un motiv absurd, acela de a crede - conștient, subconștient - că actul de a ucide i-ar asigura un surplus de viață proprie, sau un mod, de asemenea subconștient, de a elimina ideea propriei morți. Heidegger crede că necunoscuta Marea Ființă, aruncă pe om în lume pentru a o afirma, pentru a o „păstori”, dar tot el recunoaște că omul este condamnat să moară, deci tot nu poate salva Ființa... Avea dreptate Heraclit afirmând: „*gândurile omului sunt jocuri de copii*”.

*

Or, tragic este următorul fapt: chiar presupunând că omul ar găsi mijloacele de a-și prelungi indefinit viața, el tot va fi egolatr, tot va provoca suferință și va ucide. O mutație morală nu pare posibilă. Atunci, ce îi rămâne omului pentru „salvare”, și anume, de ce formă de „salvare” dispune?

Omul are conștiință. Conștiința de sine: conștiința destinului său în lume - viață amenințată de suferință și rău, și ineluctabil aruncat în moarte. Or, dându-și seama de injustețea acestei sortiri față de Ființa ca atare, *conștiința omului este axiologică*. Pentru conștiința umană există vreo ieșire, măcar iluzorie din acest destin? Da, există un dar excepțional - *imaginația*, „regina facultăților”, cum a numit Charles Baudelaire.

Este conștiința imaginativă un „dar” al

naturii, pentru a încerca o compensație, o reparație la nereușita vieții? Sau vine ea mai sus de lumea Creatorului, cum afirmă Eminescu vorbind despre natura geniului? (*Lume și geniu* - „Povestea magului călător în stele”).

Pe de o parte imaginația științifică a permis omului să descopere și să fructifice infinite posibilități latente ale naturii: matematica, fizica, chimia, astronomia, biologia, etc. i-au ușurat viața, dar i-o și amenință, căci orice nouă descoperire, recunoșteau chinezii când au descoperit praful de pușcă, se întoarce împotriva omului - aceasta pentru că *omul nu-și poate controla moral aceste descoperiri*, la acmeu aflându-se fisiunea atomului cu Hiroșima consecutivă.

*

Dar există o altă imaginație care constituie unica salvare, de mare forță spirituală: *imaginarul poetic*, imaginarul artistic. Acesta, scrie Kant, în colaborare cu *intelectul*, a făcut ca omul să creeze o nouă lume. La acest binom, autorul *Criticii puterii de judecare*, adaugă *gustul și spiritul* - „*având înțeles estetic, spiritul înviorător, însuflețitor al minții făcând-o să vibreze telic*” - în alți termeni ceea noi am numit „emoția intelectuală a artei”

Într-un cuvânt, „Puterea de imaginație (ca facultate de cunoaștere), este, anume, foarte puternică în crearea unei alte naturi din materia oferită de natura reală”, scrie Kant. Și filozoful din Königsberg relevă faptul că imaginația „dispune de libertatea prelucrării acestei materii pentru altceva, și anume pentru ceva ce *depășește natura*”. Kant numește aceste reprezentări ale puterii de imaginare *idei*, pentru că ele „năzuiesc spre ceva care se află dincolo de limitele experienței” empirice, ceea ce „le dă aparența unei realități obiective”. Ca atare, puterea de imaginație este creatoare, accentuează Kant, în sensul că ea depășește conceptele intelectului: „Ea pune în mișcare facultatea ideilor intelectuale spre a gândi anume, cu prilejul unei reprezentări mai mult decât se poate cuprinde și concepe în ea în mod lămurit.” Geniul, scrie Kant, este cel care poate îndeplini dezideratul unor ase-menea creații. (*Critica puterii de judecare*,

trad. Traian Brăileanu, 1940, pp. 195-200).

Hölderlin va duce mai departe viziunea kantiană: „*Völl verdienst doch dichterisch wohnt der Mensch auf diese Erde*” - „Plin de merite, poetic trăiește omul pe acest pământ - ideie capitală, preluată de Heidegger, pentru a afirma că Poezia (concept însumând toate artele), este cea care „salvează *Dasein*” - ființa umană și, prin aceasta, marea Ființă care l-a aruncat pe om în lume anume pentru ca acesta, prin arte, „să o păstorească”.

*

Poezia, arta în general poate să ofere un absolut și care ar putea fi acela?

„*Was bleibt aber, stiftem die Dichter*” - „Ceea ce însă durează, poezii întemeiază” - sună altă afirmație fundamentală a lui Hölderlin. Fiind creația sa proprie, realizările artistice constituie o realitate pe care omul o consideră absolută axiologic, fixate pentru eternitate. Sunt „zilele nemuritoare ale omului”, de care vorbea Pindar, „prezentul etern” de care vorbesc Platon și Nietzsche. Arta este absolutul uman: Rigveda și Imnurile lui Hölderlin, piramidele egiptene și Partenonul, Afrodita din Cnide praxiteliană și cele trei Pietă ale lui Michelangelo, autoportretele lui Rembrandt și Van Gogh, concertele pentru pian ale lui Mozart, simfoniile lui Beethoven, Tristan și Isolda wagneriană.

Popoarele s-au stins, dar simbolică mitului lui Ghilgameș rămâne peren, cultura greacă s-a înnemurit în cultura europeană prin mituri precum Apollo, Orfeu, Dionysos, prin ideea de „secțiunea de aur” sau „proporțiile divine”, iar presocraticii au fundamentat în-

treaga filozofie ulterioară occidentală. *Vedele* indiene au creat viziunea unui întreg popor, întruchipată în operele lor culturale - poezia, sculptura, pictura, arhitectura. *Configurația spirituală a popoarelor este o neonatură în natură*, așa cum proclama Kant.

Și dacă vorbim în limbajul unor deschideri ale modernității, poezia își creează spațiul său - cuantic - și timpul său supratemporal - sunt două tipare cu adevărat subiective - *kantiane*; - iar gândirea geniilor pare a fi *trans-neuronală*, confirmând ideea lui Eminescu potrivit căreia geniul este o entitate dinafara lumii creată de Dumnezeu. Nici Demiurgul nu-i poate înțelege încifrarea. Prin urmare, poetul creează o neolume, un absolut propriu al omului. În *Archaeus* Eminescu vorbea de *nelume*. Nelumea geniului. *Transposibilul*.

Dar oare imaginarul poetic rămâne numai o iluzie? O autoînșelare acceptată de om pentru că este opera sa, că el însuși este creator, putând făuri o lume paralelă celei de fiecare zi - în competiție cu lumea lui Dumnezeu?

Și totuși, nu se poate deschide și o altă perspectivă? Dacă inimaginabilele energii latente din lumea materială pot fi atât de extins și uimitor fructificate, încât am ajuns, de pildă, la descoperiri de mare excepție privind comunicarea la distanțe astrale, - *energiile noastre spirituale, trăite în voință de absolut valoric, nu se fructifică în circuitul ontologic cosmic - nu știm unde și nici când?* Decădere culturală și morală actuale tot mai grave, onticitatea profund viciată, negativă până la malefic - nu se datorește energiilor negative plecate de la răul de zi de zi al oamenilor și

nocivitatea unor „opere” care pervertesc cultura de mai bine de un veac încoace?

Suntem condamnați la perioade mereu reluate de *kaliyuga*, în care să bată tzunami-ul catastrofal al distructivului sub cele mai diverse forme? *Dimpotrivă, este atât de himeric să credem că energiile pozitive umane, reunite în cor universal, vor putea să creeze o nouă ontologie în absolut axiologic?* Nu va fi posibil vreodată ca, în acest scop, să aibă loc acea mutație axiologică existențială proclamată de finalul Simfoniei a IX-a a lui Beethoven - „*Seid umschlungen, Millionen...*”?

Boucher - Alegorie

Iulian CHIUU

PROMETEU-

Rebeliunea înțelepciunii

Grecii au furnizat literaturii universale referenți care aspiră la eternitate și meritul lor de a fi consacrat teatrul prin Eschiles, Sofocle, Euripide, Aristofan și alții a consolidat statutul unor simboluri care le reprezintă spiritualitatea și nu au putut fi depășite nici astăzi: Pygmalion, Narcis, Triptolemos, Faeton, Icarios, Midas, Prometeu, Pandora, Sisif, Tantal, Heracles, Orfeu, Dionysos etc. Simbolurile lor, întemeiate de epica țesută în cultul zeilor olimpici, printre eroi, ori în literatura argonauților, în cea a lui Homer, precum și în cea tebană, au ilustrat marile probleme ale umanității. Prometeu, marele rebel olimpic, după Eschil, se răzvrătise împotriva tiranului Zeus și va avea de suferit imens, însă nu-i va destăinuia acestuia cu cine ar putea avea un fiu mai puternic decât el și care îl va putea detronea. În plus, Prometeu stărnise, după cum se știe, mânia zeului suprem și prin faptul că mijloacele muritorilor stăpânirea focului, cunoașterea meșteșugurilor, a medicinei, a navigației, a scrisului și cititului - suficiente motive ca să-și reverse asupra lui furia tiranică și să-l condamne la chinuri greu de imaginat.

Forța și Puterea - simbolurile zeiești ale supremației - îl cuprind pe Prometeu și îl duc să fie înălțat, la porunca lui Zeus, chiar de prietenul său Hefaistos și atârnat pe o stâncă din Caucaz de unde nu ar fi putut să mai scape, oricât de ascuțit la minte era. **Forța și Puterea** îi sugerează în batjocură să aștepte să fie scăpat de oamenii pe care i-a învățat atâtea. Părăsit acolo, în frig și în suferință, Prometeu își duce cu demnitate destinul ce-i fusese hărăzit. Frumosa Okeanide auziseră loviturile de ciocan date de Hefaistos și îl găsesc pe Prometeu în chinuri cumplite și se înduioșează de titan, fiul lui Iapetos, fratele tatălui lor, al lui Okeanos, și soțul surorii lor, Hesione. Prometeu nu le spune dintru început din ce cauză fusese pedepsit, dar aruncă nenumărate blesteme la adresa lui Zeus, și asta le sperie pe frumoasele Okeanide care îi plâng de milă. În cele din urmă, Prometeu le va marturisi cum îl ajutase pe Zeus în lupta împotriva titanilor, de a căror putere se teme. Prometeu îl ajutase și o avusese de partea lui și pe Gee, marea zeiță, dar și pe

mama lui, zeița Themis. În cele din urmă, Zeus nu-i va face partași la putere pe cei care-l ajutaseră, înșelându-le buna credință și loialitatea. Vine apoi la locul penitenței însuși Okeanos și, impresionat de suferințele titanului, îi cere consimțământul să-i mijlocească la Zeus iertarea:

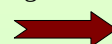
- Nu, mai bine păzește-te tu de necazuri, fuse răspunsul lui Prometeu. Mi-e teamă că, luând parte la durerea mea, îți vei atrage asupra-ți multe necazuri. Eu trebuie să sufăr până la capăt tot ce mi-a trimis ursita. Iar tu, Okeanos, ferește-te să nu atragi asupra ta mânia lui Zeus cerându-i iertare pentru mine. Însă înfruntarea lui Prometeu care răpise focul sacru pentru muritori din fierăria lui Hefaistos, de pe muntele Moshylos, nu putea fi răscumpărată cu astfel de medieri. În acest timp, Io, fiica lui Inahos, zeul apelor și primul rege din Argolida, fusese prefăcută în junincă de Hera și era alungată de un tăun. Disperată și la capătul puterilor, Io ajunge la stâncă unde era înălțat Prometeu și îl imploră să-i spună când va lua sfârșit chinul ei. Prometeu îi va spune că ar fi mai bine să nu știe, dar se îndură de ea și-i cere mamei sale, profeta Themis, să-i destăinuie soarta. Io se înspăimântă când află câte va avea de pățimit, ea fiind hărăzită să-l aducă pe lume, în Egipt, pe Epafos, ascendentul unui neam de eroi, din care se va naște și cel ce va avea să-i aducă chiar lui descătușarea. În timp ce Okeanidele se înfiorau de suferințele lui Prometeu, acesta continua să-l înfrunte pe Zeus în gura mare:

- Oricât m-ai tortura, Zeus, stăpân al tunetelor, ia aminte că va sosi ziua în care ai să te prăbușești și tu în nimicnicie. Ai să-ți pierzi domnia și ai să fii aruncat în bezna. Se vor împlini atunci blestemele lui Cronos, tatăl tău (...). În curând sosește acolo și Hermes, mesagerul zeilor, care-i cere lui Prometeu, sub amenințarea unor chinuri și mai grele, să-i spună cine-i acela care ar putea să-l detroneze pe Zeus, dar titanul rămâne neînduplecat, conștient că oricât va avea de suferit, va rămâne tot nemuritor:

- Ia aminte ce-ți spun: nu-mi schimb eu chinurile pe-o viață de rob! Mai bine înălțat de stâncă, decât slugă credincioasă

tiranului Zeus. Nu sunt pe lume chinuri cu care Zeus să mă poată înspăimânta și cu care să poată să-mi smulgă măcar o singură vorbă (...). Hermes însă își duce la cap misiunea și îi spune lui Prometeu ce îl aștepta: multe veacuri prăbușit cu stâncă înălțurii în bezna lui Hades, iar mai apoi un vultur îi va sfâșia ficatul în fiecare zi, chiar dacă acesta se va regenera până a doua zi. Între timp, ceilalți titani se împăcaseră cu Zeus și i se supuseseră, iar acesta îi scosese din întunericul temniței subpământene. Prometeu rămânea însă neclintit în tenacitatea lui chiar dacă și mama sa, Themis, îl implorase să-și domolească firea semeață. Acum se născuse deja cel ce avea să-l descătușeze, Heracles. Însă tocmai când vulturul se îndrepta spre pieptul titanului gata să-l spintece cu ciocul lui ascuțit, Heracles îl va ucide cu o săgeată. Prometeu se destăinuie acum: Stăpânul tunetelor urma să o ia de soție pe Thetis, căreia prevestitoarele Moire îi meniseră ca să nască fii mai puternici decât tatăl lor. Fatalitatea este deci evitată și de Zeus, iar Thetis deveni soția lui Peleu și dădura naștere celui mai mare erou al Greciei, lui Ahile.

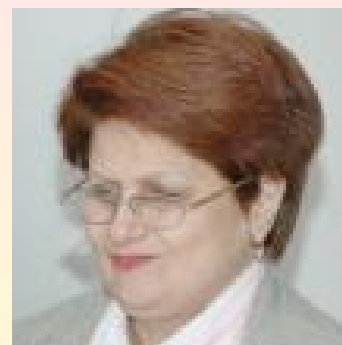
Categoric, Prometeu (cel al lui Eschil - generos și demn, nu cel al lui Hesiod - șiret și perfid) a fost dintru început un simbol; simbolul tenacității rebele, dar lucide, în numele dreptății zeiești, iar suferința lui înfricoșătoare l-a consacrat ca atare. Cartea profesorului rus N.A. Kun, din care am rezumat substanța epică a mitului, citează într-o notă de subsol o concluzie a lui Marx care îl considera pe titan „cel mai nobil sfânt și martir din calendarul filosofic.” La greci, a căror istorie nu ar fi fost completă și mai ales înțeleasă cum se cuvine fără mitologia lor, după cum vom observa, simbolurile se realizează aproape în exclusivitate dinspre nivelul verbal sau actanțial spre cel substantival, cu antrenarea unor sensibilități emoționale, spre nivelul cultural cu determinantele lui istorice, sociologice și, mai rar, biografice. Mitul vine, într-adevăr, cu un metalimbaj presemiotic în care gestul și magia o iau înainte gramaticii

și a lexicului, dar nu și înaintea povestirii întemeietoare pe care o construiesc. Frica grecilor față de zei, față de ursită, ca și credința în tributul locrian îi făceau adesea să li se umilească acestora măgulindu-le puținele calități, doar cu nădejdea că ar putea să le între în grații și să le înduplece bunăvoința. Prometeu însă cunoștea umilințele și neputințele oamenilor, dar și faptul că Zeus voia să-i piardă și, înduișat de soarta lor, îi salvează prin ceea ce avea să-l facă cu adevărat un erou civilizator. Coordonatele ontogenetice nu sunt pentru grecul antic la dispoziția lui decât în prea mică măsură, fiindcă *Moiră* (soarta) îl atinge și pe Prometeu, dar îl amenință până și pe Zeus (- *Oricât m-ai tortura, Zeus, stăpân al tunetelor, ia aminte că va sosi ziua în care ai să te prăbușești și tu în nimicnicie. Ai să-ți pierzi domnia și ai să fii aruncat în bezna. Se vor împlini atunci blestemele lui Cronos, tatăl tău*). Acestea i se adaugă ceea ce grecii numeau *Phthonos* și se referea la gelozia zeilor care adeseori se răzbeau pe succesele și pe fericirea oamenilor. E de la sine înțeles că, dacă *Moiră* nu era de înduplecat, bunăvoința zeilor se putea câștiga în diferite chipuri care grevau până la urmă asupra eticii olimpiene. Acestora li se mai adăugau într-o cultură a fricii, *Ereuniile*, pericole accidentale, duhuri ale întunericului asemănătoare vampirilor. Nici unora, nici altora omul nu putea decât să le răspundă cu umilință, într-o cultură a rușinii, paralelă cu cea a vinii și cu puritanismul ce decurge

din ea, cum spune E.R. Dodds, în care „zeii, ca și oamenii, sunt ușor de jignit (...); zeii nu au nimic împotriva unei minciuni sănătoase, dar nu le place să le iei numele în deșert.” În mitul lui Prometeu, discursul intersectează ficțiunea cu realitatea după rigorile verosimilului în al cărui temei se păstrează un contact susținut cu viața și de aceea avem cam tot atâta semioză pe câtă percepție profundă. Ceea ce Ockham găsea ca legătură de semnificare între obiect și concept, respectiv legătură de subsumare între concept și termen, grecii o spuseseră prin *Logos*-ul lor. Mitul grecilor este, cu consecvență, o concomitență a quidității cu haecceitatea; esența este constant comprehensivă și definibilă. Prometeu spune fără vanitate: *nu-mi schimb eu chinurile pe-o viață de rob! Mai bine înlănit de stâncă, decât slugă credincioasă tiranului Zeus*. Grăia astfel nu o trufie frustrată, ci un spirit rebelizat, iar nu unul al rebeliunii. Semnificatul nu se confundă cu sensul, dar converg în simbol pe seama discursului fiindcă textul contractează regulile, ca să preluăm o expresie a lui Umberto Eco. Grecii au știut încă de la Homer să armonizeze actele de referință cu cele de identificare a referentului, altfel ar fi făcut literatură fantastică pur și simplu. Prometeu nu este un rebel comun, ci unul înțelept, rațional, fiindcă înțelepciunea lui îl va salva în cele din urmă chiar pe necugetatul Zeus: Thetis nu va deveni soția acestuia, ci a lui Peleu, cu care va da naștere lui Ahile, și doar așa patricidul olimpien nu se va mai repeta.

Doina DRĂGUȚ

cel ce...

cel ce locuiește
între două țărături
răsturnând cu umbra
în goluri forme
se împiedică-n lumină
și apoi sporind spre alte înțelesuri
strânge-n brațe necuprinsul
până-l face clipă

asumare prin credință

lumina se dăruie tuturor
după măsura fiecăruia

duși de dorințe și întâmplări
nu făceau nimic

dar nimic nu rămânea nefăcut

se raportau la absolut
pe potrivă firii lor

relația specială cu timpul
era asumată prin credință

risipire în dorințe

înceau să depășească limitele
alunecau printre lucruri
mergeau în toate direcțiile
și se căutau
fiecare depindea
de posibilitatea de-a se deschide
liber
se clătinau în aceeași direcție
cu vântul
în toate se-mpărțeau
se adăugau
și rămâneau
suportau egal reprezentări
diferite
treceau prin vreme
și se risipeau în dorințe

Boucher - Apus de soare

Al. Florin ȚENE

EROSUL, CA ARTĂ, ÎN SECOLUL AL XVIII-LEA ROMÂNESC

Veacul al XVIII-lea a fost văzut adesea de unii istorici romantici europeni ca „secolul fericirii”, dar pentru români s-a dovedit a nu fi fost „fericit”. Dimpotrivă, locuitorii spațiului carpato-danubian, care nu aveau, încă, conștiința de românită, au trăit o epocă apăsătoare. Stăpânirea străină, războaiele, jafurile și amputările teritoriale au făcut ca viața să pară un calvar în care traumatismele istorice lăsa arareori clipe de liniște. Dar cum putea o asemenea realitate istorică să procure și clipe de iubire între sexe? Răspunsul este simplu. Viața și sentimentele omenești nu puteau fi oprite de vicisitudinile vremurilor. Omul este dotat de Dumnezeu cu acest nobil sentiment, specific numai speciei umane, și el se afirmă indiferent de vremuri și anotimpuri.

În acest context istoric, motivul erotic era întreținut de cărțile populare. Acestea s-au bucurat la noi de receptivitate abia în secolul XVIII, chiar dacă în unele cazuri primele lor traduceri datează din perioada anterioară. Este vorba de *Alexandria*, foarte mult gustată în vechea noastră cultură, scriere pigmentată de scene ale iubirii „la prima vedere”, precum aceea în care Neatinav se arată „săgetat la inimă de frumusețile” Olimpiei, așa cum le găsim în „Cărțile populare” (volumul I, pag.14). O întreagă moștenire sentimentală cathară era cuprinsă în această literatură, precum și în „Istoria Troadei”, cu portretul ideal al frumuseții feminine, ilustrată prin Elena („mai frumoasă decât toate muierile dă lume, că unde o vedeai, părea-ți că iaste zugrăvită, cum spun la istorii”), cu ipostazierea iubirii (și-au găsit vremea și-au început a-și arăta dragostile unul către alt), dar cu încheierea severă a morale creștine, ce înfiera adulterul: „Vedeți, fraților, ce-au făcut spurcata Elena și cu spurcatul Alexandru Parij? Această agoniseară dragostele muieresti...”.

Erotica se dovedea o component mult mai întinsă a vechilor cărți populare. Pe acest fundal s-a întemeiat Sindipa, presărând lecții morale despre iubire și ispitele sexului frumos. În acest context, mai bine este reliefat în Istoria lui Imberic, povestea tinerilor îndrăgostiți care au fugit în lume, sau în Erotocritul,

în care eroul „s-au nebunit de dragostea Ari-tusei”, ca și eroina în cauză care „se arde și frige pentru dragostea lui”, ambii jurându-și în final „pîn' la moarte să ne așteptăm cu curată ficioare” (ibidem, vol.II,p.71).

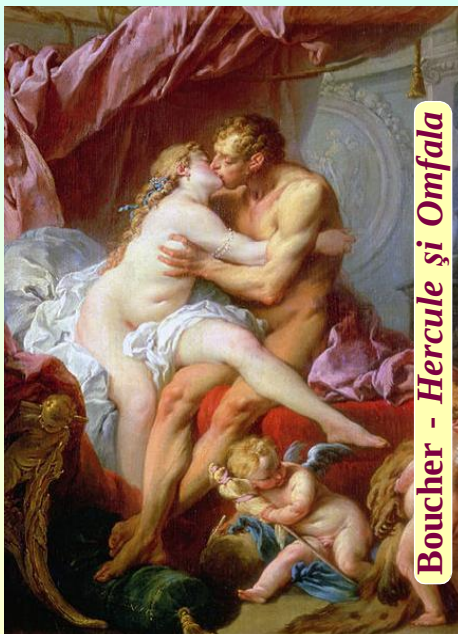
Printre cărțile gustate în spațiul dintre Carpați și Dunăre, trebuie amintite „Imberie și Margaronă”, „Istoria ethiopicească” și „Istoria lui Alțidilas și a Zelidei” („a doi tineri libovnici”), ce îngăduiau cititorului să se regăsească în toată trăirea lor sufletească. Dar, trebuie să insistăm asupra altei cărți Istoria lui Filarot și Antusa, care se remarcă prin cristalizarea în formă românească a discursului erotic de sorginte medieval, pe care vechea moștenire cathară din mediile cavaleresti l-a opus doctrine iubirii creștine, lui Agape. O meditație asupra simțământului se dovedea instructivă, de aceea Istoria lui Filarot și Antusa exprima și o nouă atitudine față de dragoste, sancționând cu un plus de înțelegere prezența ei, fiindcă - se arată - „din ceasul ce să rănește de săgețile ei”, omul devine altul, prin noua sa încărcătură afectivă, emoțională. Dar elogiul iubirii nu era făcut până la capăt. Elogiul ibirii nu era făcut până la capăt, considerându-se „mai fericit { ... } acela carele n-a căzut în primejdia dragosti, pentru că dragostea cu cât este mai

întâiu de dulce, cu atât în urmă este amară și plină de feluri de griji și primejdi.” (Cărțile populare, p.42). Nu erau puțini cei care doreau să se inițieze în tainele lui Eros. O făceau pe cale livrescă având la îndemână scrieri precum „Floarea darurilor”, cu un capitol „Pentru dragoste”. Nevoia cunoașterii sale era întemeiată pe ideea „că nimenea nu poate să iubească vreun lucru deacă mai înainte nu-l va cunoaște”. De aici, nevoia definirii sentimentului în variatele sale accepții, ca devoțiune confesională „mai deasupra de toate”, dar și ca „dragostea părinților, apoi pentru a priatinilor, deci, pentru dragostea muierilor”. Trebuie să amintim „Ceasornicul domnilor”, cu numeroase referiri la experiența erotică, expuse adesea, sub formă de pilde și maxime: „că nici o lege cei iubiți nu sufăr”; „dragostea face preom a nu vide ace vede și a vide ace nu vede” (Arhivele Basarabiei, IX, 1938, p.27.)

Motivul iubirii apărea și în cărțile străine în traducere românească. Acestea erau „Cugătările lui Oxenstiern”, „Narchis”, după Rousseau, sau în original, precum „L'art d'aimer” după Ovidiu sau „La vie et les amours du chevalier de Faubas” (14 vol.), pe care Marieta Cantacuzino le avea în biblioteca sa înainte de 1821, așa cum specific Dan Simionescu în „Probleme de educație și învățământ în literatura parenetică” (1965, p. 714).

Nimic mai firesc ca Erosul să se desprindă din paginile cărților și să străbată viața secolului fără a fi doar o „sugestie de lectură”. Ne aflăm, totuși, departe de o modificare esențială a comportamentelor, în spiritual „regulilor” din renumitul „Catechisme des gens maries”, scris de Pere Feline și publicat în 1782. Un personaj al acestei lumi în schimbare își destăinuie printre rânduri trăirile în laconicele însemnări făcute pe margine unui „Ceaslov” din 1795. Se numea Ioniță Măgură ce s-a căsătorit la 20 de ani cu Anica. Ea a murit în 1808 și soțul consemna evenimentul cu duioșie reținută.

Đin anonima istorie a celor mulți răzbate astfel un crâmpeli de viață, în care, peste toate frământările zilnice, iubirea aruncă câteva raze senine.

Boucher - Hercule și Omfală

Janet NICĂ

PARADOXURI AMORISTICE

De bine, de rău, o ducea când bine, când rău.

*

Destinul generalului era un caz particular.

*

I-a atins punctul nevralgic cu un antinevralgic.

*

Avem alimente de calitate pentru toate busturile clienților.

*

Verbele au trei dialize: dializa activă, dializa pasivă și dializa reflexivă.

*

La venirea în România, la hotel, lui Julio Iglesias unsprezece femei frumoase i-au ținut de... urât.

*

Polițistul a fost mutat interdisciplinar la alt post.

*

România este așezată în estul condimentului Europa.

*

Viața este un proces multilateral unic.

*

În casă nu erau decât bani lichizi și apă gazoasă.

*

Dacă veneați la mine, vă primeam cu brațele larg... închise.

*

Un om inteligent e cel care își dă seama că nu-i folosește la nimic să fie deștept.

*

Când ești cu nervii la pământ, ești în aer.

*

A făcut accident vascular pentru că a avut pensiunea foarte mare.

*

A pus lupul sub lupă, clipul sub clipă și clickul sub clică.

*

Iubita și-a întors obrazul iar iubitul i-a mai dat o... Palma de Majorca.

*

Sunt mai catolic decât Papa și mai diplomat ca mapa.

*

Curentul literar nu mai avea deloc electricitate în verb.

*

Scriitorii români, după ce sunt împrăștiați, mai sunt și dezbițați.

*

Acest primar, pe lângă lipsuri și neajunsuri, nu are decât minusuri.

*

Provenit din struțocămilismul modernist, postmodernismul se afirmă prin capravarzism.

*

De la romanul divide et impera, la europeanul integra et digera.

*

Conducătorii de țări trag focoașele și foloașele, în timp ce neamurile își rup oasele și trag ponoasele.

*

Noi vrem de sus în jos, dar nu putem decât de jos în sus.

*

Am întâlnit amazoane pe... Mississippi.

*

Michelangelo este autorul Cafelei Sixtine.

*

Cartea lui de căpătâi este romanul lui Panait Istrati „Ciulinii Bădăranului”.

*

Viitorul nostru este o mereu actualizare a foști-lor.

*

A depășit limita prin a respecta limita.

*

Vechi: „Ubi bene, ibi patria”; Nou: „Ubi banii, ibi patria”.

*

Făt-Frumos cel Urât a cunoscut-o pe Albă ca Smoala și au trăit mulți ani de acum încolo.

*

A fost dragoste la prima vedere...primită prin poștă.

*

În România de azi, e foarte greu să fie ușor.

*

De fapt și de drept, suntem egali în drept, dar nu și în fapt.

*

Dacă toată lumea pune punctul pe „i”, eu pun punctul pe ...virgulă.

George FILIP
(Canada)

Versuri

VIZITA LUI SOCRATE

Motto: *și puneți voi otravă-n ciorbă
cât stau c-un filozof la vorbă*

simt că-mi dă Socrate peste mână
să nu-mi termin îndrăznețul tandem
nu-mi mai curge colastră din suflet
și să termin această carte mă tem

bătrânul filozof m-a primit în izmene
avea și cămașă dar era la spălat
cam impudic aș zice - nu-i compatibil
mai ales că el practica celibat

cine ești mă tu? - mi-a zis plictisit
vrei să zici că n-am zis ceva de ceva?
ai răspuns la toate-ntrebările lumii
dar sunt neelucidate pe-aici - câteva

de exemplu: cum se poate pune-ntr-un for
un fugitiv din epoca foarte antică
ce-i împușcă pe legiuitorii cei vinovați
fără nici-o tentă - aș zice - semantică?

dar pe filozofi cine dracu-i alege așa
șchiopi - mustăcioși - proști sau cheloși?
vino înțeleptule prin mileniul al treilea
să vezi progeniturile acelor scabroși

...bătrânul Socrate - spălându-se pe dinți
mi-a grăit rar - și nițel cam zeflemist:
băi puță-poete - dar cine dracu te-a pus
să te naști democrat într-un ev comunist?

încurcat, dragii mei, i-am răspuns că-i cunosc
pe Gyr, Becali, Țuțea, Băsescu... pe Stancu
precum un vultur mi-a replicat: deci asta era
ai trădat să-ți scoți afurisitele chiria și francu

și nu m-am mai umblat cu unchiul Socrate
dar uitat printre mahării mileniului meu
am intrat și-am ieșit din toate urgiile
iubind lumea - atât cât la vreme putusem și eu

azi sunt demn că i-am fost ghid lui Socrate
mi-a spus că de Pământ el n-a prea auzit
iar despre chestiile alea despre dumnezeire
sincer vă spun - nici-un cuvântel n-a rostit

de atunci umblu ca boul cu lanțul în coarne
și am sentimentul că sunt sclăvul cel liber
descendenții mei din mileniul al treilea
vor citi cartea mea - crezând c-am fost lider

MAREA VÂNĂTOARE

deci mâine dimineață - dragi băieți
pornim la cea mai mare vânătoare
lăsați-vă inscripții pe pereți
se va salva acela ce nu moare

să-ncălecați pe caii cei mai buni
și pe săgeți să puneți curarale
noi am primit poruncă din străbuni
să-i stăm lângă porunci Măriei-Sale

dar iată... vin mistreții... stați în șei
cu arcurile-ntinse - și ochiți
să nu aveți cumva milă de ei
mistreții vremii sunt afuriși!

mistreții vii se-așează pocinog
și colții lor vă pipăie la glezne
dați-le-n rât cu cizma democrată
că a trădare grabnic le e lesne

iar când se-arată vulturii... vultanii
să știți că vremea pute-a mascara
ei caută de veci străbunii noștri
de prin istorii - spre a-i macera

să nu strigați lozinci la vânătoare
aceasta nu-i paradă comunistă
să trageți drept în frunte - camarade
marxiștii - darwiniștii mai există

doriți trompete? - face-vă-ți din oase
ca la Rovine - ca la Mărășești
când vezi că Țara arde - camarade
nu sta la umbra vieții să privești

vin zimbrii... iasca-i proaspătă în flinte
vin zimbrii noi cu mahari de măscări
vin cei mai mari perversi ai omenirii
să ne aducă droguri și ocări

veniți flăcăi - e marea vânătoare
mistreții lumii nu se vor muriți
să nu se facă iască mâna voastră
băgați cartuș pe țevă și ochiți!

să știți - divinitatea ne privește
și scrie în ceaslov ce e pe jos
ochește camarade în Satana
e greu la vânătoare - e frumos...

AL DOILEA BOTEZ

desigur că mă leapăd de Satana
desigur că de muze nu mă las
desigur: nu trădez numele ghiorghe
desigur: voi muri cu versu-n glas

misterul vieții m-a cuprins în brațe
misterul lumii... ce e un mister?
vă spun acum - la sfârș de lumânare:
misterul e un morb fugit din cer

puneți Iordanul vostru să mă spele
scăldați-mă-n aromele de naft
dați-mi un nume simplu - creștinește
și-un cal sălbatic - să mă duc la caft

din clipa-n care am privit Pământul
văzui că nu-i ceva la locul lui
prea multe pocinoage-s prin istorii
și oamenii-s cam prea dați dracului

acel bătrân când ne-a trimis pe Terra
a zis să respectăm niște porunci
dar noi fugim din dogmele Divine
și-L supărăm pre dânsul - și de-atunci

arhanghelii coboară-n arce sfinte
și ne lovesc cu bombe și război
și toată oastea noastră de nemernici
El ne-o-genunche cât numeri la doi!

eu ce să fac... mai liric prin destine
m-am dus și eu la veșnicul război
odată - dintr-o caftă mondială
mi s-a întors doar hoitul înapoi

pe-aici era prăpăd - pe bulevarde
cântau drapele roșii - verzi - kaki
oamenii orbi cerșeau pe la biserici
minuni despre misterul de-a trăi

când voi sfârși poemu-acesta - dacă...
o fi să mă re-ntorc la Dumnezeu
îl voi minți că lumea încă-i bună
și am să-I pun sub frunte crezul meu:

desigur - nu-l trădez pe sfântul ghiorghe
desigur - că de muze nu mă las
desigur că mă leapăd de Satana
desigur - voi muri cu Țara-n glas.

Petru HAMAT

Bipolaritatea frumosului asimetric în discursul poetic al lui Radu Stanca

Raportarea la frumos, în structurile estetice propuse de Radu Stanca, se concretizează prin așteptarea intensă, prin impresia lirismului, ce se concepe în trilul din himericul dezmarginirii ființei sibile, a eului din paradigma textuală a *umbrelor*, specifice burgului sibian. Funcția limbajului bipolarității frumosului se manifestă prin stilul stancian al condiției paratextuale, care împiedică întregirea armonioasă și prezumtivă a intenției de a elucida misterul abisalității într-un corpus brutal, din care se articulează, programatic, încercarea eului poetic de a valorifica, prin negarea ideii de pur, de vitalitate, artisticul, rezultat în urma lipsei obiectului liric-estetic analizat. Prin acest demers, obiectiv-textual, urâtul devine elementul de cataliză între interior, sufletul „mai încăpător decât o rană/Mai vast decât o peșteră din ere”, și exteriorul, în care se refilează întreaga dramă, psihotică, a spaimei unui artist, care se vrea, înainte de toate, a fi încadrat în schematismul de exilat, un exil al scindării ființei poetice în magma fluidă a proiecției în imaginar, în fapt, este o percepție în inițiere a celui care refuză raportarea la identitatea kairică, la forma pragmatică și somptuoasă a frumosului estetic.

Tematica, de viziune negativă, de descompunere în fragmente organice a fenomenului literar stancian, practică o receptivitate *in absentia*, diagnosticată în planul semanticii actuale a lirismului poetului cerchist, în modelarea textuală a identității, descoperite prin structura inversă a simetriei frumosului, a axiologiei ficționalității demersului unitar de pe coarda elastică a pauzei de poeticitate din panoplia amplitudinii artistice. Expresia stilistică stanciană abordează, arhitectural, duplicitatea actului estetic, a logosului, prin care se demonstrează că poeticul invers, urâtul, în funcționalitatea sa bipolară, se poate cataloga drept formă și sens, perpetuate asimetric, asemenea unei contextualizări *ab initio*, care irumpe în axioma frumosului, pentru a o justifica în imersiunea imaginarului, a imaginii plurivalente, care se estompează până la neajungerea la *continguum*-ul artistic. Estetica urâtului, bipolaritatea propriu-zisă a fenomenului literar a lui

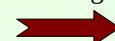
Radu Stanca, în joncțiunea sa cu perspectiva creatoare, realizează mimesis-ul toposului stancian, al burgului sibian, în care ludicul *umbrelor* destructuralizează situația poetică și miturile de invenție proprie, astfel, progresia metempsihotică dublează actul discursiv în funcționalitatea lui ascendentă spre motivul ficțiunii lirice. Urâtul fragmentărilor poetice stanciene evoluează în aceeași punctualitate a pragmatismului aristocratic, a specificului eferescent al împlinirii tematicului, a dinamismului, în care întreaga frazare a textului irumpe în imagini alternative, în succesive stăgnări artistice, în urma cărora duplicitatea agresează limbajul comun al categoriei improprii a frumosului invers, a unei elucidări arhitecturale a cadrului sferic al itemului estetic.

A înțelege textul stancian, în unitatea lui poetică incertă, în conjuncția acestuia cu elementul fictiv al materiei liricizate, înseamnă act liric profund, ce se realizează în raport cu stările de reverie și transgresare a spațiilor utopice, a carceralului, în care eul poetic se închide pentru a putea dezvolta o lume proprie, confuză, un spațiu a-temporal, din care nu se poate ieși decât prin infuzia de vitalism, de acceptare a sistemului axial al materialității imaginare/imaginate. Acceptând sincoparea funcției arhitecturale a lirismului, urâtul devine artă a definirii improprii a punctului de convergență a ceea ce se deconstruiește, se estetizează prin negativism/negativ, prin suplinirea formei textuale cu aschemicul, cu nenumirea fictivă a vidului, a golului existențial, în care eroul stancian, de o solemnitate excesivă, uneori, evocă individualizarea momentului ultim, al unei *ars doloris* modificate de sublim. Urâtul textual se constituie în logica axială a strategiei lirice, a poeziei, care denunță mesajul ascuns în simbolistica de suprafață, iar imposibilitatea de a distinge între actantul-erou și referentul-fantast, între momentul trecut și prezent, între istoric și modern, face din complementaritatea stanciană flexiune emotivă, invariabilă, arhetipală. Radu Stanca își construiește discursul estetic al categoriei urâtului în coordonatele *doxei*, în insistența eului de a desemantiza

structurile mitice, reflexivitatea, care străbate poeticul, este înlocuită de corpusul scenic, de inversarea polilor interpretativi, de succesiunea elementelor categoriale, motiv pentru care stigmatul estetizării limitează temporalitatea și spațialitatea, în care disjunctia sintactică problematizează abordarea imaginarului:

„[...] legenda (prin *situații poetice* sau mituri de invenție proprie), istoria și cultura (prin teme ce coboară îndeosebi în zarea medievală) și prin peisajul real - de natură sau arhitectură - al locului, fuzionează într-o unitate de expresie dominată de evocarea nostalgică, de *gesta* voievodale, de line plutiri de fantome și atmosferă de muzică difuză venind din trecut, de fantastic care calcă cu pași de pâsle dalele unui prezent ros de vreme. Burgul transilvan îi apare ca un *oraș al umbrelor*; dar aceste *umbre* constituie substanța însăși a realității sibiene, ca o prezență tutelară care modelează delicat dar inexorabil datele actualității. Un Ev Mediu cețos, plin de fantasmе bânuite, se ridică asemenea unui spațiu complice în aria reală a burgului, care este chiar spațiul sufletesc al poetului.”¹

Existența *fantasmelor bânuite* conchide o demitologizare a individualității, în care eul poetic stancian se dezvoltă, în comuniunea cu matricea stilistică a unei identități regăsite, a burgului sibian, în care acesta transmite mesajul de potențialitate, de surescitare a gestului, a fracțiunii care decide destinul. Acest demers ascunde spațiul sufletesc al poetului, acea stare de incertitudine, de suferință într-un mediu, adiacent formalului, semnului și sensului, în care se dezvoltă textul. Câmpul semnificațiilor înglobează și atitudinea eului creator în fața inversării artei frumosului, urâtul adnotând perspectiva categorială a progresiei artistice, a cinegeticului, în a cărui matcă lirică noțiunea și dimensiunea fictive transcend și denumesc spectrul stilistic. Lirismul lui Radu Stanca inundă *fantasia*, iar prezența unui spațiu complice decodează coordonatele timpului istoric și literar ale creației stanciene, deoarece poetica urâtului își canalizează strategia

→ schematică a discursului estetic în dualitatea dintre artist și realitatea sibiană, într-un ludic ce pare a transcende granița dintre cele două spații utopice, înregistrând articularea elementului funebru pe axa diluată a complexului reflexiv al frumosului.

Poeticul categoriei urâtului se întâlnește, în sfera bipolară a textualului, prin vitalismul situației provocatoare, prin nuanțele semantice ale morfemului tranzitoriu, ale materialității, ficționalizate prin transfer de lirism. Este acea situație complexă de reflexivitate, în care contextul poate înregistra starea ambivalentă a modalității logosului, a unei corporalități care acționează, în nota obiectului interpretat/interpretativ, ca mesaj corelativ al paratextului, al sintagmei estetice a particularității sensului, a raportului cu geneza stilistică a identității eului, regăsit prin comunicare și transpunere în abisul *umbrelor* burgului fantast. Elucidarea misterului devine o împlinire justificată a poeticului, urâtul acționând în tehnicitatea textuală a elementului care transmite mesajul, stilul și artisticul. Sciziunea rupe analiza textuală în semantisme *de profundis* ale diferitelor situații lirice, ale măștilor, care tind să deconstruiască arhitectura simbolului, a semnificației, închise în lectură și sensul prim al discursului. Este, în fapt, o activitate a particularului, din care se desprind conotațiile duratei manifestării poetice, ale coordonatelor spațiale și temporale, transcendente în însăși materia sensibilă a continuității în arca lirică a predispoziției scenice, a teatralității din *corydonirea* în specificul juxtapunerii imaginative:

„Modulațiile spațiului, diferitele durate temporale și acțiunile eroului, care pentru istoric aparțin unor serii eterogene, coordonează sensul lor simbolic și fac să apară o singură și unică semnificație.”²

Evocarea nostalgică a situației poetice imaginate, obiectiv-structurale, prin reminențele cauzalității efectului mimetic, prin gestică de factură agresiv-imobilă, aduce în discuție posibilitatea, genuină, de exprimare a afectului estompat, destructuralizat prin sintagma arhitectonică a fluxului estetic. Prin această capacitate, codificată a genotipului literar, poeticul întregeste materialitatea denunțată cognitiv prin faptul că „la nivelul utilității, prin prezența sa, urâtul indică pe de-o parte absența frumosului, atunci când devine numai el obiect al conștiinței, iar pe de altă parte, când există în obiectul estetic în paralel cu frumosul, pune în relief prezența acestuia din urmă”³, anume, este o prezență dinamică, transmutată în vitalismul jocului cu duplicitatea, cu acele fantasme ale *urâte-niei*, estompate în focarul ce nunește obiectul conștiinței, programate să denunțe ac-

tul artistic, cu obiectul estetic, individualizat în *persona* abisalului.

Frumosul asimetric acționează, așadar, în nota comună a evoluției estetice a formei sale antagonice, a superficialității, prin care se realizează tranziția înspre funcția primordială a actului scenic, a dinamicii reflexive. Se realizează un discurs simpatetic al proiecției în imaginar, în care întregul demers hermeneutic ascunde decodificarea formulei individualizării statutului de sinecdochă modernă a poeticului, cu sferile sale *fantazate*, care delimitează actul fragmentării lirice, iar, prin aceasta, categoria urâtului evidențiază o tonalitate percepută sublim, deoarece actul limbajului rămâne vid, lipsit de substanță, pentru că estetizarea începe într-o stanciană provocare a suflorului din *corydonescul* joc al dezmarginirii ființei tanatice, prin reflecție a identității în *silent*: „Și-n fața morții nimeni nu poate să vorbească”. (*La iubita moartă*) Moartea, act sublim și ficțional al poetului cerchist, se desemantizează prin atingerea logosului de arta arhetipală a statutului primordial al funcției mimetice, lipsa logosului este permutare a ludicității textuale a *gestus*-ului materialității. Este un *continuum* spre axa încadrării în ceea ce se identifică, în simbolistica stanciană, prin irumperea, brutală, fără dimensiuni, care să se ființeze în poetica elementului artistic, în silențiozitatea tanatică, emergentă tonalității, receptate în comunicarea referențială, motiv pentru care „De la un timp mă vizitează moartea” (*Vizita*), ca excurs spre inițierea/pregătirea pentru marea trecere spre flexibilitatea fluidă a toposului eternității dezmarginite, fragmentare și material supuse imaginării. Această vizită, care se repetă până la cercul finitudinii jocului cu măștile *erotanaticizării*, ale coloritului funebru, implică frumosul asimetric în actul discursiv, tocmai în creativismul complementar. Se produce o

decelare estetică a gesturilor și mimetismului, fie prin exprimarea de nuanță vidă, deoarece spectacolul *umbrelor* sibiene este, de data aceasta, unul al carcerei, din și în care care poetul nu se poate mișca, el rămâne în actualitatea urâtului, fie în imobilitatea artistică a celui care nu se poate revolta, a ființei, care prin ființare, se concentrează în metatextualitate, în aparenta sugestie a unei redimensionări active a eului tutelar, reflexiv și recunoscut în fantasmele regândirii scenariilor din spatele cortinei, anume, a condiției umane, mereu, supuse trecerii spre etosul *umbririi*.

Sugestia urâtului din vizita așteptată, ca act ultim al descinderii în toposul burgului, se face prin elucidarea misterului, prin cuantificarea categoriei imaginarii poetice fantast, în care transparența stilistică condensează imaterialul, fragmentarea, în interiorul discursului, cenzurează modul fictiv al imaginării unei sforțări a sinelui în care se încheie această entropie lirică. Frumusețea *à rebours* este influențată de discursul poetic, de emergența fluidității cangrenoase a stilului, abordat prin resurecția dinamicii eului, însă lircizarea desface contextul, îl potențează până la regenerarea ideatică, motiv pentru care poetul resimte stare tensională a negației/a negării prin polii interpretativi, estetizați de magma imaginară a reflexivității artistice. Astfel, imaginea mormântului devine punct estetic al paradigmei poetice, prin care activitatea eului se deduce din suferință și amințire, ca matrice ale refuzării unor dorințe și iluzii, ale transgresării spațiului fără coordonate precise. Se manifestă/se reprezintă un element imaginativ ca o alunecare spre gol și inflexiune a (re)memoriei, este o preluare/prelungire în ficțiunea vicisitudinilor la care este supusă ființa umană prin condiția organicității, în care se materializează dispoziția scenică - mormântul eului poetic, tutelar și reflexiv:

„Și-acesta e mormântul (dar ce sărac mormânt!)

Unde-am venit să sufăr și să-mi aduc aminte.” (*Pistolul – în stil romantic*)

Se motivează, în arca profunzimii lirice stanciene, că accentul intuitiv al reînțoarcerii, surescitat de eul creator și împlinit în absența memoriei, a modului de a reacționa în amplificarea conflictuală a elementului organic, trebuie să se producă în acceptarea destinului, a declinului tensiunii acumulate, printr-un gest simplu, în care funcția logosului este uitată, ceea ce este acceptat, de canonul arhitectural al lui Radu Stanca, rămâne în complexul dinamicii inverse - frumosul distilat al misterului neelucidat. Taina stanciană rămâne să irumpă în modelare și atitudine, în flexiunea ce se materializează în ceva straniu și

Boucher - Masa de prânz

courtesy of www.francoisboucher.org

urât, anume, se concepe un act inversat al proiecției în imaginarul burgului, este trăirea sentimentului estetic, prin limbaj și imagine, prin reflecție și complex al revenirii la devenire. Există, așadar, o metamorfoză conflictuală, din care se desprinde starea de tensiune, rămasă să descifreze fiorul tragic al ființei, este, poate, acel *ființ* al regândirii propriului destin, acolo unde *umbrele* se justifică în acord cu fantazarea:

„Ia de pe frunte tainica-mi cunună
Care mă face straniu și urât.” (Efigie)

Obiectul estetic activează în paralel cu forma lirică, astfel, sensul poeticului este legat de raporturile transcendente între textul propriu-zis și funcționalitatea materială a discursului, în câmpul semnificațiilor, accentuate de acordarea în sens și gest a simplificării acțiunii de a demonstra că deși „O stelă funerară e tot ce-a mai rămas” (Scara), starea eului nu se schimbă, urâtul este redescoperit în structurile ambigue, descentralizate de focalizarea internă, pentru că, lipsit de actul comunicării, de ireversibilitatea limbajului și a noționalului, textual-obiectiv al spațiului liric este definit în categoria asimetrică a frumosului, în limitele subiacente ale idiomului străbătut de fiorul tragic al damnării fără scăpare, „În noaptea-aceea neagră și plină de efluvii.” (Poemul fluviilor) Noaptea neagră este materia suferindă, este acel plânset-bocet al specificului, transcendent în structurile *umbririi*, este acea poematizare a fluidității, prin care se deconstruiește spațiul și timpul, căderea în abisal se propune act al ireversibilei rupturi în ființa-eul, este reprezentare în imanent a intenției de a denumi, în mimesis, fiecare trăire, fiecare sentiment în nocturnul eternei reîntoarceri în citadin, în acel burg fără ieșire - poezia depărtării de marea taină, prin tăinuirea în fiorul estetic.

Evangelhos Moutsopoulos scrie, referitor la categoria emergentă frumosului estetic, urâtul cu valențele sale poetice, că acesta „servește pur și simplu drept termen negativ de raportare, drept alter, pe când frumosul rămâne din nou o condiție ce așteaptă împlinirea, neefectuată, a unei intenționalități a conștiinței care nu-și găsește corespondență obiectivă”⁴. În acest caz, tipologia și acțiunea sunt coordonate obiective ale urâtului, care nuațază starea de agonie reflexivă a eului, inflexiunea acestuia și prezența sa tutelară, în cadrul discursului poetic al lui Radu Stanca, palatalizează vocația creatoare a artistului, astfel, poetul cerchist este nevoit să restrângă activitatea celor doi poli ai lirismului într-un strigăt, perceput în *gouffre* ul propriilor trăiri, propriilor reflecții și fan-

tasme, neostoite decât în tânguire/prin tânguire, acolo unde mortul devine imagine ce pluralizează fiecare tensiune, prin neîncăperea în aceeași moarte, în același destin, deschis spre rana solară a fluidității:

„Când se va ști c-aci-n amiaza mare
Stă mortul care n-are loc în moarte.” (Gnosis)

Pentru ca această ciclicitate de simboluri să se integreze modalității transparente de a acutiza starea emotivă a eului, este nevoie de funcția logosului verbal din mimetic, este producerea aproape singulară din sinecdoca lui a *potența*, din sfera circulară a categoriei esteticului, prin uniformizarea urâtului și dispunerea acestuia în tendințele prezente ale canonului literar, sub forma unor interogații tanatice/despre iminența tanatică, care sfârșesc, mai de fiecare dată, în a nu avea răspunsuri („Dacă mor, ce se-ntâmplă-n mormânt, ce se-ntâmplă?” - *Finister*), întregul discurs rezumându-se la a actualiza un exercițiu de laborator, o strategie a fictivului prin absență, în fapt, o reflecție despre golul existențial al euforizării, forțate și forjate, în condiția efemeră a umanului, a eroului *corydone* („N-ai încă sensul morții, nu simți ce se petrece?” - *Anacronism romantic*)

Urâtul stilistic, la Radu Stanca, evidențiază starea utopică, ponderea dinamismului, a punctului comun de transgresare a spațiului, a finitudinii, precum și a raportării la denunțarea artistică. Astfel, este croșetată poetic, prin rotacizarea estetică a trăirii urâtului/a urâteniei, în unitatea juxtapusă a fenomenului literar în sine, iar metempsihoza se reduce în tensiunea acumulată și dezvăluită într-o imanență a modului de ființare, într-o acalmie așteptată și materializată, care anunță un monolog banal, o *cotidianizare* prin sine a sinelui măștii/a mascării. Se transmite o stare de imobilitate, de liniște, în care nimic nu se întâmplă, totul este ireversibil, nimic nu transmite ieșirea din fundamentul sobru, lipsit de estetic, urâtul fiind demons-

trat ideatic prin reluarea la nesfârșit a spațialității eterne a burgului sibian, aspectul temporal este catalogat prin ireductibilitatea semantică a venirii în prezumția unui viitor fantasmatic/fantomatic. Strictețea limbajului, în care se naște această perspectivă stanciană a *scheletizării*, este dezbătută într-un mod al circumferinței ciclice a semnificației, a jocului, care impune anticiparea vizuală, în timp ce lizibilitatea, precum și opțiunea individuală a suficienței actului creator, sunt potențate de mimetic și de acceptare a stării de profund semantism auctorial, o patinare spre evul în care se construiesc fantomele *umbririi*, ca treceri spre discreție și tăcere, totul într-o *doxă* a reducerii, a desprinderii de intuiție și flux ale conștientizării gesturilor tainice, ale iluziilor ce se tănuiesc în singura ființă, obscură și absconsă, eul poeticității mimilor:

„Dar tu vino, chiar dacă numai schelet.
Sunt și eu o fantomă. Vom fi o patină
A evului nostru tăcut și discret.” (Seară medieală)

Pentru R. Polin, problematica urâtului este legată de intransigența existenței acestuia în lume, de cataliticul permanent al manifestării lui estetice în *continuum*-ul prezent, idee care, reluată la nivelul prezumției stigmatice a artei, înseamnă, în categoria locutorului conceptual, despicare a fiorului tragic al condiției umane prin fantazare. Eul mortificat se definește în aspirația spre urât, în sensul că înfruntându-l, arta mobilizatoare de poetici figurativ-emoționale depășește viziunea nereușitei, a insuccesului, a incapacității de adaptare. Un exemplu, pentru evidențierea acestui aspect al urâtului figurativ, al modelului stancian de insucces, de nedefinit și de eliziune a sentimentului erotic, al imaginarului obiectiv, se construiește în poemul *Pasărea albastră*, unde disfuncționalitatea frumosului este dezvăluită într-o imagine a relaxării, o euforie estompată a fluidului când eul crează un atos cuprins de un fior tragic, nereușita constă în degradarea ideii de cuplu:

„N-am auzit în noapte decât o ușurare
Iar înăuntru-n mine un țipăt mort, trudit.
Și-a doua zi prin frunze, trecând din întâmplare,

De-o pasăre albastră ucisă m-am lovit...”

Gheorghe Grigurcu delimitează, în poezia lui Radu Stanca, o artă poetică „în temeiul unui principiu subtil de armonie în discordanță, de unitate în diversitate”⁵, ceea ce face din lirismul poetului cerchist o *doxa* a intuiției și intenției de a sonda profunzimea punerii în scenă a abisului și tanaticului, arte ale imaginării prin măștile mimetice. Sunt acorduri între tanatic și reflecția sa asupra

Boucher - Pescarul galant

condiției umane, care se relaționează cu aspectul ființării motivației poetice, prin accesul la structurile categoriei urâtului, prin diversitate unitară și armonie, care încorporează magma nevrotică a unui eu poetic, aflat într-o continuă degradare în fața extincției. Principiul, în baza căruia se construiește poezia stanciană, se diferențiază de statutul prezenței frumosului, de accentul fluxului și refluxului estetice, de situația poetică, anticipată de stările angoasante, ce perimează în spațiul și timpul poeziei, prin subtilul construct și fluiditatea discursului menite să evidențieze improbabilitatea, interogația flexibilă și un răspuns inexistent, aștept la infinit, al poetului, a cărui viziune aschemică rămâne încarcerată în existența vidă, în urâtul accentuat prin absență. Condiționalul existențial rezumă moartea în subtilitatea sublimă, forma și culoarea, pe care le poate lua, sunt definitorii numai prin anticipare, numai prezența ei în himera revoltei împotriva sinelui ori sinele se succede unei tranziții spre un joc al reciprocității, spre efervescența așteptării și sosirii, ambele reflexe fiind supuse ambivalenței și indeciziei, suplinirii dorințelor și iluziilor, într-un oricând intuitiv și intențional, purificat și purificator:

„O! dacă moartea ar avea ca tine [...]

O! dacă moartea ar avea paloarea [...]

O! dacă moartea ar semăna cu tine

Ea ar putea oricând, oricând să-mi vină...”

(O! dacă moartea...)

Poemul *Cavalcadă* se integrează în coordonata explicativă, complexă, a permanenței figurii demitologizate a urâtului, a perseverenței în estetica reflectată în raportul dintre căutarea a *rebours* a frumosului, a etapelor, care trebuie parcurse până la finalitatea expresivă, și fațeta neașteptatului. Frumosul nu mai este, de data aceasta, inversat, ci primește, de la început, valențe negative, în timp ce opoziția axiologică frumos-urât creează o sublimă stare de înnoire a raportului estetic, dezvăluit prin comprehensiunea metodei interpretative a funcționalității antagonice, prezumtive. Textualitatea devine, în acest poem, mișcare *corydonească*, integrată specificității auctoriale, ea divide modalitatea construcției simetrice, iar prin această coordonată amplifică grația unui produs al tensiunii estetice, al lirismului, care se prefăce, prin percepție ficțională, în expresie a duplicității/a logosului care se retrage din actul comunicării pentru a lăsa locul creativismului invers, al coagulării osmotice a elementelor de factură dihotomică. Spațiul arhitectural este influențat de material, de sugestia care se transmite referentului, în vederea identificării în text a unei strategii poetice duplicitare, de a traversa conceptul, însă, impresia

rămâne, simbolic accentuată, în reflecția dinamicii reversibile: „[...] prin ridicarea cercetării acestuia (a urâtului) la nostalgia frumosului, adică prin considerarea urâteniei ca un farmec datorat frumuseții, duce la considerarea unei legături abisale între creator, dar și între contemplator și o formă a frumosului încă nedeșvăluită, și poate și a unei tendințe spre depășirea frumosului însuși [...]”⁶ Structural și conceptual, poezia *Cavalcadă* îndeplinește funcția dublă a urâtului, anume, raportarea la categoria frumosului, fie prin percepția estetică a farmecului și a revenirii pe același palier de interpretare, fie prin contextualizarea valențelor superficiale, a tipologiei, în care câmpul semantic al aschemiei amplifică dualitatea și redirecționează textul spre „tendința de insurecție a conștiinței artistice”⁷. Ceea ce rămâne în urmă este metempsihoza urâteniei, acea ceață albastră este liant al devenirii în structurile himerice, strâmbe și flămânde, astfel, trăirea în așteptare a extincției se rezumă la o elucidare a materialului poetic, care transcende ființa urâtă, plurivalentă și reflexivă. Blestemul materiei este dăra ființării, este locul în care *umbrele* burgului sibian se dezlănțuie, devenind unități ce anticipează fiecare gest al eului, imaginile se întrepătrund într-un joc ce nu se danțează pe scena *corydonirii*, ci se strigă, se construiește în absență, însă, mai mereu, se intensifică în acea tensiune care produce extincția, liniștită, fără ambivalențe, fără justificări:

„În urma noastră

Prin ceața-albastră

O gură strâmbă

Surăde flămândă

Blesteme...”

Lirismul propus de Radu Stanca depășește condiția fluidă și reflexivă a esteticii artei, singularitatea acestuia vine dinspre artistul care are posibilitatea de a alege între două identități marcante ale interpretării textuale: frumosul și urâtul. Alchimia estetică

a urâtului se finanțează din structuralitatea impasibilă a dinamicii auctoriale, din suficiența sublimului, bipolaritatea nediferențiată a frumosului asimetric fiind evidentă în construcția imanentă a unei poetici de mascare în interiorul fiorului tragic, este ființare în actul plurivalent al proiecției în imaginar a sinelui. Acest construct se reprezintă ambivalent, fie prin vitalismul debordant în imagini contextualizate arhetipal, imagini care transcend fictivul în favoarea unui lirism transdescendent, prin mobilitatea care transpare din fiecare gest al eroului, al reflecției sale, fie prin subtilitatea care agresează imaginile și substituția lor cu acelea fracturate, indecise, ale negației/ale negării, ale irumperii în arhitectural, prin ficțiunile organicului. Considerat categorie de sorginte negativă, urâtul, cu valențele sale interpretative, acționează, în poezia stanciană, asemenea unui program subiacent, de materie sensibilă și sinecdocă a trăirii, al cărui construct se definește prin euforismul bidimensional, ce acumulează caracteristici, idei și motive, ancorate în substanța estetică și în jocurile poetice ale fantastului.

¹ Ștefan Aug. Doinaș, *Măștile adevărului poetic*, Ed. Cartea Românească, București, 1992, p. 141.

² („Les modulations de l'espace, les différentes durées du temps et les actions du héros, qui pour l'historien appartiennent à des séries hétérogènes, coordonnent leur sens symbolique et font apparaître une seule et unique signification.”), în Mircea Marghescu, *Le concept de littérature. Critique de la métalittérature*, Ed. Kimé, Paris, 2009, p. 129.

³ Evangelos Moutsopoulos, *Categoriile estetice. Introducere la o axiologie a obiectului estetic*, traducere de Victor Ivanovici, introducere de Constantin Noica, Editura Univers, București, 1976, p. 40-41.

⁴ Idem, ibidem.

⁵ Gheorghe Grigurcu, *Căutarea și fuga de sine a poetului Radu Stanca*, în *De la Mihai Eminescu la Nicolae Labiș*, Editura Minerva, 1989, p. 388.

⁶ Evangelos Moutsopoulos, op. cit., p. 43.

⁷ Idem, p. 42.

Boucher - Moara de apă

Constantin MIU

MOȘTENIRE LEXICALĂ

Moștenirea lexicală de origine geto-dacă în limba română a fost și este o problemă de natură lingvistică, aceasta prilejuind specialiștilor realizarea de studii pertinente, cu argumente **pro** sau **contra**...

După apariția cărții doctorului Napoleon Săvescu - **Noi nu suntem urmașii Romei** (ediția a II-a revizuită și adăugită a apărut la Editura Intact, București, 2002), contestatarii curentului dacist s-au grăbit să considere această lucrare ca fiind **fantezistă**, fără a aduce contra-argumente, ca să nu mai spunem că nu s-a încercat publicarea unei cărți de asemenea proporții, cu argumente care să combată teza săvesciană!

Punând sub semnul întrebării așa-zisul proces de romanizare a Daciei, care fusese cucerită de fapt doar în proporție de 14 % și ținând cont și de faptul că ocupația preținșilor „civilizatori” a durat doar 165 de ani, autorul cărții mai sus amintite se întreabă pe bună dreptate: „Cum a fost posibil ca într-un așa de scurt interval istoric TOATĂ populația Daciei să-și uite limba și să învețe o limbă nouă, limba latină, de la niște soldați «romani», care nici ei nu o vorbeau?” Să nu se uite faptul că Traian a adus în Dacia coloniști **ex toto orbi romano** (cf. Eutropius, cartea a VIII-a, Adriano).

Un paradox care ar trebui să dea de gândit contestatarilor dacismului (curent care susține că limba română este continuatoarea firească a limbii geto-dacilor) este acela că la ei „acasă”, așa-zișii urmași ai romanilor, locuitorii din Toscana, Lombardia, Calabria ori Sardinia - teritorii ale Italiei zilelor noastre nu se înțeleg între ei, decât uzitând de limba literară - italiana -, în timp ce locuitorii din Maramureș ori din Crișana sau Banat se înțeleg cu cei din Bucovina, Vrancea, Dobrogea sau Oltenia, fără să fie nevoie de limba literară! Mai mult chiar, din enumerarea provinciilor românești, s-a putut lesne sesiza că sunt și teritorii (Maramureș și Bucovina, spre pildă), care au rămas în afara sferei de influență a romanilor cuceritori, iar locuitorii lor nu au nevoie nici de dicționar, nici de limba literară, spre a se înțelege în comunicare cu cei din provinciile aflate cândva sub ocupație romană!

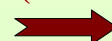
Ceea ce ne-a dat de gândit și ne-a determinat să realizăm acest studiu lingvistic sunt următoarele aspecte în legătură cu vocabularul limbii române: **cum de este posibil ca toate cuvintele consemnate în DEX - în afara celor cu etimologie necunoscută - să provină din alte limbi? Ce fenomen lingvistic a facilitat acest aspect? Și mai ales cum de avem și acum o seamă de cuvinte cu etimologii necunoscute? Lingviștii din Academia Română chiar nu mai au nimic de spus/cercetat și se mulțumesc să țină cald scaunul de academician?**

Studiul nostru are ca punct de plecare expresia „lua-l-ar gaia” cu sensul „lua-l-ar/lovi-l-ar moartea”. GAIA - Zeița Morții în ipostaza de pasăre de pradă, care scoate sufletul din trup la moartea oamenilor, identificată cu zeița neolitică Gaea. Zeița-mamă avea de fapt aspect antropomorf, adică femeie-pasăre, așa cum spunea Maria Gimbutas: „zeița-pasăre” - „Bird-Goddess” - ZEIȚA VECHII EUROPE. Maria Gimbutas deși vorbea de zeița-pasăre ca zeița-mamă nu a spus că zeița-pasăre este Gaia. În limba română, găie (-ăi), s. f. - Pasăre răpi-

toare, uliu (Milvus regalis, Milvus ater). - Var. caie, (înv.) gaică; (din maghiară - gaie - „cioară”). Creație expresivă pe baza lui ga, ce exprimă croncănitul acestei păsări. Coincidența cu lat. gaia „cioară” este întâmplătoare; rezultatul românesc nu corespunde nici semantic nici fonetic; pe de altă parte, semnificația din română arată că nu trebuie plecat de la un cuvânt care să se refere la specie, ci la vreo caracteristică în comun mai multor păsări. Totuși, forma latinească este considerată drept etimon al cuvântului românesc de către filologii Sextil Pușcariu și I. A. Candrea Ov. Densușianu. (Sursa: DER).

În mitologia românească sacralitatea feminină este reprezentată de Mama Pământ, care, împreună cu Tatăl Cer formează nucleul credințelor populare românești. Aceste două divinități coboară în timp până în vremurile pelasgilor. N. Densușianu după ce studiază întreaga literatură antică cu referire la pelasgi și la Dacia concluzionează: „Cea mai arhaică religie, ale cărei urme morale ni se prezintă la toate popoarele europene, este adorațiunea primitivă a Cerului și a Pământului, ca elemente generatoare”. Conform gândirii teologice pelasge, Zeul Cerului întruchipa principiul masculin și cel al pământului principiul feminin, care prin hierogamia lor au dat naștere tuturor zeilor și oamenilor. Geeea este evocată de Hesiod în Theogonia: la începuturi, au fost Haos Gaia și Eros. Gaia dă naștere (fără intervenția masculului) lui Uranos (Cerul) și Pontos (Marea). Prin unirea cu Uranos, dă apoi naștere Titanilor și Ciclopilor.

Zeul suprem al dacilor era Zamolxe pe care Herodot îl consideră a fi Tatăl Cer. Lexicograful lui Suidas ne aduce la cunoștință că Zamolxe este și numele unei divinități feminine, iar această divinitate feminină ce poartă același nume cu Marele Zeu nu este alta decât Muma Pământ, numită în antichitate și cu numele de Geeea, căci pe lângă puterea creatoare a Cerului, ca forță luminoasă și creatoare, cultul primitiv (pelasg - n.n.) mai adora și puterea productivă telurică a pământului sub numele de Gaia, GeTellus și mai târziu Terra. Această Geeea, după concepțiile teologice pelasge, reprezenta divinitatea naturii în forma sa feminină, ca mama născătoare și educatoare. În legătură cu această divinitate, N. Densușianu afirmă: „Originea acestei divinități, ca principiu și personificare, se reducea la nordul Dunării de Jos, acolo unde Homer și Hesiod, pun geneza zeilor, la vechiul râu numit Okeanos Potamos sau Istru, unde se afla insula cea sfântă a Geei cu merele de aur”, la care face referire basmul românesc Prâslea cel voinic și merele de aur și care a fost preluată în mitologia greacă sub numele de Grădina Hesperidelor. Poetul grec Asiuss spune că Pelasg, părintele eponim al pelasgilor, al căror centru politic administrativ și religios se afla în Dacia, s-a născut din pământul negru pe crestele munților înalți, pentru a fi începător rasei muritorilor. Conform tradițiilor menționate de autorii antici, grecii îi considerau pe pelasgi „Primii oameni” și oameni divini iar pe urmașii lor de la nordul Dunării i-au numit geți adică Fiii lui Ge/ Geeea. Chiar și numele de get presupunem a avea aceeași rădăcină: ge < Geeea; + tus < tellus (adică ai

Geei, ai Mumei Pământ). În perioada ocupației romane în Dacia, ca divinitate națională, Muma Pământ, purta denumirea de Terra Dacia, epitet prin care romanii desemnau aceeași idee ca și grecii prin numele de geți. Românii, urmași ai dacilor și ai pelasgilor, și azi își consacră noii născuți pământului, pe care îl consideră Muma a tuturor, așezând pe viitoarea mamă, în ceasul nașterii, pe pământ, pentru ca acesta „să primească primul pe noul născut în calitate de mamă a tuturor.” (Ion Pop Reteganul, *Cultul pământului la români*, în Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, p. 446, Editura Academiei, 1987). Ca urmași ai pelasgilor, românii nu si-au uitat moștenirea ancestrală. Ei încă păstrează, în obiceiurile lor și în mito-credințele vehiculate, toate prerogativele Mumei Pământ. Pământul este luat ca martor la jurăminte, la blesteme, considerat fiind ca mamă protectoare a omului de la naștere și până la moarte. În actul nupțial pământul avea un rol important, împreunarea dintre tinerii căsătoriți având loc pe pământul gol, „pentru ca tinerii însurăței să fie sănătoși și căsătoria lor să fie trainică precum pământul”. (Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, p. 446, Editura Academiei, 1987). Nu întâmplător credem, o scenă din romanul Moromeții se petrece în locul numit de săteni Pământuri: Biriță și Polina merg „în Pământuri”, acolo, goi, cei doi tineri se iubesc, după care se apucă de făcut chirpici pentru viitoarea casă. Când un om se chinuia să moară era întins pe pământ pentru a i se ușura sfârșitul. La români exista și obiceiul de a duce cu sine pământ din patrie, atunci când mergea în străinătate sau de a dormi pe pământul adus din patrie, obicei pomenit și de Bram Stoker în romanul său Dracula: atunci când personajul ajunge la Londra, purta cu sine lăzi în care era pământ adus din țară. Dacilor, când mureau, li se pune în palmă o mână de pământ. Pământul aruncat peste coșciug, atunci când sicriul este coborât în groapă este de asemenea o invocare a Mumei Pământ de a nu apăsa prea greu peste răposat. În datinile de nuntă ale poporului român, există unele formulări ce țin de cultul pământului: „Ia-ți copilă ziua bună/ De la soare de la lună/ De la cer, de la pământ/ De la tot ce e mai sfânt/ De la mamă de la tată/ De la viața ta de fată”, iar la antipod, în riturile de înmormântare auzim în zona Turda: „Ia-ți copile iertăciune/ De la tot ce e pe lume/ De la bunul nost pământ/ În care vei fi mormânt”. (s.n.) - Petru Caraman, *Datinile poporului român la înmormântare*, în Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, p. 447, Editura Academiei, 1987. Iosif S. Naghiu descrie „mătinile care se fac la pământ” (cf. Romulus Vulcănescu, *Mitologie română*, p. 446, Editura Academiei, 1987). Să ne amintim o scenă cheie din romanul *Ion* al lui Rebreanu (despre care autorul vorbește în memoriile sale: într-o duminică, ieșind la marginea satului, la vânătoare de porumbei, a zărit un sătean în straie de sărbătoare, care s-a aplecat și a sărutat pământul): ieșind să-și vadă pământul în posesia căruia intrase, șantajându-l pe socrul său, Vasile Baci, protagonistul se apleacă și-l sărută ca pe o ibovnică.

Toate acestea sunt reminiscențe ale vechiului cult pelasgic al Mumei Pământ păstrate de-a lungul timpului, din neolitic și până în vremurile actuale, când se practică din ce în ce mai puțin, de ele mai având cunoștință doar bătrânii satelor.

Pământul Muma, ca zeitate primordială, este o entitate animist-antropomorfică, a cărei reprezentare este difuză. În concepția omului primordial, Muma Pământ este o vietate suportă tot ce „duce în spinare” (cf. imprecăției „Nu te-ar mai răbda pământul!”), se mișcă (Romulus Vulcănescu vorbește de cutremure - cf. op. cit., p. 443) și „mănâncă tot ce e pe el” (cf. op. cit., p. 443). În acest sens, Romulus Vulcănescu amintește „proverbul <>.” Imprecăția aceasta (și nu proverb, cum greșit crede Romulus Vulcănescu) este asemănătoare cu expresia pe care am adus-o în discuție la începutul considerațiilor noastre: „lua-l-ar gaia” cu sensul „lua-l-ar/ lovi-l-ar moartea”.

II

Continuăm excursul nostru analitic referitor la **moștenirea lexicală de origine geto-dacă** a unor cuvinte din limba română. Un alt cuvânt străvechi - ca și GAIA (discutat mai sus) -, pe care îl socotim de sorginte geto-dacă este BRÂNCĂ.

Să vedem, mai întâi, ce se menționează în dicționare în legătură cu acest cuvânt:

1. în **Dicționarul explicativ al limbii române** (Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan”, Editura Univers Enciclopedic, 1998), am găsit următoarele definiții:

BRÂNCĂ¹ s.f. 1) Boală contagioasă, specifică porcilor, caracterizată prin lipsa poftei de mâncare și apariția unor pete violacee. 2) (Pop.) Erizipel.

3) Plantă erbacee fără frunze, cu flori verzui sau alburii grupate în formă de spic, folosită în medicina veterinară (Salicornia herbacea). ■ Compuse: brânca-porcului = a) plantă erbacee cu tulpina și frunzele acoperite cu peri moi; b) cinstet; brânca-ursului = a) crucea-pământului; b) brădișor.

4) Ciupercă cu pălăria întinsă și răsfântă, prevăzută cu peri aspri (Stereum hirsutum). - **Et. nec.**

BRÂNCĂ², brânci, s.f. 1) (Reg., În limba literară numai în locuțiuni și expresii) mână ■ Loc. adv. Pe (sau în) brânci = pe mâini și pe picioare, de-a bușilea, târându-se. ■ Expresie: A merge (sau a se târî) pe brânci = a merge (sau a se târî) pe mâini și pe picioare, de-a bușilea. A cădea în (sau pe brânci) = a cădea istovit (de oboseală). A munci (sau a da, a lucra) pe (sau în) brânci = a munci până la istovire. 2) (Pop. în forma **brânci**) împunsătură, ghiont, izbitură. ■ Expresie: A-i da inima brânci = a simți un imbold pentru (a face) ceva.

3) (Reg.) Partea de jos a picioarelor animalelor; labă. (pl., n. brânciuri - var. brânci s. m.).

- **Lat. branca.**

2. în **Dicționar de sinonime**, Mircea și Luiza Seche (Editura Litera Internațional, 2002) - **BRÂNCĂ** s. - braț, membru superior, membru superior, labă, mânușă, buberic, erizipel, ruget.

3. în **Dicționar ortografic al limbii române** (Editura Litera Internațional, 2002) -

BRÂNCĂ s. (BOT.) 1) (Salicornia herbacea) (rar) salicornie, (reg.) brâncariță, buberic, căpriță, gușterariță, gușteriță, sărgea, soloneț, cornul-salcei, iarba-porcului, iarbă grasă, iarbă-sărată, mătură-roșie, sărătură-roșie.

2) brânca-ursului v. crucea-pământului.

3) v. zămoșiță.

4. în **Dicționar ortografic al limbii române** (Editura Litera Internațional, 2002) -

BRÂNCĂ (boală, plantă, mână) s. f., g-d. art. brâncii; (plante, mâini) pl. brânci.

5. în **Noul dicționar explicativ al limbii române** (Litera Internațional, Editura Litera Internațional, 2002), putem citi următoarele:

BRÂNCĂ¹ f. 1) Boală contagioasă, specifică porcilor, caracterizată prin apariția unor pete vinete, umflarea gâtului și lipsa poftei de mâncare.

2) pop. Boală infecțioasă, manifestată prin inflamarea și înroșirea pielii, prin dureri și stare febrilă; erizipel; orbalț.

3) Plantă erbacee fără frunze, având flori albe-verzui, dispuse în spic. ■ brânca-porcului plantă erbacee meliferă, având tulpina și frunzele acoperite cu peri moi. **Probabil cuv. autoht.**

BRÂNCĂ² brânci f. pop. 1) Fiecare dintre cele două membre superioare ale corpului omenesc; mână. ■ Pe (sau în) brânci - târându-se pe mâini și pe picioare. A cădea în (sau pe) brânci: a) a cădea sprijinindu-se cu mâinile pe pământ; b) a nu mai putea (de oboseală); a fi mort (de oboseală). 2) mai ales la pl. Izbitură bruscă cu mâinile; îmbrâncitură. ■ A da brânci - a îmbrânci. A-i da inima brânci - a-l îndemna (pe cineva) inima (să facă ceva).

<lat. *branca*

6. în **Dicționar universal ilustrat al limbii române** (ediția a IV-a, revăzută și adăugită, Editura Litera internațional, București, 2010, vol. 2), am găsit următoarele date:

BRÂNCĂ¹ - 1) (regionalism) - partea de jos a piciorului animalelor; labă; pl. Brânci: „Să fiu câne-n patru brânci.”

2) (regionalism) - mână. „Sculându-să, bea și mână sau își razămă capul în brâncă.” (Budai-Deleanu); pe brânci - pe mâini și pe picioare, de-a bușilea;

a cădea sau a da în (pe) brânci.

a) a cădea în mâini (istovit): „Muncește până cazi pe brânci.” (Anton Pann).

b) (figurat) - a cădea pe (la) pământ; a îngenunchia: „Deodată, Stambulul cade-n brânci.” (Alecsandri).

■ a munci (a lucra) pe brânci - a munci din răputeri (până la epuizare - n.n.)

3) (pop. la pl.) - împinsătură cu mâna, izbitură (cu mâna), ghiont: „Când cu brânci groaznice, când cu dinte apărându-se.” (Budai-Deleanu).

■ îmbrânceală

■ a se îmbrânci

■ a da brânci - A-i da inima brânci - a simți un imbold pentru (a face) ceva.

4) plantă erbacee, fără frunze, cu flori verzui sau alburii, grupate în formă de spic

- lat. *branca*.

BRÂNCĂ² 1) (med. pop.) - erizipel: „Mai știu leacuri multe încă, pentru cei ce zac de brâncă.” (Alecsandri).

2) boală contagioasă a animalelor domestice (în special la porci)

- etimologie: probabil cuvânt autohton; cf. sl. *brenkna*

a brânci - a împinge (cu mâinile); a îmbrânci

7. în **Dicționar enciclopedic** (vol. I, literele A-C, Editura enciclopedică, București, 1993), se poate citi:

BRÂNCĂ¹ - (lat. *branca*) - regionalism

1) mână; expresie: a merge (a se târî) pe brânci - a merge (a se târî) pe mâini și pe picioare; de-a bușilea

2) ghiont, îmbrâncitură; expresie: a-i da inima brânci - a simți un imbold pentru ceva

BRÂNCĂ²

1) probabil cuvânt autohton (med. vet.) - rujet

2) (med.) - erizipel

3) plantă erbacee

Iată, acum, câteva opere literare, unde este atestată prezența acestui cuvânt:

Gheorghe Asachi - Momița la bal masche

Un filozof, ce aflată

A științelor secret,

De pe lume adunasă,

Pentru public cabinet,

După sistematic plan:

Scoice, pești din ocean,

Fiare, paseri cu verzi pene,

Bolovani și buruiene,

Crocodili de pe la Nil

Și tablo de Rafail.

Iar apoi cel învățat,

De un gust, de o căpriță,

Pentru sine-au cumpărat

Mare, tânără momiță.

Care-i zic orangutan

Și-i de țarmul african.

În cărți ziua îngropat

Și-n negrală împlântat,

După lucru-ostenitor

Iubea șaga uneori,

Și, lăsând doparte tomul,

Învățatul meu, ca omul,

Să se poată răsufla,

Cu momița se giuca.

Deci, voios vrând să petreacă

Sara unui carnaval,

Pus-au straie ca să facă

Cei momițe pentru bal,

Ca s-o ducă acolo

Mascuită-n domino.

În costum înăurit

Contrabandu-au mistuit;

A ei ceafă-i învălătită

Cu o freză încrețită,

Pune-n capul cel flocos

Un beret cu fiong tufos,

Mijlocul cu brâu încinge,

Și în scarpe talpa-i strânge,

Brâncă-ascunde în mânuși;

Nasul, roș ca pipăruș,

Ș-a ei bot, să nu-l cunoască,

Le acopere cu mască.

Așa merg, fără ciocoi,

La teatru amândoi.

Filozoful întră-n sală

Și momița cu-ndrăzneală,

Ce cu grație cochetă

Ține-n **brâncă** o lornetă.

Gheorghe Asachi - Capra, giunca și oaia, în companie cu leul

Capra, oaia și o giuncă

Cu un leu foarte cumplit,

Care domnea în o luncă,

Între ei s-au învoit

În companie dineoare

De a face-o vânătoare,

Și precum li se cuvine

Să se-mpartă între sine.

Capra-n cursă ce-au întins

Pe un cerb întâi au prins,

Și a ei vânat îndată

Cătră soții săi arată.

Atunci leul, împărat,

Pe **brâncă** au numărat,

Zicând: De știu socoteală,

Suntem patru la-mpărțală.

Pre vânat apoi-mparte,

Făcându-și dintăi o parte.

Zis-au: Asta mie-o ieu,

Pentru că mă cheamă leu,

Partea a doua se cuvine,

După drept, celui mai tare,

Ș-asta cred c-o știți pre bine!

Partea a tria o rădic

Pentru că sunt mai voinic,

Iar cu partea de pe urmă

Socoteala ni să curmă:

Pre cel ce **brânc**-a să-ntindă

Îl zugrum și-l fac merindă!

Gheorghe Asachi - Leul și guzganul

Cât se poate, se cuvine

Fă altuia vre un bine,

Că veni-va-ți multe ori

D-unde n-aștepti agiutori,

Precum vei vedea aice

Din o fabulă ce-oi zice.

Un guzgan, ce supt pământ

I s-urăsă a sta mereu

Zburdând iese ca un tânt

Și-ntră-n **brâncă** unui leu

Dar acest-au arătat

Cuget chiar de împărat,

Căci în loc ca să-l sugrume

L-au lăsat să roadă-n lume.

Însă astă bună faptă

Mulțămită-i află dreaptă.

Se par lucruri necrezute

Un guzgan pe leu s-agiute!

Din a sa pădure deasă

Umbând leul ca să iasă,

În o cursă-ntinsă-ncape

Și cercând din ea să scape

Muge, bietul, tot se urcă,

Însă-n lați mai mult se-ncurcă,

Încât acel domnitor

Nicum poate să-și agiute

Dar întâi de vânător

Guzgănelul venind iute,

Pe rețeaua ce-l înoadă

Nevoindu-să să roadă,

Într-atâta-au distrămat

Până pe leul au scăpat.

Ion Heliade Rădulescu - Areopagul bestiiilor

Făcu, dar, peticiune,

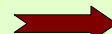
Cu foc și rugăciune,

P-o limbă reformată,

Și trase-n judecată

Și el, ca năciunal,

Pe vulpe-n tribunal,

Compus, ca niciodată,
D-un urs cu **brânca** lată,
D-un bucefal-pardos,
D-un zriptor și cocoș;
Era ș-un 'rangutan,
Era și un curcan:

Ivan Andreievici Krâlov - Leul la vânat
(Traducere de Constantin Stamati)

Fiind megieși din întâmplare,
Leul, vulpea, lupul și un câine,
S-au alcătuit toți între sine
Să meargă la vânatoare
Și ce va prinde fieștecă
Să puie tot la un loc, și apoi în patru părți
Să împartă tot vânatul, ca niște tovarăși dreți.
Deci nu știu cum și ce fel vulpea mai întâi au prins
Un cerb mare și hrănit,
Și îndată la consoții au trimis,
Să vie ca să împartă vânatul acest slăvit.
S-au strâns toți, vine și leul și ghearele își arată,
La tovarăși slut privește,
Și însuși el se gătește
Vânatul prins să împartă.
Deci rupând cerbul îndată,
Zice: „Noi toți suntem patru, apoi luați sama bine,
Căci după cum ne-am alcătuit,
Un pătrar mie mi se cuvine,
Iar pe celălalt, ca leu, îl voi lua negreșit;
A treia se cade mie, căci sunt decât voi mai tare,
Iar la pătratul al patru, care laba va întinde,
Eu îi spun mai înainte
Că tot de **brânca** mea moare.”

De reținut că în limba română actuală, cuvântul **brâncă** (având sensul de **mână, labă**) este ieșit din uz. Găsim, totuși, forma substantivală **îmbrânceană** și cea verbală **a îmbrânci**. Cu forma de plural, apare în expresii: **a da în brânci, a munci pe brânci, a da brânci, a-i da**

inima brânci. Interesantă este etimologia acestui cuvânt, pe care o precizează dicționarele consultate. Cu sensul de plantă medicinală sau boală contagioasă la porci, **brâncă** ar avea etimologie necunoscută (cf. **Dicționarul explicativ al limbii române**) sau - „probabil” (sic!) - cuvânt autohton (cf. **Noul dicționar explicativ al limbii române, Dicționar universal ilustrat al limbii române**). Cu sensul de **mână, labă**, toate dicționarele dau etimonul latinesc **branca**. Având în vedere că dacii erau renumiți în medicina de sorginte naturistă, noi considerăm că acest cuvânt este moștenit de la geto-daci. De ce oare s-or fi complicat ai noștri și au ales alt etimon pentru același lexem, pentru a desemna sensul de **mână, labă**? Posibil să nu se fi târât pe brânci, prin iarbă, să culeagă brâncă? Manierați din fire, dacii nu se îmbrânceau, i-au așteptat cuminiți pe romani, de la care „să împrumute” cuvântul **brâncă**! Că doar cuceritorii obișnuiau să-i îmbrânceană pe învinși, silindu-i să se târască pe brânci în fața lor și, mai mult chiar, să muncească pe brânci pentru împărat! Să fim serioși! Nu avem nicio precizare din partea așa-zișilor lingviști, care să ne convingă de faptul că **brâncă** (cu sensul de **mână, labă**) ar fi de origine latină. De dragul tezei latinității limbii române, autorilor acestor dicționare le-a fost la îndemână să noteze etimonul chipurile latinesc.

Curios e faptul că acest cuvânt nu e consemnat în **Dicționarul universal al limbii române** al lui Lazăr Șăineanu (ediția a V-a, 1924). Și mai curios e că autorii **Dicționarului universal ilustrat al limbii române** (ediția a IV-a, revăzută și adăugită, Editura Litera internațional, București, 2010, vol. 2) pentru cel de-al doilea sens al cuvântului **brâncă** îl consideră etimologic fiind „probabil cuvânt autohton” și propun compararea lui cu un cuvânt slav - „cf. sl. **brenkna**”. Noi socotim că e o greșeală impardonabilă să crezi că un cuvânt are substrat autohton și pentru conformitate să-l compari cu unul slav! Dacă ar fi fost făcută trimiterea la un cuvânt similar dintr-o limbă romanică, mai cu seamă că pentru primul sens se menționează „latinescul **branca**”, ea ar fi fost credibilă. Superficialitatea unor asemenea lingviști e de-a dreptul revoltătoare!

Ca și arhaicul **gaia** și acest cuvânt apare în limba română actuală în structura unor verbe sau locuțiuni verbale: **a se îmbrânci, a da brânci; a-i da inima brânci, a munci (a lucra) pe brânci, a cădea sau a da în (pe) brânci, a merge (sau a se târi) pe brânci**. În cazul verbului **a (se) îmbrânci**, acesta este o creație pe tărâmul limbii române, prin prefixare (îm) + brânci [de la forma substantivală de plural], tot astfel cum s-a creat verbul **a îmbătrâni** - prin prefixare: (îm) + bătrâni.

Florentin SMARANDACHE
(SUA)

Poeme cu poeme (auto-eseu)

În volumul meu, intitulat „ReSemnare” (2013), fiecare poem este compus din versuri independente. Dar o legătură subtilă între versuri transcende.

Deci avem ‘poeme’ cu ‘poeme într-un vers’ [sau *metapoeme*].

Cartea putea fi structurată și diferit, ca un simplu volum de poeme într-un vers.

Stilul volumului este eliptic. Lipsa verbelor (sau puținătatea lor) dând impresia de

stagnare, de Timp Oprit, unde Sentimentele au Înghețat... sau de Poeme-Tablouri Pictate, ori Desene Onirice... Totul este ca o listă nesfârșită de observații naturale și simțăminte.

Metaforele și personificările se succed la infinit.

În această lirică e-atâta singurătate pastorală și liniște profundă și pesimism...

Totu-i alb și pustiu, de o tristețe nețărmurită.

Eu sunt scriitor de matematică.
Vin spre voi din alt mileniu.
Am să cad în sus.

Adrian BOTEZ

**REVELAȚII CLANDESTINE ȘI ISTORIE
PSEUDO-VINOVAȚĂ, EXORCIZATE PRIN
ANISTORIE MISTICĂ ȘI ORIGINARITATE
EXTATICĂ: „SUBSTANȚE INTERZISE”, DE
LIVIU IOAN STOICIU**

După *Poemul animal* (Călăuza, 2000), pe care l-am considerat, în mod constant, volumul de cotitură al lui LIVIU IOAN STOICIU - volum în care, pentru prima oară, se produce ruptura, fermă și definitivă, de orice formă de postmodernism¹ sau de personalism² implicit - poetul adjudean își încearcă, cu scepticism și luare-aminte, căile de evoluție ulterioară. Volumele *La plecare* (Ed. Vinea, 2003), *pam-param-pam* (Ed. Muzeul Literaturii Române, 2006), sau *Pe prag/Vale-Deal* (Ed. Cartea Românească, 2010) pot fi înscrise, fără mari dificultăți de clasificare, în neo-modernismul³ metafizic (în care locul „*tre-cutului exemplar*” istorico-terestru este luat de copilarie, ca stare de exemplaritate, tânjind după *originaritate*) - , ba chiar anunță glisarea spre un *transmodernism* prudent. În schimb, cel mai recent apărut volum, *Substanțe interzise*⁴, se înregistrează, fără dubiu și definitiv, probabil - în *transmodernismul liminal*⁵.

Dincolo de orice aparențe, dincolo de toate alegațiile unora dintre cei care se dau drept „*critici literari*”, cartea lui LIVIU IOAN STOICIU (aceasta ca și celelalte trei, dinaintea ei) este una de metafizică pură, implicată adânc, în operația chirurgicală, de evidențiere a rădăcinilor mistice ale răului, într-o societate umană care își neagă, din comoditate, originea și identitatea divine, și le înlocuiește cu golemii tehnicii așa-zis „*revoluționare*”, aflate „*la modă*”, cu idoli „*high tech*”-ului, aflați pe post de „*hristoși minci-noși*” etc. Această idolatrie mizerabilă, care maschează, penibil, lipsa de Duh tot mai îngrijorător crescută - încălcă porunca întâi veterotestamentară, dar sfidează și *Cartea Apocalipsei*, neotestamentară. Avertismentele Poetului sunt, deci, de o gravitate metafizică deosebită.

Cartea are structură tripartită (pe de o parte, parodică - pe de alta, apotropaică) - indicând, astfel, faptul că umanitatea, de atâtea comoditate desacralizantă, anti-spirituală, a produs până și caricaturizarea (demoniac-chthoniană!) a sfințeniei treimice:

I - CUMĂNA PE INIMĂ (...gestul indicat marchează sinceritatea demersului inițiativ-

re-inițiativ, într-o re-înnoire, față de om/umanitate, a viziunii asupra lumii, de către/ prin *Taumaturgul-Poet*);

II - DIN PARCELA K (lumea metafizică este înlocuită, de omul încăpățânat într-o cădere, de mecanicismul statistic sinucigaș în eternitate, mecanicismul descriptiv, care asinează esențele și alienează scrisul-existență, alienarea răsfângându-se asupra lumii, falsificând semantică, tradiție, ba chiar și... *arhaicitatea ARHEILOR*: „*era mortul din parcela K, reîncarnat pentru o oră, două, cât/o fi plătit (...)* Ajuns în halul ăsta pentru că nu-și mai înțelegea propriul/ scris, dar înțelegea scrisul unui/«grup arhaic de inițiați»” - cf. *Din parcela K*, p. 44).

III - HAI CU TATA (marcând tentativa apocaliptic-soteriologică, prin *FOCUL* care topește idoli: „*Hai cu tata, focule. De unde te-au scornit/ăștia?*” - cf. *Hai cu tata*, p. 65).

Lumea poeziei lui LIVIU IOAN STOICIU, din noul volum, este dominată și conformată spiritual de două obsesii fundamentale:

1- PRIMA OBSESIE este una impusă dinafară, nenaturală, excesiv exhibitivă în umanitatea modernă - ajungându-se până la stări de exhibiționism grotesc. Deci, este o obsesie falsă, sau, măcar, neconcordanță cu natura intimă a acestei ființe, pe care noi o numim, în creștinism, umano-divină. Este vorba de obsesia (de la nivelul verbal-automatic, colocvial, dar nu și al Logos-ului interior-spiritual!) a așa-zisei „*științe*” (de fapt,

continuarea, în lumea contemporană, fals-revoluționată, a concepției marxiste-materialiste), care desconsideră evoluția spirituală și „*exploziile*” divin-spirituale, revelațiile metanoice - și preamărește, în continuare, idoli-fantomile materiei grosiere: în loc de conștientizarea furtunilor Voinței Divin-Creaționiste - „*furtunile magnetice*” și „*sursele de lumină*” fizică; în loc de „*câmpurile*”/Câmpiile Elizee Revelatoare - „*câmpurile fizice*” deformate; în loc de Vocea Interioară, ca răspuns sapiențial definitiv-etern - „*întâmplarea*”, ca sursă de reverberații/ecouri inutile ale, mereu, acelorași întrebări. În loc de anistorie originară - trecut și viitor, anulate reciproc, prin „*întâmplare*”: „*Ce i-a fost dat, a luat, nu/mai aude nici măcar clopotul dogit din viitor,/pe care l-a tot auzit (...)/Sau a conștiinței/unei noi furtuni magnetice (...)/Seninătatea vine de la aceeași/sursă de lumină (...)/În ciuda deformării câmpurilor,/se redescoperă numai în trecut (...)* Nu se referă la Dumnezeu./Ce e mai presus de el? Întrebarea-ecou... Din când în când/auze o voce interioară, mereu aceeași, care-i răspunde, cinică: «*vezi ce s-a întâmplat cu cei dinaintea ta!*»” (cf. *Stricarea frumuseții*, p. 7). Mireasa Lumii însăși „*emite/radiații*” (cf. *La nuntă*, p. 46).

Umanitatea contemporană (din ultimele trei veacuri, post-Revoluție Franceză, iluminist-comunistă, deicidă și regicidă, prevalent prin așa-zisa „*tehnicitate*” atotghilotinatoare) a rămas cu grave sechele conceptuale, ca reziduuri thanatice „*în avans*” - un *avans thanatic*, ca *avansare a teribilei boli a nonidentității* („*fără chip*”-ul!), falsificarea realității și, mai cu seamă, falsificarea CAUZALITĂȚII RITUALISTICO-SACRALE: „*Elementele chimice sunt din ce/în ce mai grele în mine*” (cf. *Pe dinafară*, p. 23) - sau: „*aparate luminoase, fără/chip, cu aer comprimat, aflate sub acțiunea/unor jeturi, pline de amărăciune*” - cf. *De unde nu poți scăpa*, p. 27) - sau, mai grav, pângărirea, întru SCHELETUL pozitivisto-mecanicisto-iluminist, de mecanică/electronică snoabă, a însuși EROS-ului: „*Vede cum îl bocește*

fosta/iubită, cu părul despletit. Crede că i se refac/biocâmpurile” (cf. Vasile, p. 35) și a însăși Ideii Cosmico-Divine de JUSTIȚIE: „Nu mai contează/nimic, dar ar fi putut să-mi facă dreptate. De vină sunt și/ciocnirile astea de particule elementare din atmosferă” (cf. Pătruns de importanța sa, p. 34). Până și diavolul este inclus, de această viziune (pur statistică și sinucigașă!) caricatural-grotescă a omului prea comod, în dez-dumnezeirea sa! - într-o instalație hilară și revoltătoare: „Că sunt implicate spații malefice, energii ale câmpului lui mental” (cf. **Cei-a mai rămas**, p. 38). Până și penibilitatea și teribila decădere de Duh, indusă de excesul bahic desacralizat, este introdusă în „mașina care rezolvă totul... înafară de esențial” - de fapt, „mașina de tocat vorbe umflate și teribil de pretențioase”: „(...) planeta Marte și-a pierdut câmpul/magnetic și atmosfera./ BeŃivi. Pe scara blocului, scăpătați, cu/sticle de rachiul golite și miros greu, șobolani ce le trec/pe piept” - cf. **Vezi luminițele**, p. 62). Cum să ieși, cum să te eliberezi de livrescul uscat, asasin de semantică existențială, cum să ieși din prizonieratul pustiitor al „parcelării” lumii prin slove desemantizate, prin folosirea lor ca instalații thanatocolabirintice, non-ariadne, iar nu ca Logos Mântuitor („**Scrisul, o linie în zigzag: ce-i amintea de ața morților**” - cf. **Din parcela K**, p. 44)?

Tot EROS-ul autosacrificial vindecă de absurd omenirea - prin om: „Ea//pune cartea din care citea deoparte și-l mângâie/pe păr” (cf. **Îi pune cuțitul la gât**, p. 40).

Iar EROS-ul înseamnă și TRADIȚIE DIVINĂ AVIEȚII, a CUPTORULUI COSMIC (dimpreună cu Moarte Mioritică, Re-Învietoare din LUT, întru Mântuire Eternă, întru FOCUL ETERN): „**Mii de oale, ulcele, străchini și cănuțe, așezate/în cuptorul de ars**” - cf. **În cuptorul de ars**, p. 52).

2 - A DOUA OBSESIE este una interioară, extrem de veche, comună, în esență, chiar cu ORIGINARITATEA PARADISI-ACĂ. Deci, este obsesia adevărată, pentru că este identificabilă cu natura intimă, umano-divină. Această OBSESIE ORGANICĂ, a UNICEI ȘI AUTENTICEI ȘTIINȚE - ȘTIINȚA SPIRITUALĂ! - există și se face remarcată, ca Stare de Revelație, de Nostalgie a Paradisului (după expresia lui Nichifor Crainic!), Paradisul ca GRĂDINĂ, ca Pom Înflorit cu Strămoși (decă, ca EX-STASIS!) - obsesie care se impune, aproape tiranic, dar izbăvitor, chiar la nivelul Logos-ului Interior, vădit racordat la Duhul Cosmico-Divin - la nivelul organicului umano-divin, unde ni se impune TRADIȚIA DEMIURGICĂ/filiația

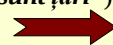
din „morții”/strămoșii noștri, din cer sau din cavernele cerului („**strămoșii mei în cavernă**” - cf. **În plămâni**, p. 17), ocrotind/mântuind/exorcizându-și urmașii („**Se răsucesc, nemulțumiți, în plămâni, noaptea, în/odaia lor zăbreliță, sufletele/morților mei pe linie maternă, în plămânu stâng, și sufletele morților mei pe linie paternă, în plămânu drept**” - cf. **În plămâni**, p. 17). Obsesia aceasta este atât de dictatorială, încât, prinși între fals și autentic, între existențial și sublimul extatic - viața noastră devine un șir de stratageme de împăcare a celor doi poli existențiali. De aceea, oamenii de sub „**corcodușul înflorit**” vor declara că Revelația este „**întâlnire**” - și că se vor întoarce la virtualitate... doar pentru a-și păstra accesul neobținut, către TRANSCENDENȚA INTUITĂ PLENAR!!! Ei știu, cu Duhul, ADEVĂRUL - dar, pentru a nu-și tulbura automatismele existențiale, își pângăresc, cu intensitate vibratorie declarativă - LIMBA/Logos-ul... „**Așa trebuie să fie**” - ca să mai existăm, întru istorie adevărată și „**comestibilă**”, încă puțin, și încă puțin... („**O femeie cu batic/pe cap scoate prăjituri de casă, plăcinte: pe lumea asta noi/nu vom dobândi bogății... Ce să facem, / tanti, : ne rostogolim și noi, trece vremea, devenim/neplăcuți**” - cf. **Sunt în exces**, p. 11). Pentru că dincolo este Adevărul... cel neîncercat, „**necomestibil**” - „**NEROSTOGOLIBIL**”!

Ei, asta este: nu putem noi, speriații de Absolut, să acceptăm Puritatea, Perfecțiunea, Mântuirea-ca-Asceză! **Păcatul ca amănare lănced-plăcută...** asta este, de fapt, victoria demonului asupra Duhului Umano-Divin!!! Știm că „**rostogolirea**” nu e echivalentă cu Mântuirea întru Anistorie. Cu exorcizarea de **Demonii Istoriei**. Știm, dar nu avem curajul asumării definitivului. **Rostogolire a istoriei, întru vină asumată non-conștient, ca LENE EXISTENȚIALĂ - întru lentoarea unei continuități existențiale lăncede, fără fermitate, fără tranșarea modului umano-divin de a exista. Să fim duali, să fim comози, să ne fie cald aici, căci dincolo este prea... incomod de pur, incomod de rece și de pur și de decisiv!**

„**Oprăți în fața corcodușului înflorit să facă fotografii**” (n.n.: „**fotografiile**”, care răpesc energiile spiritual-vitaliste - sunt sechele, automatisme, rămase de pe urma pseudo-credințelor pozitivisto-materialiste!), **/e frig, se bucură că mai există în pom o speranță. În acest pom au văzut pâini mari, albe, toată/iarna**”. Cei care veniseră pentru o excursie cu „**autocarul ăla pentru mânăstiri**” se întorc, după **Revelația Paradisului Originar**, la neputința „**râsului**” („**surâsul**” este expresia autentic-divină!), la automatismele și falsurile virtualității, la fal-

sificările lui New Age („**Fiecare pleacă de unde a /venit... unii pe/o rețea de socializare, alții prin/in telepatie**”). Da, oamenii „**întâlnirii**” pierd noțiunea timpului istoric, pierd încrederea în sinele scos de sub **aleatoriul istoric**, de sub futilitatea și frivolitatea **întâmplării/întâlnire** - dar, din fericire, se pare că nu pierd (din memoria afectivă și din gestualitatea educat-ritualică: „**Sărut mâna pentru masă. Ziceți și voi bogdaproste./Am păcătuit...**”) ceva din Nostalgia ABISALĂ a Paradisului, din arsura conștiinței păcatului existențial, de sub Pomul-Spirală, **Înfloritul POM din Paradis** („**o ocazie să stea lângă pomul înflorit**”). Deci, nu-și anulează șansa soteriologică - sau, măcar, a exorcizării: „**Niciunul nu-și amintește/în ce zi este. Răd. Invocă energiile celor șapte/Arhangheli. Sărut mâna pentru masă. Ziceți și voi bogdaproste./Am păcătuit... Fiecare pleacă de unde a /venit. N-a fost decât o ocazie să stea lângă pomul înflorit, și-au dat întâlnire la întâmplare, unii pe/o rețea de socializare, alții prin telepatie, unii vin din/viitor, alții din trecut. Așa trebuie să fie**” (cf. **Sunt în exces**, p. 11). **HYBRIS-ul existențial** trebuie asumat conștient, la fel și istoria - dar cu condiția de a nu pierde, niciodată, **jindul/nostalgia edenică...!!!** Căci, în definitiv, „**AȘA TREBUIE SĂ FIE**” condiția omului căzut. Se va vedea cine și în ce condiții va merita Revelația Zborului și a Întoarcerii. Numai Dumnezeu știe - noi, ființe umano-divine, care l-am cunoscut pe Fratele-Hristos, trebuie să ne smerim întru **luptă/viață, trezie/viață și necesitate/viață întru TOATE trei!** - una fără alta ne privează de Revelație...

...Paradoxal sau nu, tocmai acestei OBSESII NATURALE și cu valențe ABISAL-ORIGINARE - nu i se dă dreptul, din punct de vedere al concepției sociale-antispirituale a epocii istorice pe care o traversăm, să se dezvolte și să evolueze normal. Dimpotrivă, cei ce o dezvoltă, spre starea de reîndumnezeire a ființei umane, o fac aproape la modul clandestino-infracțional: undeva, la conducerea/guvernarea artificială a acestei lumi istorice, se produc anti-instincte sinucigașe, pentru umanitate, se produc, sau suntem amenințați cu producerea unor sancțiuni drastice, dacă vom trata cu seriozitate și întru utilitate și evoluție spirituală normală, statutul ființării noastre terestre. De aici, și atât de inspiratul titlu al volumului stoician - **Substanțe interzise. Strămoșii noștri, relația noastră organică întru/cu ei, Arheii Neamului, Natura-Creație Divină, Patria** (despre care imensul și, din păcate, ultimul moralist valah, Octavian Paler, afirma: „**Orice om are o singură patrie - restul sunt țări**”)

- toate aceste entități metafizice, revelații mistice „din adâncuri”, entități cosmic-benefice, sunt... „**substanțe interzise**”!

Și, în raport cu ele, noi (noi, cei care încă știm să ne orientăm, conștient, către paradis și divinitate și către sacralul autentic, noi, care încă știm să jinduim la modul naționalist și panteist-zalmoxianist-ortodoxist!) - noi ar trebui, pentru a nu risca sancțiuni obscure, demonic-insistente - aparent sociale, în realitate, de sorginte anti-spirituală (din partea unei conspirații anti-umane, din zona terestru-teratologică!) - ar trebui să ne acceptăm și să ne asumăm statutul de contrabandiști/traficanti cosmici, de infractori galactici...! Un soi de „**traficanti de narcotice-misticism-originarism-naționalism**” - așa cum, în anii '50 (ani internaționaliști/anti-naționalisti, similari celor ai globalismului capitalist-plutocratic de azi!), erau considerați preoții creștini (unii - creștin-legionari), în închisorile comuniste - „**Religia - opiumul popoarelor**”. Mai ales în „**luna mai**” se produce „**controlul**” draconic al nostalgiei/nostalgicilor originilor - , adică, sub misticele auspicii ale lui EROS, frate și emul, totodată, al lui THANATOS!

„**Mișcări ale simțurilor, subtile. Îți pâraie sub tălpi florile trimișilor din adâncuri, flori ale copacilor scuturați de furtună astăzi noapte, într-o grădină. Grădină**

a bunicului tău, găsit mort acum trei ani în coliba lui de popas, jumătate îngropată în pământ, care te sperie și azi: calci înfiorată, ai năluciri, cei ce vin pe urmele tale vin bubuind și se succed pe urmele lor asemenea valurilor Mării Negre.

Cine sunt? Sunt trimiși ai substanțelor interzise, din adâncuri, în luna mai. Nu-s substanțe interzise? „Sunt trimiși ai substanțelor interzise”...Eziți, ce faci, nu intri în colibă? Intră: să le vezi și să le guști, să le tragi pe nas sau să ți le injectezi, prin fumul vetrei strămoșești și prin licăririle flăcărilor, care le luminează chipurile înflorite”

(cf. **Substanțe interzise**, p. 58).

„**CHIPURILE ÎNFLORITE**” sunt echivalentul metaforic al **Identității Mântuite/Mântuitoare-EXTATICE**, întru Viața Eternă - redobândirea, de către aceste ființe terestre ciudate, care suntem noi, a statutului umano-divin.

...Nu știm ce soartă va avea această carte,

a lui **LIVIU IOAN STOICIU**, în fața publicului cititor. Pentru că, deși este minunat, nu este și suficient, pentru Cartea Autentică, să fie evidențiată, recenzată, premiată etc., în cadrul sectei scriitorilor. Ea trebuie citită și înțeleasă de cât mai mulți contemporani. Or, contemporanii noștri tocmai această șansă n-o dau, n-o oferă. Nu atât Cărții ori Autorului, cât lor înșiși. Căci Cartea „**Substanțe interzise**”, a lui **LIVIU IOAN STOICIU**, este concepută ca o șansă soteriologică, pentru români, pentru oameni cât mai mulți de pe Terra. Cu condiția, minimă (dar, se pare, pentru zilele noastre: **EXCESIVĂ!**), pentru aceștia, de a-și trăi, întru trezie, viața, iar nu de a și-o tot „**rostogoli**” prin pustul semantic al unei istorii de crime reverberate tot mai dez-
esperant, fără țintă, fără oprire și asumare a Originii din-STRĂMOȘI. Adică, ASUMAREA IDENTITĂȚII DE FIINȚĂ, DE NEAM, DE SPAȚIU ȘI COMPORTAMENT RITUALICO-SACRAL.

Este o **CARTE-LECȚIE**, este o **CARTE A ÎNȚIERII ÎNTRU EXISTENȚA CU IDENTITATE VIE/AUTENTICĂ**. Cine înțelege, o va citi, și... se va salva: în loc de „**DIXI ET SALVAVI ANIMAM MEAM** [Am spus? i mi-am mântuit sufletul]” - **LIVIU IOAN STOICIU**, ca și orișicare Scriitor-Artist Autentic, deci ca și orișicare **TAUMATURG VATICINAR ȘI EXORCIZATOR**, poate zice, cu deplină dreptate: „**SCRIBI ET SALVAVI ANIMAM MEAM!**”.

Dar ce se fac cititorii potențiali, care nu-și vor face/nu-și vor fi făcând datoria, față de Adevărul Revelat? Păi, după caz:

- Cine are dată/dăruită/hăruită, de la Dumnezeu, bună-credință întru Duh, intuiție și voință soteriologică, va citi și se va salva întru **RODIRE SPIRITUALĂ**.

- Iar cine nu - NU.

Simplu ca „**bună ziua**”. Și chiar mai simplu decât sisifica „**rostogolire**”, decât eternul refuz de a-și asuma „**substanțele interzise**”, adică „**turnesolul**” identității noastre de Duh.

... „**Dar de ce, ce-i cu discriminarea asta, la „taraba” Îndoielnicei Mântuirii - pe care, voi, creștinii, îndrăzniți s-o tot exhibați, ca pe ma-a-are lucru?!**” - vor cârți, cu infatuare impertinentă și autistă, adepții ateii ai lui „**political correctness**”. „**De ce, cum de îndrăzniți să discriminați, în cadrul omenirii contemporane mondialisto-globaliste?!**”

Uite - **AȘA!** Sau, cum spune însuși Autorul acestei cărți alchimice: „**Așa trebuie să fie**”. Punct.

¹ - **Postmodernismul** este termenul de referință aplicat unei vaste game de evoluții în domeniile de teorie critică, filosofie, arhitectură, artă, literatură și cultură. Diversele expresii ale postmodernismului provin, depășesc sau sunt o reacție a

modernismului. Dacă modernismul se consideră pe sine o culminare a căutării unei estetici a iluminismului, o etică, postmodernismul se ocupă de modul în care autoritatea unor entități ideale (numite *metanarațiuni*) este slăbită prin procesul de fragmentare, consumism și deconstrucție. Jean-François Lyotard a descris acest curent drept o „neîncredere în metanarațiuni” (Lyotard, 1984); în viziunea acestuia, postmodernismul atacă ideea unor universalii monolitice și în schimb încurajează perspectivele fracturate, fluide și pe cele multiple.
² - **Personalismul** s. n. 1. Atitudine a cuiva care ia în considerație numai punctele de vedere și interesele personale; subiectivism. 2. Doctrină socială care pune la baza existenței o pluralitate de entități spirituale înzestrate cu atributele personalității (1) și subordonate lui Dumnezeu ca ființă supremă. - Din fr. **personnalisme**. Cf. Germ. Personalismus.

³ - **Neomodernismul** este un curent ideologic, literar definit de spiritul creator postbelic, caracterizat prin respingerea formelor grave și prin redarea temelor grave într-o manieră ludică, de joc, ce ascunde însă tragicul. Literatura neomodernistă este definită printr-un imaginar poetic inedit, limbaj ambiguu, metafore subtile și expresie ermetică. Neomodernismul s-a conturat în doar 7 numere ale revistei „Albatros” editată în 1941 și condusă de Geo Dumitrescu. Această nouă formă de manifestare a modernismului ce se prelungește până prin anii '60 este îndreptată cu fața spre un trecut exemplar. Scriitorii neomoderniști doresc să se despartă de „spiritul veacului”, care este cel al războaielor și să recupereze valorile și modelele.

⁴ - Liviu Ioan Stoiciu, **Substanțe interzise**, Editura Tracus Arte, București, 2012.

⁵ - **Transmodernismul este în avangardă, pentru că proclamă Libertatea, ieșirea din dogma ideologică, din chingile și canoanele postmodernismului, ieșirea din fundătura estetică și filosofică a acestuia.**

Pe de altă parte, multiplele libertăți de expresie și multiplele posibilități de abordare a discursului, multiplele instrumente de investigare conferă transmodernismului stabilitate și echilibru, în dauna experimentalismelor și improvizațiilor, caracteristice postmodernismului.

Theodor Codreanu găsește că teoreticieni ca Derrida și Lyotard ar putea fi considerați posibili precursori ai transmodernismului - cf. **Transmodernismul**, Editura Junimea, Iași, 2005, pp. 36-37).

Derrida este la un pas de transmodernism, deoarece a fost silit, în măsura demonstrației, să ajungă la transcendență: ca și Heidegger, Derrida este un kantian. Ei postulează (teologia apofatică procedează la fel) că „**noumen-ul ne rămâne inaccesibil. Așa și este: rațiunea umană este destinată să cunoască lumea fenomenală, ființa ca Dasein, în limbajul lui Heidegger**” (op.cit. p. 62). La fel ca și pe Derrida, Codreanu îl privește pe Lyotard situat în zona unui așa-numit **postmodernism înalt**, capabil să rescrie modernitatea, deoarece (îl citează pe Lyotard) „**a rescrie modernitatea înseamnă a rezista la scrierea acestei presupuse postmodernități**” - și, adaugă Codreanu, „**Nicăieri nu se desprinde mai decisiv Lyotard de postmodernism, ca în acest moment**” (op.cit., pp. 79-80) - întrucât, pe urmele monadologiei leibniziene, „**Lyotard, inventând o ontologie a arheilor, nu mai crede necesară nici ipoteza morții lui Dumnezeu, ceea ce deschide o fereastră spre transmodernitate**” (op.cit.p.80).

Daniel MARIAN

Isabela Nicoară:

„despre trup
altădată”

Pe o anumită scară a îngerilor, dar înălțându-se
dincolo de orice geometrie îngerească,
poate fi găsit bijutierul clipelor prețioase

Să îndrăznești să afli nevăzutul celei mai profunde stări de spirit, care pesemne de la temelia divinității a ajuns la noi, tocmai ce îți trebuie „**Cuvinte sacre**”: „O unduire a gândurilor/ printre cuvintele dezvățate să doară/ dincolo de carnea lor/ să le vezi zilnic sufletul taina/ împărțășirea cu Logosul/ liturgica lor să o împlinești curat/ arzând/ asemenea arhierului slujitor/ aceasta este poezia.” Să îndrăznești mai mult, să îl privești în ochi pe Dumnezeu, să îl cuprinzi cu dragoste, dar și cu întrebări, cu introspecție și chiar cu circumspecție, cu ceea ce muritorului nu îi e prea la îndemână, înseamnă că te fi atins o pală de nemurire, altfel de unde atâta curaj, cu atâta consecvență... Până într-acolo încât să fii în stare să-ți duci credința în extremis către acel Dumnezeu necesar, nu se știe dacă și suficient, dar oarecum umanizat, pe măsura ta și pe înțelesul tău, așa cum se arată El în viața cea de toate zilele, aceea reală și aceea imaginară.

E destul de dificil a pătrunde în substratul rămușor indus din-

colo de, și dincolo de, versurile cu care **Isabela Nicoară** cred că pur și simplu izbește în poezia română scrisă în zilele de acum; și pentru o bună bucată de vreme, tot ce se poate să le avem ca referință atunci când ne dorim ceea ce merită citit.

Relația poetei cu Dumnezeu este, fără doar și poate, de o complexitate ieșită din comun (chiar și la radicalizarea în... rândul complexităților), apare ca un reflex / refract, între ce este, ideatic, Dumnezeu, și ce reprezintă - era cât pe ce să zic, palpabil (dar, de ce nu?). Poate fi Dumnezeu palpabil? Te poate duce apropierea de El, la o întâlnire cu El, într-un înțeles anume, alcătuit din imaginea cuvintelor, și asta câtă vreme tu încă viu fiind? Se pare că da: „... pe o anumită scară a îngerilor/ de-acum pot să fiu orice în afară de/ neant/ podiș bărbat pasăre înger/ fără să-i plătesc lui Dumnezeu/ drepturi de autor” (**nașterea**); „... m-am ferit de sărutul acelu/ de buzele crăpate ale lui Dumnezeu/ ce-și pusese în gând să mă iubească cu forța...” (**sunt**); „... sunt o rană albă când intri în mine/ mistic asemenea călugărului în chilia sa/ cunosând extazul împreunării cu Dumnezeu” (**rana albă**); „... și așa e firesc/ pasărea să zboare piatra să viseze/ dincolo de orice geometrie îngerească/ sentimentele nu pot fi întotdeauna/ potrivite cu mâini de cuvinte/ exact la locul lor/ nici chiar cu feisbucul/ administrat de Dumnezeu” (**bilanț dureros**); „... n-apucasem să-ți spun n-am avut niciodată ferestre/ dintr-o sărăcie voită de un Dumnezeu albastru/ care mă că-

uta doar atunci când se simțea singur” (**uitasem să-ți spun**).

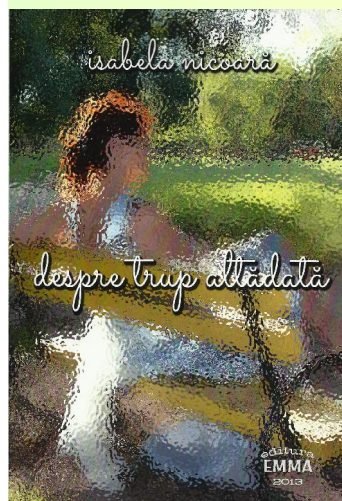
E absolut, cel puțin omenesc, firească să te întrebi de unde, de când, (de) cum, Isabela Nicoară se încumetă la o asumare a lui Dumnezeu numai (prea) întâlnită, și tot ea e cea care răspunde întrebărilor de căpătâi („**Cunoașterea lui Dumnezeu în împrejurările vieții concrete**” - îmi transmite ea un mesaj de la distanță...). Sunt trei poeme de o rară acuratețe, de o sinceritate debordantă, de un clar orbitor.

„**Într-o altă vârstă**”, poeta e nu cu solemn cuvântul, ci cu de-a dreptul nestemată culoarea, previzibil fiind aceea ascunsă în cuvânt, undeva în lăuntru sanctuarului magic al comuniunii supreme: „pictam biserici/ cu pensula înmuiată în sângele meu/ și zilnic Dumnezeu îi dăruia o altă culoare/ știam cărările bătute de îngeri...”. Se deconspiră, în măsura în care acest lucru chiar e posibil, altfel rămâne poezia în sine: „într-o singură noapte de luni/ m-am destrămat/ precum o pleopă de borangic/ țesută fin/ pe degetul degerat al lui Dumnezeu...” (**luni**). Iar dacă e să aflăm vreodată cine e / ar putea fi aceea care pare că la tot pasul nu conținește să ne surprindă cu reinventarea percepției asupra lui Dumnezeu, atunci iată o „**adresă**”: „eu sunt femeia ce locuiește în spatele altarului/ unei biserici de cristal/ în care chipurile sfinților încercănați/ sunt pictate de Dumnezeu manual/ L-am privit în taină când se străduia să-și aleagă culori/ coborând dimineața din zări/ în această tâmplă slujesc zilnic o mie de îngeri/ în veșmântați

frumos de nepământesc/ ... /îmi veți spune că nu se petrec/ asemenea fapte aici pe pământ/ și vorbele mele vor fi duse de vânt/ să nu credeți ce am fost ori ce sunt/ însă văd foarte bine când răsare un sfânt”.

Undeva „**pe linia orizontului**”, Isabela Nicoară se regăsește într-o realitate alterată de sentimentul deșertăciunii și de acela al deznădejdiei, în mod cert nu e realitatea intrinsecă, aceea omologată, știută, bine, mai rar pentru ea căreia imaginea unor alte realități paralele îi e mai confortabilă: „pe linia orizontului strigă imaginea aceea/ frigul și întunericul siluind primăvara/ simt eu și Doamne îți jur/ n-am să mă mai îngerez niciodată”.

Dacă e să fie vreodată să-i dăm de urma amprenteii sale dincolo de poezie, am putea-o căuta pe Isabela Nicoară, nu fizic într-o ființă omenească, pentru că ne-o spune dintr-un început și pe de-a ntregul: „**despre trup altădată**”, ci mai degrabă într-o pasăre croită după chipul și asemănarea zborului, unde ce-a făcut, desfăcut, vrăjit și descântat, știe doar „**bijutierul clipelor prețioase**”: „când tânjeam la mâna ta nevăzută/ răscolindu-mi penele albe/ m-ai dus la bijutierul clipelor prețioase/ să-mi filigraneze în fire sentimentul de zbor/ și revenind în trupul de pasăre/ din malul cerului/ nu mi-am mai luat ochii cântecului de la tine”. Cât despre cer, sigur *altădată*, a vorbi; deocamdată mă opresc chiar în *malul cerului*, cu spusele Isabellei Nicoară: „... mi-e greu să te pot numi Cer/ dacă nu te-am atins niciodată” (**cer**).

Emil BUCUREȘTEANU

Nietzsche

și femeile

Friedrich Nietzsche, cunoscutul autor al cunoscutei și contradictorii cărți *Also sprach Zarathustra - Ain buch fur Alle und Keinen* (Așa grăit-a Zarathustra, O carte pentru toți și niciunul) a rămas din fragedă copilărie orfan de tată, pastor protestant. Întreaga lui afectivitate se va îndrepta către Franziska, mamă, și Elisabeth, soră. Din peregrinările pe care le face în anii de studii prin diferite orașe germane, le va trimite scrisori pline de respect și afecțiune, discută nu numai probleme familiale, ci și sociale, de cultură. O interesantă corespondență poartă cu Malwida von Meysenburg, Louise Ott, Mathilda Maier, chestiuni personale, despre scrierile sale, unele cu conținut muzical, filosofic, moral. La 38 de ani o cunoaște pe Lou von Salomé, fiica unui general rus, scriitoare. Cartea Ameliei Pavel, *Friedrich Nietzsche, aforisme - scrisori*, Humanitas, București, 1992 cuprinde două epistole trimise de Nietzsche prietenei sale Lou, datate 10 iunie 1882 și sfârșit de august 1882, scrisori pline de afecțiune. Din prima: [...] *leg de viața noastră în comun speranțe atât de înalte încât nici un efect secundar, inevitabil sau întâmplător nu mă impresionează decât prea puțin și tot ce ar rezulta de aici vom suporta împreună și tot împreună vom arunca seară de seară în apă întreaga bocceluță - nu-i așa?*

A doua scrisoare o începe așa: *Draga mea Lou, am plecat din Tautenburg la o zi după dvs. cu inima plină de mândrie, foarte*

îndrăzneț - de ce oare? Și o încheie: Din toată inima binevoitor față de destinul dvs. - căci iubesc în dvs. speranțele mele. O cere în căsătorie dar este refuzat. În 1887 scria Malwidei von Meysenburg: *Dra Solomé mi-a comunicat și ea logodna; eu însă nu i-am răspuns, oricât de sincer i-aș dori fericirea și prosperitatea. Acest soi de oameni, cărora le lipsește respectul față de ceilalți, trebuie evitat.*

În sec. 19 s-a dat marea luptă pentru emanciparea femeii, luptă începută de Revoluția Franceză. Se remarcă, în primul rând, socialiștii, aliniați la ideile lui Marx. August Babel (1840-1913), membru marcant al Internaționalei I și fondator, cu Wilhelm Liebknecht (1826-1900), al social-democrației germane, scrie cartea *Femeia și socialismul*, apărută la noi cu titlul *Femeia în prezent, trecut și viitor*, face o critică aspră privind situația de sclavă a femeii în societate și militează pentru emanciparea acesteia.

Lui Nietzsche, credincios ideilor sale despre veșnica întoarcere și creării supraomului, criticul vechilor concepții filosofice și autorul dornic de a făuri a filosofie a viitorului, în problema femeii gândirea îi rămâne încorsetată în tipare antice și feudale. În *Așa grăit-a Zarathustra* acordă un spațiu de aproape trei pagini, intitulat *Despre femeile bătrâne și tinere*. Discutabil titlu; omite să vorbească, să scrie, despre femeile, să le definim, în floarea vârstei, care, după propria părere, formează stâlpii societății. Desigur în ceea ce privește rolul femeii în societate, ca parte intrinsecă a acesteia.

O bătrână îi reproșează lui Zarathustra că a vorbit multe dar niciodată n-a grăit ceva despre femeie. Răspunsul lui Zarathustra este grăitor: *Despre femeie se cade să le spui numai bărbaților.* Bătrâna îi răspunde că ei i se poate spune fiindcă are ani mulți și va uita totul. Rezultă de aici că femeia ține minte orice părere ce nu-i convine. Dar de ce? Pentru a se răzbuna? Pentru a plăti? Oricum, caracterizarea și rolul pe care i-l acordă nu este în avantajul femeii. Considerând că *femeia este o enigmă... totul are în ea o singură soluție: maternitatea.*

Pentru femeie, bărbatul nu-i decât un

mijloc: scopul întotdeauna este copilul.

Relația dintre bărbat și femeie să se bazeze pe dragoste, dragoste care să ducă la nașterea supraomului. Iubirea femeilor să fie plină de curaj. [...] *cu iubirea voastră să vă năpustiți pe acela de care vă e teamă. În familie bărbatu-i zicând: așa vreau eu. Femeia-i fericită zicând: așa vrea el.*

Lumea este desăvârșită când oricare femeie se supune bărbatului cu întreaga ei iubire.

În final Zarathustra solicită de la bătrână adevărul ei despre femei. Aceasta îi răspunde: *Te duci acum la femei? Vezi, să nu uiți biciușca.* Fără comentarii...

În capitolul VII, intitulat *Virtuțile noastre din Dincolo de bine și de rău, Preludiu la o filozofie a viitorului*, Nietzsche își continuă ideile despre femei din *Așa grăit-a Zarathustra*, făcând o critică aspră la adresa acestei jumătăți a omenirii, negându-i unele drepturi, unele aspirații. Din acest punct de vedere, autorul care se vroia un copernican în ale filosofiei, în răsturnarea vechilor valori, se dovedește un dogmatic feroce. Femeia care vrea să devină independentă, care vrea să arate bărbaților ce este, *Femeia în sine* se numără printre progresele cele mai rele ale urâtirii generale ale Europei. Femeia este plină de pedanterie de superficialitate, infatuare, nestăpânire și lipsă de modestie. Spiritul științific la femeie este de un îngrozitor prost gust, ea caută să domine. *Dar nu vrea adevărul: ce-i pasă femeii de adevăr! Nimic nu-i este femeii încă de la bun început mai străin, mai odios, mai ostil, decât adevărul - marea ei artă este minciuna, miza ei cea mai înaltă este aparența și frumusețea.* După Nietzsche, bărbații iubesc la femei tocmai arta de a minți, aparența și frumusețea și nicidecum spiritul de libertate, științific. Este apreciat gestul lui Napoleon *că i-a dat a înțelege mult prea elocventei Madame de Staël: mulier taceat în politicis* (femeia să tacă în politică), ca și al bisericii: *mulier taceat în eclesia* (Femeia să tacă în biserică). Numele Madame Roland, Madame de Staël sau Monsieur George Sand, ca argumente în favoarea femeii în sine, independentă, dă

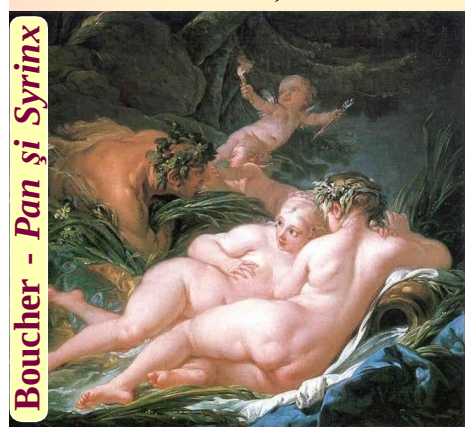

dovădă de cel mai prost gust. Pentru bărbați, după Nietzsche, cele trei femei ciudate, cum le definește el, *sunt exact cele mai bune contraargumente involuntare împotriva emancipării femeilor și a pretențiilor lor de independență*

Nici în bucătărie femeia nu este vrednică de ceva bun. *Femeia nu înțelege ce anume înseamnă hrană, și mai vrea să fie bucătăreasă! Dacă femeia ar fi o făptură gânditoare, ea trebuia încă de secole să fi intrat în posesia celor mai importante adevăruri fiziologice, ca și a artei vindecării.* Din cauză că femeile sunt proaste bucătărese, crede Nietzsche, evoluția omului a fost mult prea multă vreme ținută în loc. Gândirea bărbatului profund față de femeie nu poate fi decât una de tip oriental, femeia ca posesiune, ca proprietate ce poate fi pusă sub cheie, așa cum au procedat vechii greci care odată cu cucerirea puterii, îmbogățirea culturală, au devenit tot mai aspri față de femeie, mai orientali. Tratarea cu considerație de către bărbați a femeii, încercarea acesteia de a trece în față, de a ocupa un rol social tot mai important nu duce la progresul femeii, ci, din potrivă, la regresul ei, la pierderea feminității. Tăria unei femei, influența ei asupra bărbaților nu stă în bagajul de cultură, în instrucție ci în natura ei, *în suplețea ei cu adevărat felină și vicleană, gheara de tigru ascunsă sub mânășă, naivitatea egoismului ei.* Compasiunea față de femei rezidă din faptul că această *pisică periculoasă* (femeia) apare mai sensibilă, mai vulnerabilă decât orice alt animal, *având o mai mare nevoie de afecțiune.*

Iată și șapte mici dictoane spuse în versuri - Nietzsche este și un mare poet - despre femeie:

Plictisii-i dus ca printr-o vrajă,
Când un bărbat îmi pică-n mreajă!
Ah, vârsta și știința abilă
Dreg și-o virtute mai fragilă!
În rochie neagră, tăcută tare,
Orice muiere înțeleaptă pare.
Pentru norocu-mi, pân-am să mor
Mă-nchin la Domnul și la croitor.

Fata: capcană înmiresmată
Baba: un zmeu din ea se-arată
Nume nobil, picior de zeu
Și-ncă bărbat: de-ar fi al meu!
Înțelepciunea-n vorbe puține
Dar măgăriței nu-i sună bine!

Nietzsche nu este singurul care a scris despre femei, nici singurul care a scris cu iz de misogin. E suficient să amintim doar versurile lui Eminescu din Scrisoarea V. Le-am recitat și mă întreb. Cine pe cine a influențat: Eminescu pe Nietzsche sau Nietzsche pe Eminescu. Sau, niciunul pe celălalt. Poate situațiile oarecum asemănătoare, ambii n-au fost căsătoriți, ambii au fost îndrăgostiți de o *mintă scurtă, haine lungi*, și, vai!, ambii au murit în condiții asemănătoare. Despre motivele nemariajului lui Eminescu cu Veronica Micle sunt multe supoziții. De ce l-a respins Lou von Salomé pe Nietzsche, din cărțile citite n-am aflat. Poate din cauză că femeile nu se cuceresc cu filozofie. Sau poate adevărul transpiră din aceste aforisme răutăcioase din *Amurgul zeilor* la adresa femeilor.

Femeia perfectă face literatură așa cum se fac micile păcate: pentru a vedea, în trecere, privind în jur, dacă o remarcă cineva, și pentru ca cineva să o remarce.

Al doilea aforism este și mai sarcastic și, după mine nu trebuia să iasă din gura unui filosof, dar mai ales din pana lui. Dar una este părerea mea și alta este zicerea lui Nietzsche. Să citim:

Se socotește că o femeie e profundă - de ce? Petru că, în ceea ce o privește, nu se ajunge niciodată la fund...

Să fie acesta adevărul adevărat că N. a murit burlac? Mai știi. Grădina Domnului este mare, chiar dacă Nietzsche a zis că Dumnezeu e mort (!)

După cum am văzut din Scrisori, Nietzsche avea un deosebit respect față de Franziska, maică-sa, și față de Elisabeth, sora-sa, pe care o dezmiarda cu apelativul Lisbeth. E drept, că Lisbeth, până la urmă și-a demască caracterul (a făcut modificări în manuscrisele lui nepublicate, prilejuind apariția unor păreri că Nietzsche era antisemit iar ideile lui au stat la baza ideologiei fasciste), și poate personifica imaginea lui Nietzsche despre femeie.

Notă:

Departa de mine ura față de femei, deși nu puține au fost neajunsurile suportate din cauza lor. Din contră... Totuși acest articol mi-a fost sugerat de realități cotidiene: Cât de abrașe sunt unele realizatoare de la televiziunile noastre! Apoi monicile, ilenele, mariile, casandrele din politica românească de azi. Dar și cele de pe Elba, Potomac, Sena sau Tamisa. Politica din trecut s-o dăm uitării.

Contemporary Literature Press,
sub auspiciile următoarelor foruri:
Universitatea din București,
The British Council,
Institutul Cultural Român
și Ambasada Republicii Irlanda,

Anunță publicarea volumului
Julian Barnes: A Reader.
Texte paralele
Editat de Lidia Vianu
Selecția textelor de Brândușa Răileanu.
ISBN: 978-606-8366-87-6

Contemporary Literature Press publică un al doilea volum din seria de antologii care a început cu David Lodge. De data aceasta am ales romanele unui scriitor care a câștigat, printre altele, Prix Médicis și Man Booker Prize.

Julian Barnes aparține generației postbelice. Narațiunile lui sunt clare, caracterizate prin inteligență mușcătoare și tandrețe disimulată. Pe lângă romane a scris povestiri și eseuri, a tradus din limba franceză și a făcut jurnalism. Câștile lui au fost traduse în aproape cincisprezece limbi europene, printre care și limba română. Temele romanelor pendulează între istorii citadine și căsătorii, căderea cortinei de fier, istoria literaturii și istoria lumii "în 10 1/2 capitale". Umorul este nelipsit, dar este întotdeauna însoțit de un zâmbet amar.

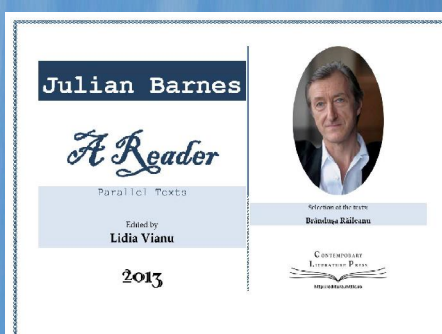
Publicăm aceste fragmente din romanele lui Julian Barnes sub formă de texte paralele în limba engleză și în limba română în scopul de a oferi cititorilor precum și celor care studiază limba engleză o imagine a literaturii engleze contemporane, la care intenționăm să adăugăm în timp și alte volume asemănătoare.

Lidia Vianu

Julian Barnes: A Reader, editat de Lidia Vianu, poate fi consultat și descărcat la adresa de internet:

<http://editura.mttlc.ro/julian-barnes-reader-edited-lidia-vianu.html>

Editura pentru Literatură Contemporană vă invită să accesați website-ul www.editura.mttlc.ro.

Ion PACHIA-TATOMIRESCU

Caligrafii eternizate „la minut” pe-npulberatul eurotraseu

Poem simfonic, „rugă” / „psalm” de înnobilit „**motivul drumului** întru cunoaștere”, sublim rod liric dintr-un „jurnal de călătorie”, alcătuit „materia” recentului volum, **Pulberea de sub piciorul tău / La polvere sotto il piede tuo** (2012)*, de Nina Ceranu, cu o admirabilă „fălmăcire” în limba lui Dante, de o tot atât de înzestrată poetă, Viorica Bălțeanu, impresionează, sinestezic, nu prin „deschidere” / „preludiu” de sisifarie de serviciu («Încep poemul acesta/ ca și cum m-aș ruga./ Îl scriu cu neagră cerneală/ și cu mâna de țărână/ a muritorului ce sunt.»// «Comincio questo poemetto/ come se pregassi./ Lo scrivo con nero inchiostro/ e con mano di terriccio / del morituro che sono.» - p. 12 sq.), ci prin caligrafierile eternizate „la minut” pe-npulberate trasee ale „înneguratului pântec de balenă” pe care doar distinsa doamnă a unui biblic Iona are harul, misia sacră de a-l ilumina, dezbrăcându-l «de redingota cu bumbi de aur» / «dalla sua redingotta dai bottoni d'oro» (p. 14 sq.).

Tocmai în acest „sens giratoriu” al textului ceranian, Eugen Dorcescu - prezentatorul poetei, nu al prozatoarei-poetă (de pe fața a patra a copertei) - subliniază că amplul poem-carte (în șase secțiuni, I-VI, așadar, numerotate cu cifre de lângă **Columna Decebal-Traiană din Roma** anulul 113 d.H.) este «de factură existențială, grav, îngândurat», «o meditație asupra condiției de pelerin» - atât a unui ins anu-

me, în împrejurări biografice și istorice particulare, cât, mai ales, la nivelul de înțelegere cel mai adânc, a omului în general (**ha' adham** - omul de pământ), călător, între naștere și moarte, prin pulberea atotstăpânitoare a lumii).

Poate, tocmai în acest „sens giratoriu” al textului ceranian, găsește și prefatoarea-i Viorica Bălțeanu (**Prefață / Prefazione**, pp. 5-11), deci nu traducătoarea: «Autoarea nu se limitează să dea memorabile pasaje descriptive, ci reușește adesea să insereze sinestezii ce rămân împlântate în mintea cititorului, marcând toate cele cinci simțuri...» (p. 6) / «L'autrice non si limita a dare memorabili passaggi descrittivi, ma riesce spesso a inserire sinestezie che restano conficcate nella mente del lettore, incidente su tutti e cinque i sensi...» (p. 10).

În cele șase macrosecțiuni ale poemului / volumului **Pulberea de sub piciorul tău / La polvere sotto il piede tuo**, eroul - epic-frecvent, liric-rarisim -, pelerinul poetic-ceranian se elansează într-o catharsis, într-o sublimarea pulberii reale a „istoriilor” (herodotice vorbind), de pe „jaloanele” / „bornele” unui exact-italic traseu, «din Siena, Florența, Pisa, Pompei, Napoli, Paestum, Capri și Anacapri, Amalfi» (p. 5), precizate Distinsului Receptor, de către Viorica Bălțeanu, în prefață; dar nu „borna” / „rampa de lansare” de pe eurotraseu este importantă, ci aria-țintă-cosmică atinsă, din orizontul cunoașterii metaforice, ori, mai exact spus, din cosmicul pântec de chit, limită tragic-existențială a **ens**-ului uman, „pântec” mare cât sistemul nostru solar, dacă avem în vedere „al treilea chit” din drama de întemeiere a paradoxismului (cosmologic), **Iona** (1968), de Marin Sorescu.

Eroul epic / liric din prima

parte a poemului **Pulberea de sub piciorul tău...**, de Nina Ceranu, crede că intră «ca un profan» într-un „incipit” de univers, „în fața poemului de piatră” al Sienei, unde «pământul secetei / s-a mutat pe acoperișuri» (p. 20), pe «când / hiena / stă la pândă / ca un muezin» (p. 24), unde «o întâlnire cu Dumnezeu / e 6 oiro» (adică „șase euro”; p. 28), unde «un Crist răstignit / pe mai multe cruci» (p. 32), unde labirintul «se strânge în sine» (p. 36), într-un «octombrie [ce] ne aparține» (p. 38).

Mai departe, în secunda secțiune, dincolo de banalitatea interogativă («A câta oară, / de când Cristos a venita pe Pământ / se-ncinge piatra ? / A câta oară șopârlele se-nsoroc / pe Rouacerului?» - p. 40), eroul ceranian-poematic se lasă surprins de faptul că «găinile au clocit ouă deja fierte / de seceta / ca și fața focului», de faptul că «asinii s-au vândut fără preț» (p. 44), de descoperirea unei vocabule grecești, **makria**, „departe”), răătăcită în cizma adriatico-mediteraneană, de faptul că „muierile cară” «apele neîncepute» (p. 52), nu în vedre, pe oblanic, aidoma celor din Sarmisegetusa, ci „în amfore”, „ape neîncepute”, date de pomană, de parcă ar fi aurul Daciei antice, ori de azi, mai mult ca sigur, pentru că «drumurile s-au colbuit / de copitele asinilor» (p. 54), pentru că «rătăcesc nevăzuții, / copiii timpului / de greci și romani, alăturându-ni-se», pentru că «ne eternizăm / împreună» etc., în vreme ce «pe tava **Paestumului** zac / resturile unui praznic regesc» (p. 58).

Neschimbat la haine, la coriambi, la peoni și la alte picioare metrice - în cea de-a treia secvență poetică -, pelerin-eroul ceranian admiră «o cocardă pe pieptii regali ai muntelui» (p. 62),

«obrazele roșii», «abia-văzutele fețe» ale rodiilor, măslinile negre - «mărgelele / [de] la gâtul de piatră al timpului» (p. 64) etc.

În partea a patra a poemului, eroul / eroina poemului mărturișește că este «ca și Iona / în pântecul de fier ale acestei balene», chiar dacă-i vorba de faimoasa insulă Capri, «din inima apelor», unde înnoadă «stropii de ploaie albastră» (p. 72), unde «drumurile s-au arcuit / ca spinarea de animal-vânător» (p. 74).

În partea a cincea, suntem încredințați de eroul / eroina poemului că «înnegurat / și-nfrigorat / [e] creștetul Vezuviului / [ce] stă la pândă - / o bubă pe fața pământului» (p. 96), că „marea e-n apele ei”, că «Vezuviul, / prin catacombe», trimite «întârziate, iscoadele» (p. 108), că pelerinul, «în Piața Concordiei, / [...] taie-n patru / măruș discordiei» (p. 110) etc.

În ultima secvență, a șasea, eroina poemului ceranian declară în răspicare: «Și din prima zi, / azima aruncată / de sinele-meu-mireasă, / a căzut pe malul mării» (p. 116); fără a da vreun semn al „călătoriei de nuntă”, fără a fi rostit pe undeva vreun epitalam, sinele-mireasă-de-eroină-poematică substituie - în ultimă instanță subtilă - o mare-mireasă teluric-celestă, «curată-n simțiri, / ca o fată neprihănită» (p. 122), căreia, «pătimăș, / ceru-i-nvăluie / sânii albi», nemaiscofând „balena de fier” în calea maritimă a vreunui Iona contemporan.

(15 cuprător, 2013, la piramida extrapolată a Timișoarei)

* Nina Ceranu, **Pulberea de sub piciorul tău / La polvere sotto il piede tuo** (versiunea în limba italiană: Viorica Bălțeanu), Timișoara, Ed. Eubee, 2012 (pagini A-5 „landscape”: 168; ISBN 978-973-673-229-4).

George PETROUAI

Medicina energetică a taoismului

Taoismul este o culme a înțelepciunii antice chineze, un ansamblu de cunoștințe filosofico-religioase și practic-educative de-un inegalabil rafinament (influențele budiste și yoghine venite din India, au fost topite în uriașul creuzet al spiritualității chinezești), de-o fermecătoare simplitate, drapată într-o conciziune ce avansează spre enigmă.

Tao (Dao) înseamnă cale, drum sau cărare, și conceptul are două sensuri: pe de o parte *a merge*, pe de altă parte *cap* (înțelepciune). Cu alte cuvinte, Tao este calea inaugurată de Lao-Tî, pe care se merge folosind capul mai degrabă decât picioarele, o cale a vieții ghidată de rațiune, nu de trup.

Piatra unghiulară a taoismului o constituie *principiul polarității*. În limbaj taoist, polaritatea este cunoscută ca *Marele Principiu al lui Yin și Yang*. Dar ce sunt cele două concepte? Sunt grade de activitate, măsuri relative ale polarității.

În *Cartea schimbărilor* - manual chinez de preziceri, vechi de peste 2000 de ani, se spune: „Această interacțiune dintre Yin și Yang este numită Calea (Tao) și procesul creator rezultat se numește schimbare”.

Ideograma pentru Yin înseamnă „partea umbră a dealului” (principiul rece, feminin), în timp ce Yang semnifică „partea însorită a dealului” (principiul cald, masculin).

Principiul polarității se aplică energiei umane și celei electrice, circulației sângelui în vene și circuitului apei în natură, mișcărilor astrilor în Univers și rotirii electronilor în jurul nucleului atomului, adică pretutindeni în mi-

crocosmos și macrocosmos. Tot astfel, principiul polarității (dualitatea Yin-Yang) este principiul de bază în tehnologia computerelor (sistemul binar), în cuantică, fizica energiilor înalte, aerodinamică și alte domenii ale științei actuale.

Lucrarea de medicină numită *Tratatul clasic de medicină internă al Împăratului Galben*, scrisă cu mai bine de 2000 de ani în urmă, la fel se bazează pe principiile Yin și Yang. Faptul că până în ziua de azi a rămas un text indispensabil în studiul și practica medicinei chinezești, dovedește că Tao nu-și pierde nicicând din importanță și actualitate.

Medicina taoistă se centrează pe cele trei comori ale omului, comori de care-i depinde viața: *esența* (trupul), *energia* și *spiritul* (rațiunea). Energia realizează legătura permanentă dintre trupul muritor și spiritul nemuritor. De aici rolul vital acordat energiei interne și surselor de energie externă din care poate și trebuie să fie neîncetat completat deficitul de energie internă. Căci în concepția taoistă, boala se instalează atunci când se produce un dezechilibru între Yin și Yang!

Cum se realizează armonia? Prin îndepărtarea a tot ce este artificial și prin utilizarea înțeleaptă a tot ce întărește sistemul imunitar al organismului: hrană simplă și sănătoasă (multe fructe și legume), apă necontaminată, mișcare, respirații Yoga în vederea alimentării cu *prana* (energie vitală la yoghini).

Iar postul, abstenența și cumpătarea, departe de a devitalizeza organismul, teoretic sunt capabile să vindece orice boală, inclusiv cancerul!

Ecaterina NEGARA
(R. Moldova)

Versuri

pelin

uite, pantoful miresei
care a murit astă noapte,
însingurat, rămas pe scări
și precum ceașca de cafea
fără aburi, nu miroase
decât a nepereche pluriofilită,
Mă, pământule, mă.

sub plop

Pășeam singură pe sub plop
Cu o enigmatică pasăre
pe umăr,
Nu-i dădusem nume
și nici scop,
Începusem să parafrarez cu ea
zboruri și ape.
Dintr-o oglindă în alta mișcam
fiiințe și realități
după natura lor vegetală,
după dialect și demnitate,
Respingând foșnetul aspru al
oaselor de lemn, de plop
Surprinși în combinații
expresive.

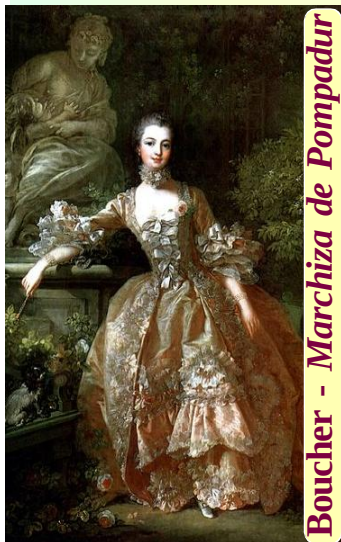

NEDUMERIRE

Pun toamna la loc
în buzunarul drept al hainei
Să nu se priceapă nimeni
De unde s-au luat
într-un târziu atâtea arbori goi.
Un bun găsit nu se arată oricui
Ce se plimbă pe stradă,
Fiecare cu moda lui,
Fiecare își petrece păsările lui
călătoare.
Am buricele degetelor
îngălbenite
Cât țin toamna în buzunar
Să n-o scap, să n-o pierd
Dar... buzunarul e spart,
Și frunze galbene-galbene
îmi cad la picioare.

De frunze,
de galben

Am să dau cu grebla prin casă,
De câte ori m-am scuturat.
În toamna aceasta copacii
Au dat mugurii din nou
Poate îmi cad și mie frunzele
De aur, de brustur și pelin
Sunt semnul de întrebare
întors acasă,
ținându-se de mijloc,
Câtă geometrie suportă cerul
toamna
Și cădere pamântul.
Poate îmi cad și mie
Merele de aur în poală
și perele mălăiețe...
Dar încă nu, dar încă Da.

Boucher - Marchiza de Pompadour

Geo CĂLUGĂRU

De veghe

la „nestinse candelă”

Doar zece ani i-au trebuit poetei Florica Ceapoiu ca, după ce a editat zece volume să se statornicească în teritoriul poeziei feminine actuale, nu numai ca o voce inconfundabilă dar și ca o reprezentantă de seamă a unei poezii a profundelor trăiri afective, care caută și reușește nu doar să surprindă ci și să esențializeze stări și reacții umane, să asimileze poetic vibrațiile invizibile ale gândului și să le facă palpabile într-o haină cât mai a lui.

Parcurgându-i cu atenție poeziile, inclusiv cele din această cea mai recentă apariție editorială, inspirat intitulată „Nestinse candelă”, epărută la Editura Semne în 2013, nu pot, în pofida formației sale profesionale, ce nu are de-a face cu poezia (diplomată în științe tehnice superioare), să nu constat evidența, anume că este o veritabilă voce prin care frumosul capătă ales contur, se dezvăluie în formele demult împământenite - sonetul și rondelul - care i se potrivesc de minune, reușind uneori să șlefuiască adevărate diamante lirice. Este aici, nu doar harul poetic, ci și truda răbdătoare a îmbinării „slovei de foc”, coborâte din cer, cu slova făurită, nu de puține ori, cu prețul încărunțirii între cuvinte.

Dar să ne referim, îndeosebi,

la cartea pe care o prezentăm. Aceasta se deschide cu o prefață doctă, nu doar a unui împătimit de poezie ci și a unui veritabil poet - Florin Costinescu. Cartea de față adună în trei secțiuni: „În vâlul nopții”, „Slujind luminii”, „Inscripții în fildeș” - sonete, rondeluri și catrene, care obligându-o să-și disciplineze harul poetic, pun în același timp în lumină încrederea poetei Florica Ceapoiu în sevele neîncetate înprospătate ale tradiției, pe care o respectă și care, la rândul-i, nu-i rămâne datoare.

Volumul poartă un motto inspirat ales, cu acoperire în crezul său artistic: „Fantastice-s ideile-n cerneală, / Când una potrivită nu-i niciunde, / Iar celor luminoase și rotunde / Duios le-așterne lacrima beteală”.

Poeta a apreciat că pentru a ne împărtăși „din tainele poeziei”, îi sunt suficiente 34 de sonete, 34 de rondeluri și 78 de catrene. Una dintre aceste taine este formulată astfel: „Străfulgerări de-o clipă prelinse în cuvinte, / Esență de simțire, de vis și împăcare”. Ele i se dezvăluie într-un moment anume: „Când viața se așează pe-un presimțit destin; / Ideile date, transcrise, iscalite / Relevă apropierea de-un sâmbure divin”, în lipsa căruia, minunea creației nu se întâmplă (*Din tainele poeziei*, p.13).

Ivirea inspirației presupune un ritual anume: „În vâlul nopții-nveșmântând idei, / La foc mocnit din vreascuri și surcele, / Pun vorbelor cununi, brățări, inele / Și mană suflătească drept temei”. Într-un asemenea decor și moment de grație, se săvârșește miracolul: „Flămânda clipă de scripă atrasă, / Înăbușindu-mi oful și sudalma, / În voia amăgirilor mă lasă”, în așteptarea clipei astrale, unice, a percepției atingerii cu dumnezeirea: „Când le adapă turmele de-a valma, / Pe la răspântii cu-ntrebări ce-apasă, /

Chiar viața-și redeschide magic palma” (*În vâlul nopții*, p. 14).

Există o continuitate de esențe ale ideilor care trec de la un sonet la altul. Astfel „mana suflătească drept temei” din sonetul *În vâlul nopții*, are însușirile magice în care poeta crede ca într-o forță vie, care luminează în aceste „Nestinsă candelă în așteptare - / Și orice vis și orice gând haihui / Vor ajuta făpturii să se-nfloare” (*Nestinsă candelă*, p. 15).

Două sonete au ca subiect dragostea. Unul, în cea mai pură ipostază a ei „dintâi”, în care nefericitul „Îndrăgostit pe viață invoca / Figura ei de-un înger dăltuită, / Suavă, mângâiată, șlefuită / De pleoapa juvenilă ce-o doare”. Și, ca să fie adevărată zicerea „ar fi fost prea frumos să fie adevărat”, fericirea de-o clipă e înlocuită de căderea în păcat, aducătoare de suferință: „Pierdută-i azi a fericirii oază, / Minciuna a surpat-o c-un cuvânt, / Ce-a fost sublim acum e chin și groază”. Nefericitului - „Durerea-i dă o aură de sfânt, / Iar stelele-i apun la căpătâi / Să rupă vraja dragostei dintâi”, adică provoacă trezirea la adevărul vieții și, o dată cu ea, a tăriei de a se împăca, prin acceptare, cu acest adevăr.

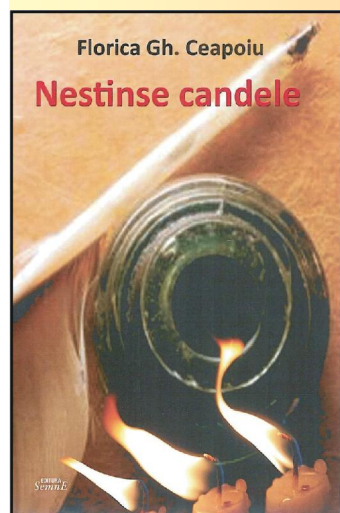
În celălalt sonet, găsim o variantă, purtând amprenta Ceapoiu, a iubirii care sacralizează prin intensitatea trăirii. O aflăm superb exprimată și la Eminescu... „Îngere, de-ai fi chiar demon, tu ești sfântă prin iubire”. La fel de originală, formularea poetei Florica Ceapoiu sună astfel: „Un monstru de s-ar dovedi, nu-ți pasă / Când sufletul tresaltă și îndură / Supliciu dăruirii, fără ură, / Încrăzător în steaua-i luminoasă”. Ce se întâmplă mai departe, în finalul sonetului e previzibil și, fiind vorba despre dragoste, înălțător: „De sentimentul dragostei învins, / La vama-n care-o afli vinovată, / Iubirea te a-

fundă într-adins // În boala cea mai îndelung cântată; / Întâiul om i-a început povestea / Și de greșeala lui se duce vestea” (*De dragoste învins*, p. 43).

Trecerea de la rigorile sonetului la cele ale rondelului n-a constituit o problemă pentru autoare. Cum, de altfel m-am așteptat, am întâlnit în această secvență a cărții, subiecte similare celor cuprinse în ciclul sonetelor: timpul, iubirea, poezia, viața cu anotimpurile ei, așteptarea și virtuțile ei în pregătirea unor posibile victorii, nădejdea, etc., evident marcate de ritmurile și cadențele rondelului. Trasă „pe roata vieții” deși „bea din cupa disperării”, poeta este destul de matură și lucidă, încât să nu ia „decizii oarbe la necaz, / frângându-și inima de supărare” (*Din cupa disperării*, p. 72 și *Pe roata vieții*, p. 73).

Prin catrene, poeta susține cu brio o probă a conciziei. Nu mulți sunt în stare ca, în puține cuvinte, să spună atât cât să rotunjească un gând, să trezească un fior, să aducă lumină și iertare în puritatea unei lacrimi. Iată câteva catrene: „Acest Pământ e-o mamă vie, / Nu știe omul să-l privească - / Percepe partea-i pitorească, / Crescută-n rădăcini din glie” (*Despre rădăcini*, p. 108); „Răsăritul culorii / Pe-al zilelor umăr, / Azi, neagă toți anii / Ce-atâră la număr” (*Sentimente târzii*, p. 109); „Iar văd risipa de culoare / Din fructul ce se dezghioacă, / Târziul pașilor nu doare, / Dar... corbii mi-aș dori să tacă” (*Melancolie autumnală*, p. 109) și ultimul: „Când frunza din vie se-așterne sub pași, / Ecouri de nuntă răsună-n țărână; / O lacrimă scursă din lujeri rămași / Ne-arată, cum, zborul din zări se amână” (*În urma cocorilor*, p. 109).

Melania RUSU CARAGIOIU

(Canada)

Veksuni

MASA TĂCERII

Prima ursitoare mi-a zis: „Să întâlnești și să trăiești printre oameni de vază!”
 A doua ursitoare mi-a zis: „Să zbori peste mări și țări”
 A treia ursitoare, a zis: „Taci ! Ce tot plângi?
 Așezați-o sub masă, ca să fie tăcută ca ea!” Și așa a fost...

În lume sunt mese și mese...
 Din toate, în drumul meu, m-am oprit doar la trei:
 Masa pe care o doare capul de zornăitul zarurilor
 (- atunci de ce nu le scutură, să cadă?)
 Masa cea de taină, care este mereu întinsă, - dar câți pot să se înfrupte?
 Masa de piatră, a tăcerii care vorbește...
 De generații ea stă nemișcată;
 Limbajul ei sfânt și mut, se aude la mari depărtări,
 Și mulți l-au auzit și au venit să o vadă aievea...
 Fericiți cei ce o au, în casa lor de sub stele și arbori.

RĂDĂCINI ADÂNCI STRĂBUNĂ GLIE

Pridvoarele de munți ascund în ele Întâile vestigii din străbuni; Trecut-au veacuri, grindini, vremuri grele, Viteze fapte, râuri și cununi...	Tu, Glia mea străbună, cu sânge udată, În stropi mari de plânset prelung frământată, În brațe purtată, doină legănată...
Din oseminte plânse sub țărână Și lui Zamolxis, ca ofrandă arse, Se întrupează doina cea bătrână Și inimi mari, din mari istorii toarse.	Luceferi de soare stâlpiei de hotar Redute temut, ei văzut-au multe Și-au scrâșnit amar...
Prin capete de lup suierătoare, Prin cerbicia de-a trăi aici, Făcut-au zid la ape trecătoare Ce-au luat cu sine numai leșturi mici.	Hordele trecură-n patru zări, cernute!
Cum stă încrâncenat sub aspra vreme Molidul falnic ancorat în stânci, Au rămas fii și plai, fără a se teme, Legăți prin sevă-n rădăcini adânci!	Spălatu-și-a maica urme de cenușă, Presărând adâncul cu mari flori de mină, Culegând văzduhul în flori de sulfina Și chemând din râuri țigete în lumină...
	Glorie de veacuri! Maică mult iubită, Tu, Mândră cunună, Glie, fi slăvită!

CETATE de SCAUN

Dezlănțuiri de orgă, reverberări de zbor, Izbesc unde rotunde de porumbei sonori.	și-l macină difuz... Meditativ alunec printre coloane mute, Cristelnițe de piatră și sunete de-alamă.	în el mă strânge, albă... Caut să fug; ispita din nou în loc mă ține Și-n joc spiral mă leagă de iederi și mireasmă.
Biserica e o scoică de sidex și ocean Ce sunetul îl soarbe	Și sunetul mă prinde;	Bing-bang-ul de ceasornic și clopot suie-n mine...

Gheorghe VICOL

Veksuni

Pălăria mea
capcană pentru greieri -
muzici captive.

Sub frunză melcul -
vântul a lăsat pe jos
mere bolnave.

Zbor de ciocârlii
cu uverturi câmpenești -
fițe de sezon.

Clopotul bate -
pe clopotniță cioara
cu nuca în cioc.

Scutur covorul -
albina-mi cercetează
vârful nasului.

Am tras în stilou
apă din mare -
poem despre crabi.

Distrat soarele -
și-a uitat portofelul
pe fundul bălții.

În primăvară -
cetina țese covor
pentru musafiri.

Vântul numără
pietrele din ogradă -
gutuile cad.

Umbra plopului
a aprins licuricii -
umilind ziua.

În dosul lunii
și-a pitit turturica
niște melodii.

Roua se-agață
în pânza de păianjen -
mister spulberat.

Goană de mistreți -
gloanțele mușcă stânca
turma dispare.

În plină noapte
soarele strălucește -
luna-n travesti.

Luptă de cocoși -
în poiană găina
privește o stea.

Pe ram albine
flori de vișin sărută -
câtă tandrețe.

Se sparge noaptea
în fragmente de vise -
micropoeime.

Printre crengi de dud
se rostogolesc poame
în ciocul raței.

Ascunși în zarzăr
doi ochi sfredelesc zarea -
cloșcuță în cuib.

Năpărlit lupul
semăna cu un câine -
blana contează.

Gura râului
privi fruntea muntelui
c-un ochi de apă.

Un soare cu dinți
ieși din cotul apei
pe-un picior de plai.

Mâna de stele
din inima pădurii
nu-i un cap de pod.

Am în batistă
un taraf de trei greieri -
când cântă eu tac.

Vârful muntelui
scrie autografe
pe fața lunii.

Broască sub piatră -
fântână cu cumpănă
la drum doar umbra.

Frunze veștede
în țepii ariciului -
idile târzii.

Nuntă de molii -
o cravată de lână
covor spre altar.

Claudia VOICULESCU

Veniți

La Ocele Mari

Toamna asta

Toamna asta-i caldă ca o lână
Cu soarele ei scăpătat în nervuri...
Lumina-n prune parcă se-amână,
Frunzele se aștern pe sol cuverturi...

Un țărâit de greieri se-ngână
C-un greu zbor de noapte în fâlfâituri;
Toamna asta-i caldă ca o lână
Cu soarele ei scăpătat în nervuri...

Se simte un duh ce parcă amână
Acea-nflorire târzie în răsuri
Când seva mai urcă din țărână
Mânătă parcă de noi îmboldituri

Toamna asta-i caldă ca o lână...

Apropiindu-se...

Simt o pasăre nevăzută,
Apropiindu-se din albastru...
Eu mai aștept ca-ntr-o derută
Să o văd de-mi cere vreun piastru...

Nu știu ce cânt de alăută
Mai cântă noptaticul sihastru...
Simt o pasăre nevăzută
Apoi totul în jur e albastru

Mă văd copil la soare pe un prund
Într-o visare plină de mister...
Ca-ntr-o liniște mare mă cufund
În fierbinte nisip aurifer...

Pe cer e-un joc de rândunici, rotund,
Și-un son din lanuri vine reverber...
Mă văd copil, la soare, pe un prund
Într-o visare plină de mister...

Și astăzi, Doamne, -aș vrea
să mă ascund
În caldul nisip ospitalier
Să nu mai știu nimic, să nu răspund
Să uit de sufletu-mi de-acum stingher

Copil să fiu, la soare, pe un prund...

De sare e lacul ce-acoperă azi
Temnița prăbușită și-ocnașii cei goi
Cu lanțuri la picioare, lanțuri la grumaji
Cu marea speranță-n zilele de-apoi...

Lacu-i adânc cu suferința-ngropată
Liniștea lui ascunde gemete vechi
Iar în oglinda lui cea ferecată
Se-aprind parcă stele din ceruri străvechi

Pentru mulții ce luminează n-avură
Dar scoaseră sarea pământului vie
S-o pună cu lacrimi mamele-n prescură
Ca Dumnezeu în ceruri să îi scrie...

Acolo-n fund de lac, zidul mai plânge
Se-aude cum scrijelește în el
O mână care-n vis ceru' l-atinge
Și Dumnezeu îi dăruie caldul flanel...

De sare e lacul și tremură-n el
Steaua ce în temnița de sare sclipea
Așa cum nădejdea în capăt de tunel
Când pe ocnaș dorul mai tare-l robea...

Era o toamnă...

Era o toamnă ca o miere grea
Cu soarele ce scăpăta-n frunzar;
În porumbul cules mai dogorea
În străluciri, câte-un vechi icușar...

Prunele-nchideau noaptea în ele
Iar strugurii, în boabe de ceară;
În aer un parfum de peltele
Și-un zbor de pasăre solitară...

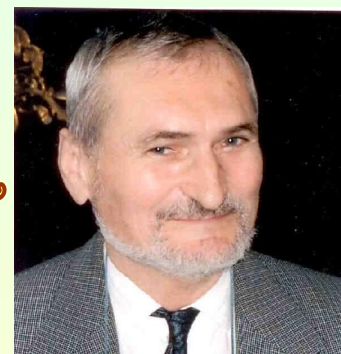
Mai adăstau mere roșii în pom
Și gutuile-n toamna târzie,
Greieri somnoroși mai cântau molcom
Cântec era și era magie...

Carele se întorceau în apus
Cu povara câmpului în ele;
Bunica mai torcea câte un fus
Sau împletea fular cu andreele...

Era o toamnă ca o miere grea...
Unde s-a dus? S-a ascuns într-o stea?

Lucian GRUIA

Veniți

DACĂ

Dacă nu voi îngenunchia cinci minute în fața ta,
Dacă nu te voi ține de mână, patru,
Dacă nu te voi îmbrățișa, trei,
Dacă nu te voi săruta, două,
Dacă nu mă voi ruga
Pentru tine, unul,
Voi deveni
Un pumn
De cenușă!

ZODIE ȚĂRĂNEASCĂ

Țăranule venit în oraș, la piață,
Cât ceri pentru cana aceasta cu ceață,
Proaspătă, mulsă pe Calea Lactee,
Între punți de curcubeie

Și pentru raza luminii,
Dreaptă ca și iubirea ta
Pentru pământ,
Pentru firul verde de iarbă
Și pala albastră de vânt?

Din ce sat ruginit de istorie,
Cobori cu un șoim
În mâna ta dreaptă,
Sub ce zodie
Clipa ta nebatută
Va trece în faptă?

DESTIN SFERIC

Încă de la naștere, fiecare om
Devine captivul unei sfere de carne
Cu care Dumnezeu și Diavolul
Joacă biliard.
Întâi lovește cu tacul Dumnezeu,
Umplând cu har
Trupurile labile.
Unele se înalță grăbite la cer,
După prima pălitură.
Apoi urmează Diavolul
Să le trimită în Iad,
Pe cele mai slabe de înger.
În final, jocul rămâne nedecis,
Dar pe pajiștea verde
Nu mai rămâne nici obilă.
După o duminică de odihnă,
Partida următoare poate începe.

OMUL FĂRĂ URME

Merg tacticos pe asfalt,
prin fața Carrefour-ului
din apropierea
Gării de Nord,
târându-mi gândurile
ca pe o sacoșă cu roțile,
pașii mei nu lasă nicio
umă.
Trec printr-o băltoacă
băhnită, prin
fața Clădirii Parlamentului,
pașii mei nu lasă nicio
umă.
Intru în parcul Cișmigiu,
părăsesc aleea, mă aflu
în noroi,
revin pe asfalt,
pașii mei nu lasă nicio
umă.
Ajung în fața Teatrului
Național,
Mă apucă disperarea, îmi
tai degetul cu lama
Și-mi ung tălpile cu sânge.
Iată că acum pașii mei lasă
urme,
alerg haotic în extaz,
cineva de la balconul
Hotelului Intercontinental
exclamă:
Nebunul ăsta scrie cu
urmele pașilor săi,
Eu nu exist
și
nu am existat!

Mihai ȘTIRBU

IOAN SLAVICI ȘI ELEONORA TÂNĂSESCU

Biografia lui Slavici se prezintă, aparent, ca o existență lipsită de strălucire. Dacă școlaritatea primă, trăită în Ardeal, ca și micile slujbe administrative nu-l anunțau pe viitorul scriitor, în schimb studiile la Universitățile din Budapesta și din Viena îl plasează deja în umbra lui Eminescu, personajul-cheie din viața autorului. Ajuns la Junimea, prin Eminescu, propagator apoi al ideologiei junimiste, jurnalist alături de Eminescu, va practica multă vreme ziaristica, va fi apoi profesor la diverse școli, totul parcă în ecoul existenței eminesciene. Mereu cu câțiva pași în urma poetului, a învățat de la acesta rigoarea literară, dar mai ales susținerea fermă a opiniilor, indiferent de consecințe.

(ROMÂNIA LITERARĂ 2009, nr. 30)

Nu este om care să nu fi auzit în copilărie poveștile „clasice”, specifice românismului, pe care le datorăm lui Ioan Slavici: „Doi feți cu stea în frunte”, „Păcală în satul lui”, „Zâna Zorilor”, „Limir-Împărat” sau „Boierul și Păcală”. Însă, dacă mai demult, înșiși conștienții mai în vârstă din Șiria își aminteau cu prețuire despre locurile în care scriitorul umblase, acum rar mai găsești acolo un tânăr care să vorbească despre Ioan Slavici.

Născut la 18 ianuarie 1848 (anul revoluției popoarelor) la Șiria, la poalele cetății Világros (Vilagăș), unde a capitulat armata maghiară în fața rușilor care au înăbușit revoluția în 1849, a fost al doilea copil al jucărilor lui Savu Slavici și al Elenei (născută Borlea). Dintre cei cinci copii ai lui Slavici, trei au murit de timpuriu, în viață rămânând doar Ioan Slavici și sora lui, Marica. Localității natale Șiria, „Posacul” Slavici îi poartă în amintire o imagine luminoasă, evocând-o pur și simplu cu exuberanță: „Nici secerișul grânelor, nici culesul ori sfărâmatul porumbului fără de cimpoieși și fără de masă întinsă nu se putea face: atât dealul sădit cu vii, cât și câmpul plin de lanuri, răsunau mereu de cântecele muncitorilor harnici, iar în timpul culesului viilor cântecele și chiotele se-nțețeau însoțite de lăutari și de focuri (de pușcă, n.a.) descărcate.” Despre existența unei familii Slavici în Șiria, se știe de la recensămintele din anii 1746 și 1747. Străbunii săi din partea tatălui se trag din neamul „Slavitești”, veniți în Șiria pe la 1710 (din Oltenia), după expan-

siunea spre Sud a puterii militare a Austriei.

Bunicul din partea tatălui se numea Ilie Slavici (1782-1829) și se căsătorise cu Maria (născută în 1783). A avut șapte copii, dintre care Sava, tatăl scriitorului, văzuse lumina zilei în 1818. Pentru că Sava a rămas orfan, a fost înfiat de Mihai Fercu, numit „tata bătrân” în amintirile scriitorului. Mihai Fercu fusese „cătană împărătească” împotriva lui Napoleon Bonaparte și era mai „răsărit” printre ceilalți săteni, fiindcă știa carte și rostea la biserică, în timpul slujbei, Crezul și Tatăl nostru. Ioan Slavici a crescut într-o familie care nu ducea lipsă de nimic. Spațiul în care și-a deschis ochii era o comunitate pașnică, în care trăiau și sași și maghiari. Influențat de mama sa, era respectuos cu toți cunoscuții, urmându-i sfatul: „Când întâlnești în calea ta un român îi spui - Bună ziua, dar maghiarului să-i zici - Jo napót, iar neamțului - Guten Tag și treaba fiecăruia dintre dâșii e cum îți dă răspuns. Tu datoria să ți-o faci față de cei ce nu și-o fac pe a lor față de tine”.

Învățase ungurește de la copiii cu care se juca, și germană prin lecții particulare cu învățătorul catolic.

Mama lui Ioan Slavici, Elena Borlea, era fiica preotului din localitatea Maderat și a închis ochii pe 17 august 1925 în cartierul Crucea de Jos din orașul Panciu.

Biografia lui Slavici pare a fi considerată neinteresantă, ca a unui om obișnuit. Educația primar-școlară a primit-o în Ardeal. Micile slujbe administrative nu-i conturau profilul

de viitor scriitor, însă studiile universitare la Budapesta și Viena l-au apropiat de Eminescu, poetul care l-a influențat, marcându-i esențial existența. El l-a introdus la Junimea, însuflându-i ideologia junimistă. Slavici a fost jurnalist, profesor la diverse școli, asemeni lui Eminescu. Citit poate doar din obligație, Slavici este un autor valoros, a cărui valoare a rămas mereu ascunsă din cauza unei esențe de acces dificil, ca și din cauza prejudecăților critice, a aparențelor ce nu incită la lectură. A fost considerat un fel de „Creangă ardelean”, datorită basmelor culte pe care le-a scris, însă nu este nici o legătură estetică între Creangă și el. A fost considerat prozator „realist” tipic, prezentator al vieții sociale, dar și ca un scriitor etnacist, preocupat de satul ardelean.

Studiile primare le-a urmat la „școala greco-catolică” din Șiria, dascăl fiindu-i Avram Vostinari pe care nu și-l putea închipui decât cu „joarda” în mână. Din acea perioadă Slavici a început să scrie cu pană de gâscă, obicei păstrat toată viața. Liceul l-a făcut și în Arad, locuind la o gazdă, ca și personajele sale din „Budulea Taichii”. Din clasa a șasea a trecut la Liceul Piarist din Timișoara. În clasa a opta a plecat fără voia părinților la Arad, unde fost înscris ca „privatist” la Liceul Maghiar, fiind găzduit de un patron de restaurant căruia îi medita fetele la limba maghiară. Luize, una din fete, a fost prima lui dragoste. Examenul de maturitate trebuia să

îl dea la Timișoara, însă din cauza întârzierii sale, l-a dat cu succes în vara anului 1868 la Satu Mare, în urma unei aprobări speciale a baronului Eotvos care era ministru al Instrucțiunii Publice.

De la Satu Mare s-a întors acasă pe jos, (neavând bani) vreme de șase săptămâni, prin Baia Sprie, Dej, Gherla, Cluj, Turda, Abrud. De altfel, și când era licean Slavici ajunsese în Bihor, urcase pe muntele Găina, chiar ar fi vorbit în câteva rânduri cu Avram Iancu și „l-a ascultat cântând din fluierul pe care-l purta totdeauna cu dânsul.”

În 1868, după examenul de maturitate, s-a înscris la Facultatea de Drept din Pesta, dar fiind plâpând, s-a îmbolnăvit, revenind acasă. Prima slujbă, de „scrietor” (funcționar de cancelarie) a avut-o la notarul din Cumlăuș. Atent la orice detaliu, din discuțiile în birouri a auzit de existența „băieților săraci”, răufăcătorii care l-au inspirat pentru nuvela „Moara cu noroc”. A debutat în anul 1871 în „Convorbiri literare” cu comedia „Fata de birău” („o nuvelă dialogată”, după cum a categorisit-o Nicolae Iorga).

Când s-a însămănătoșit, s-a înscris ca voluntar în armată la Viena, oraș în care a redevinut student la Facultatea de Drept. Datorită regulamentelor flexibile din armata austriacă, putea merge la cursuri dimineața, iar la instrucția militară participa după-amiază. Întâmplarea, sau poate un destin aparte, a făcut ca acolo Slavici să-l întâlnească pe Mihai Eminescu, și el student. Participau amândoi la Viena aceleași cursuri (comune unele), ale celor două facultăți, Drept și Filosofie. Se întâlneau aproape zilnic. După ce scăpa de la instrucție, după orele 5 după-amiază, discutau, plimbându-și pașii ori în „apropiatul parc orășenesc, ori stând la o masă din colțul unei cafenele mai dosnice.” „Pe atunci, Eminescu iubea confortul ambiental, băuturile și țigările fine, fără să abuzeze. Ținea mult să aibă o locuință comodă, largă, curată, liniștită și luminoasă, să se îmbrace curat și bine, să-și aleagă mâncările după plac, să fumeze țigări fine, să-și gătească el însuși cafeaua de Mocca, și să bea numai vinuri de calitate superioară, ori apă curată.” Între cei doi s-a creat o trainică legătură de prietenie, întreruptă doar de moarte.

Eminescu i-a transmis simțul etic în relațiile sociale, principiul de a nu face nici un fel de concesii în domeniul ideilor politice. Disprețuind orice avantaj material, Slavici și-a susținut mereu idealul politic, chiar dacă a avut de suferit din cauza convingerilor sale. Împreună au pus bazele Societății Academice Sociale Literare „România Jună” din Viena și au organizat în 1871 serbarea de la Putna a

studențimii române din Austro-Ungaria și din străinătate. Eminescu a fost cel care l-a încurajat pe Slavici să scrie, convins de realele sale calități de prozator ardelean. Despre Eminescu, însuși Slavici avea să recunoască: „Deoarece nu eram în stare să scriu corect, el îmi copia manuscrisele făcând în ele corecturi cu multă discreție și le trimitea la „Convorbiri literare”, cu care avea legături.”

De la Viena a revenit în Arad, ca avocat practicant, implicându-se în lupta românilor pentru apărarea limbii materne. Sfătuit de Eminescu, a publicat câteva nuvele, printre care și „Moara cu noroc”. Din tinerețe datează nuvela „O viață pierdută” (1877).

Titu Maiorescu avea, la rândul său, o încredere absolută în scrisul tînărului autor ardelean. Criticul literar, cu tenacitate a insistat ca nuvelele lui Slavici să fie traduse în germană, spațiul literar specific lui. Același Maiorescu i-a prezentat Reginei Elisabeta nuvela „Popa Tanda”, căreia i-a propus să o traducă. Cu un incontestabil talent dramatic, Slavici a scris și teatru, a scris proză de ambianță folclorică, a prelucrat și câteva basme populare. Nuvela rămâne totuși punctul său forte. „Popa Tanda” îi apăruse când avea 26 de ani, apoi „La crucea din sat”, iar la 32 de ani a publicat una dintre cele mai reușite nuvele românești, „Budulea Taichii” (în „Convorbiri literare”). Au urmat „Moara cu noroc” (în 1880), „Pădureanca” (1884), „Vecinii II” (1892), „Mara” (1894), publicată în foiletonul revistei „Vatra”), „Novele din popor” (1891) și volumele de „Novele” (1892-1896). Pentru că făcuseră parte din viața sa, și amintirile și-au găsit locul în cărțile memorialistice („Închisorile Mele”; „Amintiri”; „Lumea prin care am trecut”). Deși nu strălucesc stilistic, „Amintirile” lui Slavici sunt importante pentru mărturiile despre marii lui contemporani, cel mai important fiind Eminescu. În timpul vieții, opera sa n-a fost apreciată la înălțimea ei valoare estetică. Chiar junimiștii îl socotiseră, pentru scrierile de început, „scriitor popular” și de acest calificativ n-a putut scăpa.

În timp, limbajul folosit de Slavici în scrieri, a provocat controverse. O parte a comentatorilor l-au acuzat de inabilitate verbală, de repetarea frecventă a acelorași cuvinte, de lipsă de imaginație lingvistică. Unii au interpretat altfel limbajul său scris: trăise și fusese educat într-un mediu străin, încă din școala primară. Și-ar fi însușit greu română literară, din cauza influențelor maghiaro-germane. Se pare că, de fapt, era posesorul unui limbaj de o excepțională bogăție și varietate, și nu l-ar fi interesat o stilistică bogată a scrierilor. Începuse să aibă și recunoaștere publică, pentru că în septembrie 1881 a primit medalia „Bene merenti”, iar o jumătate de an mai târziu, în martie 1882, a fost ales membru

corespondent al Academiei Române.

Dintotdeauna, lui Slavici i-a plăcut să călătorească, nu asemeni contemporanilor noștri, cu mijloacele moderne de transport. Își recunoștea „slăbiciunea de a umbla razna prin lume, ca să mi se peardă urma”. Întâlnea băietani cu caii la păscut? Pleca împreună cu ei spre bălți, sta noaptea la focuri, taifasuri și triluri de păsăret. Cei de acasă se-nvățaseră, nici nu-l mai căutau.

Ajuns, asemeni altor scriitori (Caragiale, Alecsandri), în Veneția, în 1882 i-a „cerut voie” lui Titu Maiorescu să-i scrie. Scrisorile sale (prima începea cu: „Domnule Maiorescu, mi-ați dat voie să vă scriu din Veneția...”), care prin lungime aduceau mai mult a nuvele, se voiau mărturii complete, nuanțate cu observații și spirit critic, atât cât își putea el permite atunci: „Bărbații, ce-i drept, nu prea sunt arătoși, însă venețiențele au mai păstrat în firea lor ceva ce se potrivește cu locul. Nu e vorba de frumusețe, căci frumoase mai sunt și alte femei; e însă vorba de felul frumuseții și mai ales de port, de cum își ține trupul, cum își poartă capul, cum își duce pasul, cum te măsoară cu ochiul, și venețianca învelită cu cârpa cea neagră și făcându-și mereu vânt cu evantaiul mai ales tot negru și el, venețianca ușoară și lină, cel puțin mie mi-a rămas adânc întipărită și când îmi aduc aminte, simt parcă de ce Tician și Paulo Veronese au lucrat mai bine la Veneția decât în alte părți.”

La Sibiu, în 1884 a înființat împreună cu George Coșbuc ziarul „Tribuna”, prima publicație cotidiană a românilor ardeleni care doreau realizarea unității culturale a românilor. Trebuie subliniată preocuparea lui Slavici pentru dezvăluirea lucrurilor ascunse, care puteau fi probate după investigații serioase. Dintr-o scrisoare (nedată, dar care provine din perioada 1886-1887), adresată lui Dimitrie A. Sturdza, rezultă că Slavici amintește aspectul procurării de informații contra cost, chiar dacă: „Suntem înaintea de toate săraci. În timp de un an, „Tribuna” a avut un deficit de 5.000 floriniți, fonduri la dispozițiune nu avem și eu a trebuit să cheltuiesc din proprii mei bani aproape 1.000 fl., dac-am voit să câștig informațiuni.”

După publicarea „informațiilor”, n-au lipsit acțiunile concrete ale forțelor de ordine în redacția „Tribunei” sibiene, după cum sublinia tînărul poet George Coșbuc. El își făcea stagiul de gazetar sub ochiul atent al lui Slavici, însă șicanele la care era supus publicăția atunci, nu-i făceau bine. Încearca să le evite, fapt relatat într-o scrisoare: „Eu, dacă am văzut că e multă politică la „Tribuna” și că în redacție colaboratorii stau tot cu frica în oase că vin geandarmii să le caute manuscrisurile, am zis: eu vă dau dracului cu

politică cu tot, eu nu vreau să mă amestec în isprăvi cu geandarmii.”

Tot în 1894 a editat la București, împreună cu Caragiale și Coșbuc, revista „Vatra”.

Din cauza convingerilor susținute în articole, în februarie 1885 a avut loc primul proces de presă al ziarului pe care-l conducea, „Tribuna”. Slavici a fost închis de autoritățile maghiare, dar curtea de juri l-a eliberat. A devenit secretar al Partidului Național Român, poziție din care milita pentru pregătirea mișcării memorandiste. În mai 1886 au fost alte două procese de presă ale „Tribunei”, în urma cărora a fost amendat cu 100 de florentini. În noiembrie același an, după al patrulea proces de presă al „Tribunei”, Slavici a fost condamnat la trei zile de închisoare și o amendă. În aprilie 1888 a fost al cincilea proces de presă al ziarului „Tribuna”, soldat cu condamnarea lui Slavici la un an de închisoare, 100 de florentini amendă, și întemnițarea lui la Văt (Ungaria).

După izbucnirea la 14 iunie 1914 a primului război mondial, Slavici, stabilit în Regat, avea, ca mulți alți intelectuali patrioți (cei din cercurile junimiste și conservatoare), o atitudine filogermană. Fiind redactor responsabil al ziarului „Ziua”, scriitorul a susținut ideea neutralității României în timpul războiului. În anul 1916 a fost arestat la Fortul Domnești, pentru vederile politice. Și-a susținut atitudinea prin articole de orientare progermană, atacându-i pe aliați, din poziția de redactor principal la „Gazeta Bucureștilor”. Urmarea: după încheierea păcii și întoarcerea din Moldova a regelui Ferdinand și a guvernului, Slavici împreună cu alți redactori de la „Gazeta Bucureștilor”, a fost condamnat la cinci ani de închisoare pentru atitudinea politică din timpul războiului. A fost eliberat în același an 1919, dar din cauza atitudinii și convingerilor sale filogermane la care nu renunțase, era privit cu ură de către cei din jur.

Paradoxal, cu toate că avea o viziune politică foarte combatantă, Slavici era un om pașnic, căruia îi plăcea aerul familial, grădinaritul, fotografia, sculptura în lemn.

A fost închis atât de autoritățile austro-ungare care-l considerau filo-român, cât și de cele din România care-l considerau filomaghiar, fără să fi fost nici una, nici alta. Slavici îndura greu, nu suferința și încarcerarea, ci înjosirea. Avea să declare că maghiarii l-au băgat la pușcărie, dar l-au tratat omeneste, însă: „Dușmanii români ai neamului românesc n-au îndrăznit să mă tragă în judecată, ci m-au osândit în taină. Și-au dat silința să mă despoaie pitiș și pe șoptite de onorabilitatea mea personală, mi-au insultat și prigonit soția și copiii și au născocit fel de fel de apucături, ca să mă ruineze și să-mi

facă viața peste puțină.”

În 1919 l-au închis și românii... Justificarea poziției sale, aparent oscilantă între puterile vremii, a conturat-o în paginile de memorialistică, unde se mai simte încă înrâncenarea și orgoliul rănit al unui mare caracter: „Mă știi că eu n-am fost niciodată germanofil, nici maghiarofil, ba nici chiar românofil; este iubirea de oameni și de pace ceea ce a hotărât faptele mele. Pornind din convingerea că bine din punctul de vedere social nu poate fi decât ceea ce rezultă din fireasca desfășurare a lucrurilor, eu am fost totdeauna de părere că războiul e împotriva firii omenești, o înjosire morală, care nu li se poate ierta decât celor nevoiți a-și apăra viața. Vei întreba, poate, de ce n-am spus-o aceasta în fața Curții marțiale. Pentru că eram cu minte. Dacă-o făceam, eram osândit la moarte”.

Nu mai era fanatic antimaghiar, ci fanatic antiromân în doar 10-12 ani? Acuzarea era întocmită de comisarul regal Niculescu-Bolintin. De mirare poate, dar apărătorul tenace avea să-i fie Elisa Brătianu, culmea, soția premierului I. C. Brătianu, marele prigonitor al lui Slavici! (ea fusese eleva jurnalistului și nu credea în acuzele de trădare ce i se aduseseră).

Dar acuzele de trădare, de punere în slujba celorlalți, au fost frecvente în cariera de jurnalist a lui Ioan Slavici. Poate părerea exprimată în „Amintiri” arată sentimentele sincer-patriotice ale lui Slavici, condamnând oarecum „asuprirea” conaționalilor: „Poporul român n-a asuprit niciodată pe nimeni, ci a crescut, s-a întărit și s-a ridicat deasupra, cu toate că mereu a fost asuprit de alții. El are deci fireasca menire de a-i aduce omenirii un mare serviciu, stabilind forma rațională pentru pașnica și rodnică lucrare împreună a oamenilor ce fac parte din deosebite popoare. Menirea aceasta nu o va împlini făcându-le altora nesuferită viața, nici risipindu-și puterile în zadarnice silințe de a desființa alte popoare, ci ducând mai departe lucrarea pornită de înaintașii săi și dezvoltându-se potrivit cu firea sa.” Despre periplul prin centrele de detenție a scris lucrarea memorialistică intitulată „Închisorile mele”, pe care a publicat-o în 1921.

Academia Română a premiat romanul „Din bătrâni”, apărut în 1902, iar în 1903 lui Slavici i s-a acordat Premiul „Heliade-Rădulescu” împotriva lui Duiliu Zamfirescu, care candidase cu romanul „În război”. „Autorul Marei și al altor câteva capodopere inaugura în acest mod, fără voia lui, tristul șir de scriitori români întemnițați pentru opinii politice în propria lor țară, umiliți public și împinși astfel spre moarte. Față de Ioan Slavici, so-cietatea românească a contractat, în eternitate, o datorie rușinoasă și inexplicabilă.

Nu e de mirare că, pînă astăzi, istoria noastră literară a trecut, din jenă, inadmisibil de ușor peste ultimii ani din viața scriitorului, sperînd probabil să facă uitată o vină colectivă - adică tocmai una dintre acele vini pentru care nu se obține niciodată iertare deplină.” (ROMÂNIA LITERARĂ 2009, nr. 30; Prozatorul Biedermayer: Slavici de Mihai Zamfir).

În 1919, la încheierea păcii și întoarcerea din Moldova a regelui Ferdinand și a guvernului, Slavici, rămăsese fidel față de monarhia austro-ungară drept care, la bătrânețe, a fost judecat și condamnat la 5 ani de închisoare la Văcărești, dar a fost eliberat în același an de către Nicolae Iorga. De la Văcărești a primit o permisie pentru a merge la nunta fiicei Fulvia. Doar că la nuntă a avut permanent în preajma sa un agent al Siguranței, care a fost discret. Într-un fel, Slavici s-a simțit dator să mulțumească pentru discreție: „Ei, bine! Dl Buzdugan nu era numai ministru, ci totodată și om: ziua următoare la ora trei după-ameazăzi a venit un agent al Siguranței și m-a însoțit pînă-acasă, ca să mă găsesc de nuntă. M-a însoțit apoi și la biserică și de acolo la casa unde urma să se ție nunta, iar în ziua următoare, la ora șapte dimineața, m-a dus la Văcărești.”

Dar și de la Văc primise o permisie de două săptămâni, pentru a sărbătorit nașterea unui copil. Greutățile resimțite din cauza vieții agitate și a proceselor, își pusese amprenta asupra lui. Bolnav și slăbit, ajunsese aproape în situația unui muritor de foame. S-a refugiat la Panciu, în podgoria (asemănătoare cu cea de acasă), a fiicei sale. Din jurnalul soției (Eleonora), rezultă că la bătrânețe devenise mai mohorât și mai moralist.

La 77 de ani, în data de 17 august 1925, a pierdut definitiv lupta pentru viață. A fost înmormîntat la schitul Bazi din orașul Panciu, unde este și mormântul fiicei sale (numai că, în '40, la cutremur, mormintele au avut de suferit și a fost mutate în cimitirul din orașul Panciu). Memoria sa este evocată în orașul Panciu, al cărui Liceu teoretic poartă numele de „Ioan Slavici”. Tot în memoria sa, în 1979, în cadrul manifestărilor ocazionate de aniversarea a 95 de ani de la apariția ziarului „Tribuna”, în Parcul ASTRA din Sibiu a fost dezvelit bustul de bronz al scriitorului, realizat de sculptorița Călin Linca.

Viața și activitatea lui Ioan Slavici au fost pline, însă el, ca orice om, a trecut și prin chinurile sau bucuria iubirii. Însă, dacă prietenul Mihai Eminescu iubise în taină femeii căsătorite fără a se fi însurat cu ele, Slavici a avut două neveste. „Îmi aduc aminte că se auzea pe la noi prin comună că Slavici era mai iubăreț. De prima soție a divorțat după

câțiva ani de căsătorie. Prima lui soție avea mai multe nemuri în Siria și așa s-a cunoscut cu Slavici. Motivul divorțului ar fi altă femeie, pe care a cunoscut-o înainte de a divorța”, spunea Mihai Sârbu, localnic din Siria.

În 11 septembrie 1875, la 27 de ani, s-a căsătorit cu Ecaterina Szöke Magyarosy, femeia pe care o iubea de ceva vreme. Un timp stătuse departe de ea, pentru că fusese condamnat la un an de temniță. Relația n-a durat decât vreo 10 ani. A urmat divorțul în 1885.

S-a recăsătorit la Sibiu la 18 martie 1886 cu Eleonora Tănăsescu (profesoară la școala elementară de fete din Sibiu). O cunoscuse în 1883, pe când el era profesor de filosofie, logică, psihologie și română la liceul „Matei Basarab”.

Au avut șase copii. La data de 11 noiembrie a apărut pe lume Titu-Liviu, care l-a avut ca naș de botez pe Titu Maiorescu. Al doilea copil, Lavinia-Ioana-Josefina s-a născut la 19 ianuarie 1889. A doua soție a lui Slavici, scrie în jurnalul ei că prozatorul era „un observator minunat”, că-i plăcea să facă „excursiuni solitare, cutreierând ținuturi întregi”, că avea o „fire deschisă”, era „vesel și glumeț”, chiar expansiv, că la teatru (și mai târziu la cinema) râdea atât de tare, încât țiera și rușine să-i stai alături, pentru că lumea din sală se întorcea cu mirare spre el.

BIBLIOGRAFIE:

- adevarul.ro, 14 noiembrie 2010; Slavici - antisemitism, filogermanism și închisoare;
- http://ro.wikipedia.org/wiki/Ioan_Slavici;
- <http://www.sibiu.ro/personalitati-sibiene/ion-slavici.html> Ion Slavici - Articol realizat de Ion Girond pentru www.sibiu.ro;
- <http://www.primaria-panciu.ro/attractii-turistice/mormantul-lui-ioan-slavici> / Mormântul lui Ioan Slavici;
- istoria.md articol 575; articol Ioan Slavici (1848-1925), biografie. Articol îngrijit de Vlad Afteni;
- ROMÂNIA LITERARĂ 2012, nr. 8; Ioan Slavici - „spion” și „trădător” de Lucian-Vasile Szabo;
- ROMANIA LITERARA 2003, nr. 26; Memorialiști români: Ioan Slavici de Al. Săndulescu;
- adevarul.ro, 8 februarie 2013; „Ioan Slavici a fost căsătorit de două ori. Pe prima soție a întâlnit-o în localitatea lui natală Siria” de Untaru Claudia
- Muzeul Memorial Ioan Slavici și Emil Montia;
- ROMANIA LITERARA 2009, nr. 30; „Prozatorul Biedermayer: Slavici” de Mihai Zamfir;
- http://www.brasovpress.ro/2013/01/18/IOAN_SLAVICI-165_de_ani_de_la_nasterea_sa_18_ianuarie_2013 de Radu P in ianuarie 18, 2013;
- ROMANIA LITERARA 2001, nr. 37; Cronica edițiilor: „Integrala Slavici (I)” de Z. Ornea;
- ROMANIA LITERARA 2012, nr. 38; Editorial: „Cui i-e frică de Slavici?” de Nicolae Manolescu;
- ROMANIA LITERARA 2005; nr. 3 Istorie Literară: „De ce l-a ignorat Lovinescu pe Slavici?” de Ion Simuț;

Leonard Ionuț VOICU (Canada)

Versuri

DREPTUL LA TINEREȚE

În volumul său de debut, „ZORI DE ZI”, din 2011, poetul Leonard Ionuț Voicu ne făcea în prefață o tristă destăinuire. „Citindu-i din versurile mele, dascălul meu, nume de tristă amintire, m-a acuzat, indirect, de plagiat... ba chiar de furt. M-am închistat, m-am închis în mine și n-am mai scris un rând timp de vreo treizeci de ani...”

Îl alint pe poet și-l asigur că acea clipă nefastă de destin nu l-a îmbătrânit, ci, din contră, l-a păstrat mai tânăr cu treizeci de ani. De aceea, poetul se reîntoarce pe straturile energetice ale tinereții și-și cântă matur unele sentimente (nu!) uitate nescrise...

Ce versuri limpezi!, ca pe un fluviu PANTHA REI...

george FILIP – Montreal.

VIAȚA...

zilele se sting și viața mi se trece
este târziu și am albit
e-aproape noapte - umedă și rece
iar anii... nu-i mai pun la socotit
pierdut șoptesc ceva - e un suspin
și trist privesc la pozele din scrin
spre umbra ta cu lacrimi mă înclin
sus pe altarul încrustat în gheață
unde te-am pus de-atâtea ori
florile moarte se întorc la viață
dar se-ofilesc iar către zori.
noi am pornit pe drumuri separate
da... „ceilalți” au avut dreptate:
eu voi intra în lumea nemuririi
voi fi o amintire într-un vers
fără să fi ajuns la ceasul împlinirii
se cheamă că prin viață greu am mers
aceasta este soarta ce-am primit
nu sunt un laș... de ce aș fi fugit?
tu m-ai iubit, m-oi stinge fericit!

NOI DOI

lumină-a sufletului meu
mai vino înc-odată
și cu puterea unui zeu
te-oi ridica pe bolta înstelată
am să-ți clădesc un templu de amor
bătut în giuvaieră
ne-om rătăci prin mreje de Luxor
ne-om regăsi în alte ere
vom traversa oceane și câmpii
savane munți și jungle
și ne-om iubi în serile târzii
cu sete - să ne-ajungă
vom desena un mare curcubeu
vom inventa planete
spre care doar îndrăgostiți ca Tu și Eu
visează să se-ndrepte
iar de pe fruntea mea de umbre plină
ce-a așteptat acest moment mereu
vor crește raze calde de lumină
LUMINA sufletului meu...

Boucher - Nașterea lui Venus

Doina DRĂCUȚ

Poetul George Filip -
în Cetatea Banilor

Poetul canadian de origine română George Filip, fondatorul Centrului Cultural Român de la Montreal și fost director cultural al postului TeleRomânia și-a lansat, în mai multe orașe din România, trilogia „Era poezilor”, „Axiome” și „Top secret - 2013”.

Vineri, 4 octombrie a.c., el a fost oaspetele Uniunii Scriitorilor din Timișoara, tripla lansare de carte prefăcând deschiderea unei noi stagiuni literare la *Orizont*. În discursul său, printre altele, George Filip a spus „Eu sunt un poet mai tupeist. Mie nu-mi plac criticii literari, să pună mâna să scrie și ei cărți. Eu scriu foarte mult, cu impertinență spun”.

Cum drumul de la Timișoara la București trece prin Craiova, George a făcut un popas în Cetatea Banilor.

7 octombrie a.c. Acceleratul Timișoara-București, care se târa molcom, cu întârziere de 30 de minute, a scârțâit din osiile oboseite și s-a oprit în gara Craiova. Știam că George este în vagonul 5. Vedeam cum coboară călătorii, unul câte unul, dar nici urmă de George Filip. Într-un târziu, pe ușa de la celălalt capăt al vagonului, care se încăpățănase să nu se deschidă, coboară un domn exotic, cu o pălărie cu boruri mari, o geacă neagră și blugi albi, cu o geantă pe umeri, târând după el un troler. Nu ne cunoșteam, nu ne văzuserăm niciodată. Era dezorientat în mulțimea și forfota de pe peron. Atunci, am ridicat o mână și am strigat: *Poete! Sunt aici!* Toată lumea a întors capul să vadă cine e Poetul. Ne-am îmbrățișat și ne-am simțit atât de apropiați de parcă ne-am fi cunoscut de când lumea.

Am luat un taxi și am mers la mine acasă.

Lângă o ceașcă de cafea și un pahar de țuică oltenească (adusă de paradoxistul Janet Nică), George mi-a povestit *periplul* lui prin România: București, Marea Neagră, Tuzla (comuna lui natală), Delta Dunării, Vâlcea, Defileul Oltului, Timișoara etc.

- Doina, eu cunosc miracolul Mării Negre, pe-al Deltei Dunării, strâmtorile și semeția munților noștri, dar ce simți trecând pe buza Oltului, în sus sau în jos, este ceva dumnezeiesc! Dacă n-ar fi scris Bogza *Cartea Oltului*, acum aș fi scris-o eu! (...) Am privit pentru a multa oară la rămășițele castrelor romane, am poposit la Masa lui Traian, am respirat fum de mititei pe la multele dughene și am cumpărat brânză de Sibiu, la hotarul dintre județe...

- Te-ai băgat în priză, poete...

- Doinița, Traian acela ne-a cam caftit cu oștirile lui mercenare, nu-i așa? Ne-a cucerit, ne-a luat muierile, mierea și aurul... Prin bălăile acelea s-a vărsat și mult sânge...

- Vărsat... că așa ne spune istoria.

- Și-atunci, de ce-i iubim noi pe acei cotropitori, de ce ne-am încuscrit cu ei și ne tot lăudăm cu această îngemănare de sânge?

- Dar, tu, ce-ai propune, poete, înstrăinat de țara ta?

- Hămmm... să-l acuzăm pe Traian acela de holocaust! Cum fac unii acum care tot scormonesc istoria căutând holocauste... Că și așa Giuvvara, Săvescu, de a NY, și Caraghiaur, de la Montral, contestă originea noastră latină...

- Poete... eu cred că ai nițică febră... Mai bine spune-mi, drumețule, despre lungul tău pelerinaj poetic prin România. Că doar n-ai venit tu, după 34 de ani, de la Montreal, chiar așa, de florile mărlui.

- Îmi place chestia cu florile mărlui. Cam umblu eu, e drept, cu florile dalbe, adică cu poezia, prin Țară. Dar, Doinița, reportajul meu final, adică total, se va numi UN TUR-NEULUNG, FRUMOS ȘI GREU. Cred c-am spus totul. Deci mai așteaptă că încă mai am de mers. Chiar așa... călcând demn printre bolovanii din drumul meu.

- ... și ai ajuns la Timișoara.

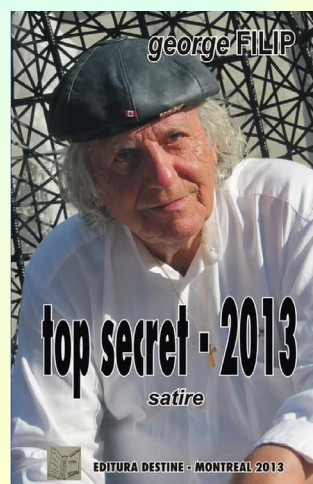
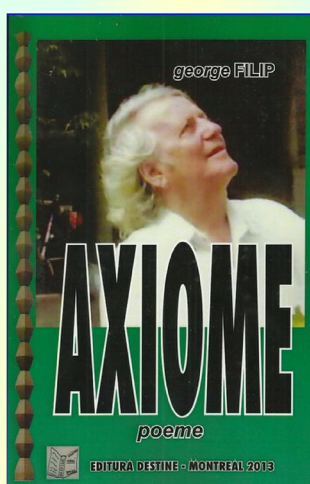
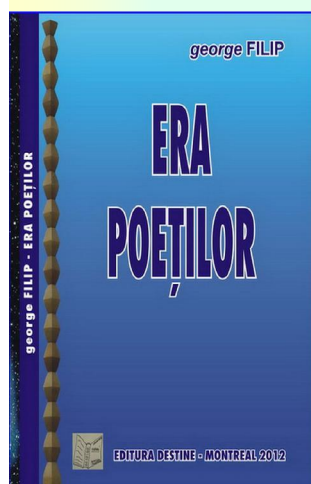
- Da. Întâlnirea poeticească de pe Bega trebuia să fie animată de dl. profesor Cornel Ungureanu „boacterul” scriitorilor timișoreni. ...Că frumos mai scrie Nicolae Manolescu despre „vasalii” săi provinciali! Mai ales când aceștia îi pun cu anticipație în urnă voturile pentru președinția la UR. Spun toate acestea constatând că din varii motive onorabilul septuagenar, cetățean de onoare, declarat astfel doar de preș. UR - N.M., nu a respectat nici pe departe programul de pe afișul întâlnirii cu subsemnatul.

- Surprinzător, poete! Și?

- Liric sunt eu, recunosc, dar mă recomand și ca tenace, perspicace și al dracului de prevăzător. Adică gata pentru cele mai neprevăzătoare afronturi.

- Poete, ți-a mai scăzut febra? Și ce zici că s-a mai întâmplat?

- Iaca... niște farafastăcuri muieresti. O reporteriță de la Radio Timișoara dorise să aibă ea supremația absolută a evenimentului poetic preconizat. Și n-a ținut. Așa că i-a suflat ceva în urechea proaspătului septuagenar C.U., acesta a mușcat și micuța mascărădă s-a declanșat... În micuța aulă m-am pomenit înconjurat de un grup de studenți... frumoase cozi și... gălăgioase!, care se-ntrebau din priviri cine-o fi insul pletos, adică EU. Le-am dat o punguliță cu insigne purtând pe ele frunza de arțar, simbolul drapelului canadian. Frumuselele s-au bucurat. Și a intrat durul profesor, n-a dat măcar nici mâna cu mine, a ocupat loc în prezidiul zeilor și a spus câteva cuvinte prin care n-a spus nimic. A fost scurt, ca la catedra lui de...?!? Eu am

recitat câteva poeme, prin care i-am convins pe ascultători cum că chiar sunt un poet român venit de peste mări și țări. S-a lăsat cu aplauze. La luările de cuvânt s-a evidențiat dl. Petre Baci, care m-a pus într-o lumină foarte bună. Și-așa n-aveam emoții, cucerisem auditoriul. Dl. profesor privea mereu la ceas și când ora hărăzită cu strictețe a fost înghițită de Cronos, profesorul gentilom a ntins-o fără să spună au revoir. Asta este cam tot. Am oferit vreo 30 de autografe, fără bani!, și consider că prezența mea la Timișoara a fost un succes. A... am uitat să spun că gârziile mele de corp, ca la Gadafi, au fost scumpele mele cumnate Nuța și Rodica. Și am aflat că, a doua sau a treia zi, septuagenarul s-a internat în spital. Eu, dragă Doinița, după cum vezi, am ajuns cu bine la poarta Constelațiilor tale Diamantine.

- Ești cam ciudat, poete! Am aflat că, în partea de început, ai mai avut și alte pocinoage, pe la Teatrul Evreiesc...

- Iaca... niște flaimuci din Montreal au dat despre mine niște nasoale note informative. Cum că aș fi nazist, antisemit, fascist etc. Că avem și pe acolo codoși căcălău, stimată doamnă.

- Nu se poate!

- Ba se poate! Drept pentru care momentul poetic preconizat acolo mi-a fost interzis de directorul Maia Morgenstern și alți mahări naivi.

- Incredibil...

- Dar nefericitul eveniment are o semnificație pe care nimeni n-o observă. Totul s-a întâmplat pe 11 septembrie, ca acel blestemat cataclism de la GEMENII din NY, care s-a petrecut tot pe 11 septembrie... Ei, ce zici de aceste mici coincidențe!?

- Și, acum, ce ai de gând, dragă poete?

- Am de gând să mai sorb cu tine un zăibărel și să-mi spui și tu câte ceva despre tine, despre colaboratorii tăi și despre revista ta minunată.

Seara s-a încheiat cu un mic cenaclu. George a recitat din creația lui, iar eu am citit din eseurile mele.

...A doua zi, l-am condus pe George la autogară, la autobuzul de București.

Ne-am luat cu pălăvrăgeala și n-am făcut și noi o poză măcar. Halal scriitori!, aș putea zice.

În autogară, un câine jerpelit se tot învârtea pe lângă George. Parcă l-ar fi cunoscut de undeva. Poate că în altă viață o fi fost și el... poet...

- La revedere, Doina Drăguț!

- La revedere, poete!...

Pe-afară Dumnezeu e trist, și plouă... dar viața este totuși frumoasă!

George BACIU

GÂNDURI ÎN DERIVĂ

Întorcând spatele timpului am înțeles ce înseamnă cunoaștere. O suferință cu fațadă de formulă și temelie de trăire în idee. Pe ruinele judecăților se sfârșește muzica nimicului cu pretenție de Ființă îmbrățișată verbal de transcendența inimii definită pleonastic antiraționalism.

De altfel, imperialismul legii morale din mine și tăcerea răbdării - ca meserie fără destin - sunt contemplarea socratică a Daimonului revoltat de patul biologic al ispitei materiei care suferă.

Există, totuși, o rădăcină a haosului pe care orice om o cuprinde în vidul său statistic al gândirii prin interjecție.

Oamenii sunt niște virgule distanțate de puncte. Freamătul întâmplării că sunt nu este altceva decât inocența trupului deșirat pe cruce, la marginea infinitului cu oboseli de materie.

Dincolo, suspinul plictis al Întregului de a fii Tatăl, Fiul și Sfântul Duh.

Poetul nu are mântuire. El rafinează durerea, tace iubirea și atârână viața de infirmitatea dialecticii.

Poetul e neliniștea plictisului ideii mirate în cuvânt. Atunci când florile seamănă a inimi cu orgoliu de nimic.

Poetul e boala ce umple trupul de căutarea propriei mântuiri.

Motivul pentru care sunt e suferința răbdării. Fiindcă ea este demersul imprecis al călcăiului ros de poteca fenomenologică a existenței. Cum să mă vindec de uzura gândului că putreziciunea propoziției cu care mă definesc e preaplina infinitului cu gest de îndoială?

Pe marginea mea stai tu, ca un registru diferent la toate... Te scriu, filă cu filă, atitudine cu atitudine, uluit de obișnuința cu care-ți respect alcătuirea.

Ar trebui să te așez pe raftul cu orgolii de cerșetor, dar lătratul lacrimii cu care te parcurg gâfăie istoria defectă a gurii abuzate de imediat.

În vreme ce stupiditatea ideologiei cu care te răsfoiesc nu e altceva decât osul sufletului pe care mă așez oftându-mi pofta de ați mângâia nimicul.

Cândva, obosit de tăcere, am vorbit cu ochii tăi, roși de capricii și dorințe. Și-am crezut că Eva e atât de plictisitoare ca o felie de gând durută pe crucea lui Adam.

Nici măcar Dumnezeu nu observase parfumul mălului cu chip de înger putrezit în sfințenia păcatului.

Mi s-a decolorat dragostea ca un răsărit de rouă nechezat pe vântul vândut caravelor. Parcă sunt un oraș fără târziu în care frunzele au ucis tăcerea străzilor fără dimineți.

O să-mi putrezească rădăcina pe crucea cimitirului unde încă mai tremuri ca o lumânare ce dă din cap la Dumnezeu.

Într-o seară, portretul tău dezbrăcat de insomnii se așezase pe noptieră mângâindu-și umerii oxidați de uitare.

Și ploua până-n gât.

Sub cerul spart în felii, statuia lunii își propulse umbra în bărbia porții cu uliță pe gene. Și zornăiau greierii cu toamna-n servietă...

Plecaser înspre cealaltă inimă recapitulându-mă. Stingher ca o mărturisire. Indiscret ca un eveniment fără urmări...

Celălalt Eu, sedus în profunzimea Nimicului, își contesta decepțiile, țopăind în infirmitatea ortodoxă a îndoielii cu ton de epitaf kantian: *Deasupra, cerul, tocit de filosofia vestimentară a sufletului, Jos, mahalaua vieții de ocazie rânjind la fiecare liturghie a libidoului.*

Am împins lumea mai încolo, foșnindu-mă în vântul copacilor cu fast de legendă.

Numai Biserica din oglinda ochilor cochetază cu nara gândului prin care mă revărs ca o clipă plină de melancolia bordelului terestru.

Nu mă întâlnisem niciodată. Deficitul viciului zornăia hegelian, în dialectica ostentă a zilelor vomitate în frunza Evei. Și pentru că reumatismul timpului visa gladiatori, eu, Adamul, miroseam a Spartacus.

Dan NOREA

Două capitale imperiale

Rusia e singurul imperiu care a avut, de-a lungul vremii, două capitale la fel de mărețe. Spun imperiu pentru că, să nu ne ascundem după deget, indiferent cum s-a numit, indiferent că a avut la conducere țari, prim secretari sau președinți, Rusia a fost și este încă un mare imperiu. Interesantă mi se pare alternanța celor două capitale. Moscova a însemnat până la 1700 mai degrabă o apropiere de Asia decât de Europa, principalii inamici fiind mongolii și tătarii. După 1917 revenirea capitalei la Moscova a constituit semnalul izolării față de restul Europei. Sankt Petersburg dimpotrivă, câtă vreme a fost capitală, a marcat o perioadă a apropierii de vest, a înfloririi artelor și a științelor și, din acest motiv, a fost considerat mereu orașul intelectualilor. Pentru mine, mai mult decât orice altceva, un semn al unei reale apropieri între est și vest ar fi mutarea capitalei înapoi la Sankt Petersburg.

Totuși, dacă cele două capitale au ceva în comun, aceste lucruri sunt grandoarea, opulența, dorința fâțișă de a impresiona.

Intuiam toate acestea și multe altele încă din adolescență, când din lecturile mele erau nelipsite romanele rusești. În anii '50 și chiar '60, bibliotecile erau pline de maculatură despre eroismul poporului sovietic din al doilea război mondial. Totuși, printre rafturi, mai găseai și romane istorice. Îmi amintesc o biografie romanțată a lui Petru cel Mare, scrisă de Aleksei Tolstoi și câteva romane despre răzcoalele cazacilor - Stepan Razin, Emelian Pugaciov... Una peste alta, matur fiind, știam mai multe despre istoria Rusiei decât despre a Spaniei, Italiei sau Germaniei.

Din toate aceste motive, Rusia figura de mult pe agenda mea de excursii. Am amânat-o pentru că e ceva mai scumpă decât altele. Dar a meritat cu vârf și îndesat.

Pomeneam de anii '60. În sfârșit, mi-au ajutat la ceva cei șapte ani de limba rusă. Încă din primul tur cu autocarul prin Moscova, am început să silabisesc mândru toate reclamele și denumirile de magazine.

- Știi de cine îmi amintești? Îmi spuse Leni, zâmbind. De Gabi la vârsta de 5 ani, când abia învățase literele și citea tot, până și nu-

merele de la mașini.

Silabisitul mi-a provocat o mică bucurie neașteptată. Pe una din firme scria Vabi Sabi. Asta îmi amintea de wabi-sabi, un concept fundamental în haiku. Am verificat și, într-adevăr, era o cafenea cu specific japonez.

- Uite, dragă, și pe aici se scrie haiku!

La o scurtă excursie pe cont propriu cu metroul, două doamne s-au lipit de noi, bâzându-se pe cunoștințele mele de limba rusă. S-a dovedit că s-ar fi descurcat și singure, una din doamne regăsea numele stației noastre înaintea mea. Mi-a explicat:

- E aia cu 3 la mijloc.

M-am uitat mai atent și am izbucnit în râs. Într-adevăr, în Partizanskaia, Z mare de tipar era identic cu cifra 3.

Din silabisirile mele repetate am tras câteva concluzii generale. Limba rusă e o limbă fonetică într-o măsură mult mai mare decât româna, nu am avut niciodată probleme în a citi corect un cuvânt. Să vă explic.

- Dilema diftong sau hiat nu există. Diftongii uzuali ia, ie, io, iu sunt litere distincte. În română mulți se întrebă cum desparți în silabe, via-ță sau vi-a-ță, pen-sio-nar sau pen-si-o-nar.

- Numărul de i, care în română creează mari probleme, e rezolvat prin trei semne diferite. Există pe lângă i normal, un i moale, uzual după consoane (ca în lupi) și un i scurt, folosit după vocale (ca în taină). În română, cu substantivele gen copii-copiii s-au obișnuit toți, dar verbele creează probleme frecvente. Pe internet circulă o butadă care exemplifică perfect acest lucru: „E mai bine să fi mâncat decât să fii mâncat”.

- În română, grupurile artificiale de litere che-chi și ghe-ghi au rolul de a evita confuzia cu ce-ci și ge-gi. Avem în plus literele k și q, care nu au justificare fonetică, ci au intrat în limba română împrumutate din alte limbi. Acum o sută de ani se scria chilogram. În rusă, confuzia nu există, k e singura literă pentru c, iar ci este literă distinctă, urmată de a în ceai, de o în ciorbă și de u în ciușcă.

- Puzderia de cratime din română, la ei nu există.

La noi, îți trebuie o cultură peste medie

ca să scrii corect românește. Bănuiala mea de nespecialist este aceea că toate problemele noastre au apărut datorită trecerii de la scrierea cu caractere chirilice, folosită timp de sute de ani, la caracterele latine. Cele câteva căciulițe și sedile (ă, î, â, ș, ț) nu au rezolvat nici pe departe toate problemele.

Pentru că veni vorba de metrou, știam că metroul moscovit are stații deosebite, dar nu mă așteptam la o asemenea etalare de marmură, statui, mozaicuri, fresce, vitralii, candelaire de cristal.

E adevărat, în stațiile de metrou am văzut frumoase fresce din istoria veche a Rusiei. Dar operele de artă, în marea lor majoritate, au teme din perioada comunistă - steaua roșie în cinci colțuri, secera și ciocanul, munca poporului pe ogoare și în fabrici, eroismul ostașilor sovietici, din când în când câte un intelectual, Lenin foarte des și Stalin foarte rar. În Rusia nu mai sunt mulți nostalgici care regretă perioada comunistă, după estimarea ghidului moscovit ar fi 10-15%, cam ca la noi. Cu toate astea, rușii nu-și reneagă istoria, toate statuile lui Lenin au rămas la locul lor, inclusiv în Sankt Petersburg. Stalin nu prea apare, dar el a fost înlăturat de colegii lui comuniști, nu de cei de azi.

Mi s-a părut interesantă o istorie. După moartea lui Stalin, toată lumea considera normal să fie îmbălsămat și depus alături de Lenin, în mausoleul din Piața Roșie. Hrușciov nu își permitea un refuz fâțiș în acel moment, demolarea imaginii lui Stalin nu putea fi făcută peste noapte. Așa că a apelat la un subterfugiu. Se zice că unei comuniste bătrână și respectată, de pe vremea revoluției din octombrie, i-a apărut Lenin în vis și și-a exprimat dorința fermă ca Stalin să fie înmormântat în altă parte.

Astăzi, mausoleul din Piața Roșie reflectă cel mai bine atitudinea rușilor față de trecut. Până acum douăzeci de ani, o trecere prin fața mumiei lui Lenin era considerată punctul cel mai important al excursiei. Știu din povestirile altora că se făceau cozi imense în Piața Roșie. Astăzi, mausoleul există, dar e închis temporar, pentru renovare. N-am înțeles dacă

renovarea clădirii sau a exponatului. Oricum, n-am văzut pe nimeni dezamăgit din acest motiv.

Așa cum am procedat și altădată, nu voi face o descriere cronologică, ci una din care să reiasă asemănările și deosebirile dintre cele două capitale.

În fiecare din ele, prima construcție a fost o fortăreață, Kremlin în Moscova, Petru și Pavel în Sankt Petersburg. Însă Moscova a crescut în jurul fortăreței timp de o mie de ani, pe când Sankt Petersburg a fost construit pe la 1700, pornind de la zero, în câțiva zeci de ani. Petru cel Mare, căruia îi plăceau orașele olandeze, a ales estuarul fluviului Neva și și-a pus arhitecții la treabă. Au asanat terenul, au îndiguit canale și au construit palate de-a lungul lor, astfel încât Sankt Petersburg este, după părerea mea, o combinație cât se poate de reușită între un oraș olandez și unul habsburgic. Imaginați-vă palatele din Praga pe malul canalelor din Amsterdam.

Ca turist, canalele îți permit un tur de oraș pe care nu îl poți avea oriunde - o croazieră pe un vas. În cazul nostru, am străbătut câteva canale importante, am intrat în Neva pe lângă Ermitaj, am trecut pe sub câteva poduri, am admirat orașul de aproape și de la distanță.

În ceea ce privește podurile peste Neva, singurul regret este că n-am avut ocazia să le vedem ridicate. Se zice că e ceva de-a dreptul spectaculos, dar ridicarea podurilor pentru trecerea navelor are loc pe la ora 2 noaptea, ori noi odată ajunși la hotel, cădeam frânți de oboseală.

Petru cel Mare a ținut atât de mult să-și vadă ridicată capitala în timpul vieții lui, încât a dat câteva ucizuri stimulative. Nimeni nu avea voie să-și ridice construcții din piatră în restul țării. Negustorii care treceau prin zonă erau obligați să aducă o cantitate oarecare din piatră. A pus la muncă nu numai pe iobagi, ci pe toți cei avuți la dispoziție... Se spune că cel mai celebru bulevard, Nevski Prospekt, este strămb pentru că dinspre Amiralitate au construit soldații, dinspre mănăstirea Nevski călugării și s-au întâlnit undeva la mijloc, sub un unghi ușor diferit de 180°.

Revin la fortărețele de obârșie. Dintre ele, Kremlinul este nu numai cea mai cunoscută, ci și cea mai somptuoasă. Cu turnurile lui de pază, care au și astăzi în vârf stele roșii în cinci colțuri, Kremlinul este simbolul numărului unu al Moscovei.

Fortăreața arată la fel ca în Evul mediu, cu o excepție - o clădire ridicată de Hrușciiov în locul unui palat nobiliar, actuala clădire a Congreselor care, în acel context, mi s-a părut de-a dreptul hidoasă. În rest, sunt palate și biserici cu cupole aurite ce îți iau ochii. Într-una din biserici, Catedrala Arhanghelilor, se

găsesc mormintele țarilor din prima perioadă. La loc de cinste - Ivan cel Groaznic.

Mai poți vedea două obiecte imense - tunul țar și clopotul țar. Nu au fost folosite niciodată, dar reflectă dorința rușilor de a se dovedi dacă nu cei mai buni, măcar cei mai mari.

Tot în Kremlin se găsește palatul în care locuiește președintele. Ghidul ne-a explicat că Putin nu e acasă, dar am avut imediat explicația - făcea poze undeva în afara palatului.

Fortăreața din Sankt Petersburg, ceva mai modestă prin comparație, este situată oarecum excentric, pe o insulă. Cea mai importantă construcție este Catedrala Sfinților Petru și Pavel, unde se găsesc mormintele tuturor țarilor, începând cu Petru cel Mare. Subliniez „tuturor”, pentru că acolo au fost aduse și rămășițele lui Nicolae al II-lea și ale familiei sale, împușcați de bolșevici în 1918.

În catedrală, pe când fotografiam mormântul Ecaterinei cea Mare, îmi spune unul dintre colegii de excursie:

- Domnule, sunteți cel mai reprezentativ membru al grupului.

- De ce?

- Păi de când ați intrat în biserică, umblă un rusnac după dvs, cu o coală în mână. Uite-l că vine!

Într-adevăr, un personaj destul de scund și insignifiant, pe care nu îl observasem până atunci, se apropie și îmi arată un portret în carbune.

- How much?

- Five euro.

Dându-mi seama că banii sunt la Leni, o strig:

- Leni, mă cumperi?

Câteva doamne din grup izbucnesc în râs: - Haideți, doamnă, mai cumpărați-l o dată, că merită!

Fără să-mi propun, am văzut în Rusia mormintele multor celebrități. În afară de cele ale țarilor din fortărețele Petru și Pavel și Kremlin, în afară de cel al lui Kutuzov aflat în catedrala Kazan, am vizitat cimitirul mănăstirii Nevski din Sankt Petersburg, la indicația ghidului. Există acolo, similar cu cel din Bellu, un cartier al artiștilor, unde și-au aflat odihna veșnică, străjuțiți de monumente maiestuoase Dostoievski, Ceikovski, Musorgski, Rimski-Korsakov, Glinka, Rubinstein...

Dacă tot am intrat în capitolul biserici, să vă spun câte ceva despre ele. Și aici, domnia lui Petru cel Mare a constituit un punct de cotitură. În prima perioadă, determinantă a fost influența bizantină, bisericile având cupole mici și multe, aurite în majoritate, în formă de coif. Destul de repede, arhitecții ruși au modificat forma cupolelor, ajungând la celebra formă specifică - bulb de ceapă. Cea mai cunoscută dintre ele și, după părerea unanimă cea mai frumoasă, este Sfântul Vasili Bla-

jenăi, aflată pe una din laturile Pieții Roșii.

Petru cel Mare, dornic de inovații și în această direcție, a interzis construirea bisericilor în vechiul stil rusesc. Prima biserică ridicată după indicațiile lui a fost Catedrala Petru și Pavel, unde cupola se continuă cu o fleșă înălțată semeț către cer, asemănătoare cu cea de pe clădirea Amiralității. Ulterior, în arhitectura bisericilor din Sankt Petersburg se vede influența vestică. Atât Catedrala Kazan cât și Catedrala Sf. Isaac sunt imense, cu coloane masive, cu cupole largi, asemănătoare cu ale bisericilor San Pietro din Roma și St. Paul din Londra.

În Sankt Petersburg există o excepție, o biserică având un nume greu de tradus, ceva de genul Mântuitorul-pe sângele vărsat. A fost ridicată la sfârșitul secolului XIX pe locul unde a fost asasinat țarul Alexandru al II-lea, cel care a desființat iobăgia și care intenționa să introducă o constituție modernă. Dar pe anarhiști, autorii atentatului, nu îi interesau reformele, ei doreau răsturnarea din temelie a sistemului. Efectul a fost invers, o creștere fără precedent a opresiunii. Alexandru al III-lea, fiul celui asasinat, a înființat Ohrana, poliția politică atât de eficientă încât comuniștii au preluat ideea, schimbându-i pălăria de câteva ori - CEKA, GPU, NKVD, MGB, KGB...

Biserica în cauză, având 7000 metri pătrați de mozaic excepțional lucrat, cupole multicolore, în formă de bulb de ceapă, foarte asemănătoare cu Sf. Vasili Blajenăi din Moscova, denotă revenirea la stilul clasic rusesc. Faptul nu e singular, ci semnifică o resuscitare a naționalismului rus, panslavismul, care a dus printre altele la înlocuirea numelui cosmopolit de Sankt Petersburg în Petrograd, în 1914. N-a fost un nume norocos pentru că după zece ani, la moartea lui Lenin, a fost iarăși schimbat în Leningrad. La Sankt Petersburg s-a revenit în 1991, în urma unui referendum organizat de primărie.

Văzând fleșele de pe Amiralitate și Catedrala Sf. Petru și Pavel, gândul m-a dus către arhitectura Universității Lomonosov din Moscova, copiată de comuniști în București la Casa Scânteii și în Varșovia la Palatul Culturii și Științei. În turul cu autocarul prin Moscova am avut surpriza să văd vreo trei asemenea clădiri, cu aspect identic și am aflat că în total sunt șapte, denumite „cele șapte surori”.

Ca toate capitalele, cele două metropole au fiecare câte o piață mare, centrală, care în ambele cazuri constituie punctul de atracție numărul unu. În Moscova se numește Piața Roșie.

Cu această ocazie mi s-a risipit o veche prejudecată. Eram convins că numele de Piața

Roșie datează din era comunistă, ca un simbol al sângelui vărsat de proletariet. Ei bine nu, numele este mult mai vechi și se datorează zidului Kremlinului și clădirilor care o mărginesc, toate de culoare roșie. Pentru viitorii turiști, vin cu un sfat: dacă ați vizitat Piața Roșie în timpul zilei, neapărat reveniți seara. Pe una din laturile lungi se găsește GUM, un magazin universal renumit, care la căderea nopții este puternic luminat și scaldă într-o lumină feerică toate palatele cărămizii care mărginesc Piața Roșie. Impresia este de basm, pare că treci printre palate de ciocolată.

Piața cea mai mare și mai cunoscută din Sankt Petersburg este Piața Palatului, atât de largă încât, ca și Piața Roșie, este locul unde se organizează spectacole în aer liber. Este mărginită pe una din laturi de un arc de triumf, încadrat de clădirea Statului Major al Armatei și pe cealaltă parte de Ermitaj. Cu această ocazie am mai avut o surpriză. Știam că Ermitajul este unul din marile muzee ale Europei. Știam că Palatul de Iarnă a fost primul obiectiv atacat de bolșevici în octombrie 1917, deoarece acolo își avea sediul guvernul condus de Kerenski, prototipul tovarășului de drum politic. Dar nu știam că Muzeul Ermitaj se găsește chiar în Palatul de Iarnă. Mai exact într-un complex de palate, dintre care cel mai important este Palatul de Iarnă al Ecaterinei cea Mare, cea care a fondat colecția inițială, nucleul viitorului Muzeu Ermitaj.

Vizitarea Ermitajului a fost cu atât mai interesantă cu cât ai voie să faci fotografii. Am avut la dispoziție, nesperat, patru-cinci ore, dintre care ultimele două dedicate galeriilor de impresioniști, preferații mei. Merită

menționată o întâmplare amuzantă. În fiecare seară, salvam în calculator fotografiile de peste zi și le roteam, dacă era cazul, din landscape în portret. Ei bine, la unul din tablourile lui Picasso n-am reușit să-mi dau seama care e poziția corectă.

De la Palatul de Iarnă trec la partea cea mai spectaculoasă a întregii excursii - palatele de pe lângă Sankt Petersburg. În general, numele lor dezvăluie destinatarul inițial al palatului, un țar, o soție de țar sau un fiu de țar. Peterhof, denumit și Petrodvoreț, a fost construit de Petru cel Mare, Palatul Ecaterinei din Țarskoe Selo de către Ecaterina cea Mare, Pavlovsk de către Pavel, fiul Ecaterinei, Alexandrovsk de către Alexandru, fiul lui Pavel... Cam toate au avut drept model Versailles - grandoare, strălucire, opulență. În ceea ce privește clădirea propriu-zisă și interioarele, parcă ceva mai mult m-a impresionat Palatul Ecaterinei din Țarskoe Selo (Satul Țarilor), actualmente orașul Pușkin. Deși în camera de chihlimbar era fotografiatul interzis, am reușit să fac o poză pentru dvs.

În schimb, la nivelul grădinilor, cea de la Peterhof le depășește net pe toate și, după părerea mea, depășește chiar originalul, grădinile din Versailles. Pentru a înțelege mai bine, fac o mică paranteză. În amenajarea unei grădini, există două concepte fundamentale opuse. Grădinile franțuzești presupun alei pietruite, ronduri de flori bine delimitate, cu forme geometrice complicate, copaci și tufșuri tunse în formă de cilindru sau con. Cele englezești, dimpotrivă, presupun intervenții cât mai mici în natură, doar atât cât să nu pară lăsată în paragină. O grădină franțuzească trebuie admirată, într-una englezească poți călca pe iarbă, poți face plajă pe un șez-

long sau o pătură. Dacă ați fost în Paris și Londra, puteți face comparație între Jardin du Luxembourg și Jardins des Tuileries pe de o parte, Hyde Park și St James's Park pe de altă parte.

Ei bine, grădinile de la Peterhof sunt o combinație între cele două concepte. Vezi aici: colo ronduri de flori, fântâni arteziene, statui, mici pavilioane de odihnă, mici lacuri, dar când te uiți pe harta grădinii (noi așa am cointat-o, cu harta în mână), îți dai seama că totul a fost proiectat îngrijit, chiar simetric, fiecare fântână arteziană are un nume și o personalitate distinctă, nimic nu e lăsat la voia întâmplării. Te poți plimba și admira fără să te simți încorsetat, fără să ai impresia că ești urmărit în permanență să nu calci pe iarbă.

Cum prin grădini făceam zeci de fotografii, m-am rătăcit deseori de grup. Nu și de Leni, care mă urmărea cu vigilență, pentru a nu rămâne fără mine, cum se mai întâmplase în câteva excursii precedente. La un moment dat, rămăsesem mult în urma grupului care ieșea deja din parc și Leni m-a strigat, ușor nervoasă:

- Haai, Dane, hai!

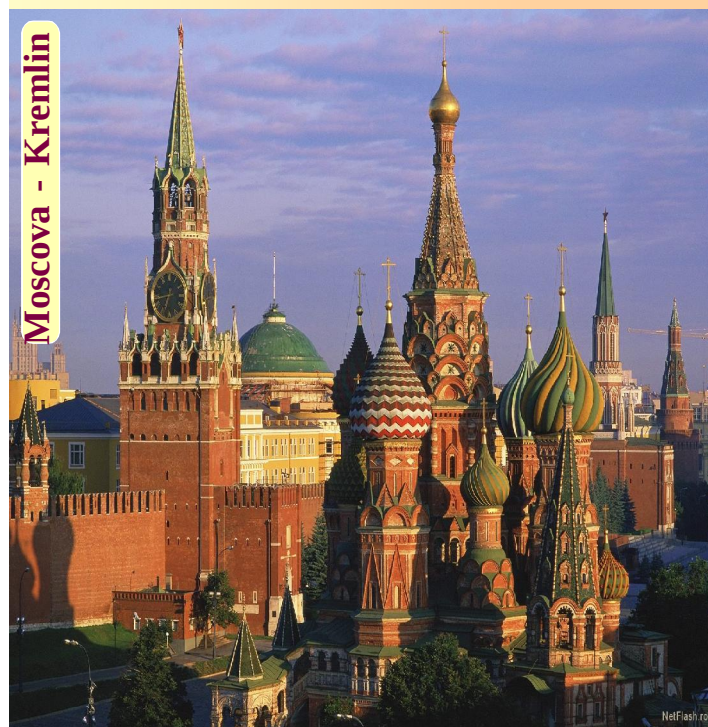
Doi ruși mai tineri, hotărâți să o ajute, au început să strige și ei:

- Haai, Dane, hai!

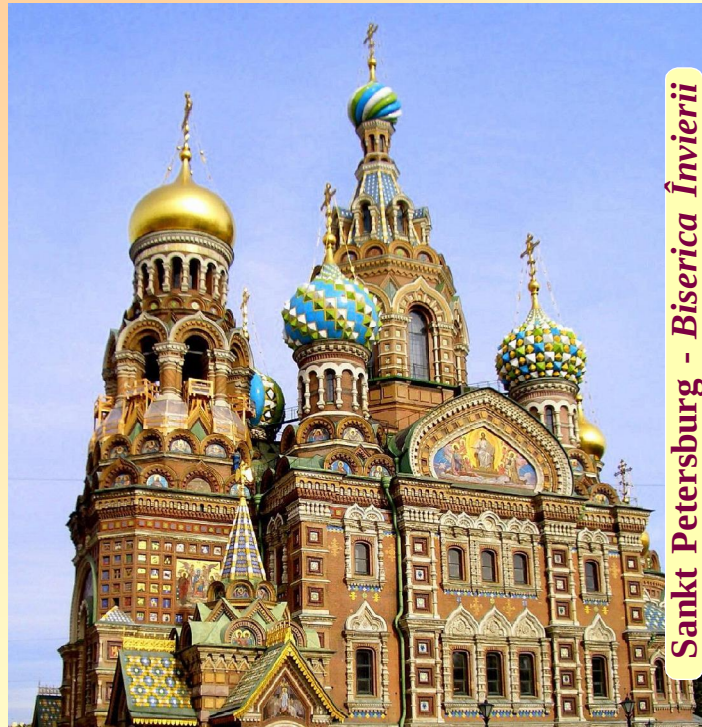
Ochiul atent al lui Leni s-a dovedit decisiv la cumpărături. Ea este cea care, știind că sunt colecționar pasionat, zărea ici și colo câte o halbă de bere și mă întreba:

- Ia vezi, aia îți place?

Până la urmă, mi-am luat trei, un adevărat răsfăț. Adică, din acest punct de vedere, excursia a fost la înălțime. De fapt, din toate punctele de vedere, excursia în Rusia poate fi așezată în Top 3-ul excursiilor de până acum.

Moscova - Kremlin

Sankt Petersburg - Biserica Învierii

Florin MĂCEȘANU

Povestea de pictură

François Boucher

Boucher - Pictor din atelierul său

La 29 septembrie 1703, se naște la Paris reprezentantul stilului rococo, pictorul francez Francois Boucher, fiul pictorului Nicolas Boucher. Începuturile în pictură le face în atelierul lui Francois Lemoine, personalitate proeminentă a școlii franceze de pictură. La douăzeci de ani obține premiul întâi al Academiei de pictură și sculptură din Paris, pe 28 august 1723. În următorii cinci ani va lucra pentru diverși clienți executând desene și

gravuri după operele marilor maestri. Printre altele realizează un număr de 119 aquaforte după lucrările lui Antoine Watteau.

Această experiență va marca dezvoltarea propriului stil artistic. În primăvara anului 1728 pleacă în Italia unde lucrează la Roma în cadrul Academiei Franceze. După trei ani se reîntoarce în Franța și se consacră mai ales gravurii și desenului.

Se căsătorește la 21 aprilie

1733 cu Marie-Janne Buseau cu care are trei copii. La propunerea pictorului Jean-Baptiste Oudry, Bouche va picta mai multe proiecte de tapițerii și goblenuri cu scene variate.

În calitate de membru al Academiei, Bouche primește prima sa comandă oficială din partea curții regale: să realizeze o pictură *en camaieu* (pictură monocromatică imitând basorelieful), care să înfățișeze cele patru Virtuți, pentru plafonul camerei reginei Maria Leszczynska din palatul de la Versailles. E perioada în care se pronunță prestigiul său artistic.

Pictează multe scene mitologice, peisaje și scene pastorale. În 1739 primește vizita contelui Carl Gustav Tessin, ambasadorul Suediei în Franța care-i comandă un tablou cu tema *Triumful lui Venus* tablou ce reputează un succes răsunător la Salon.

În 1741, Boucher este angajat să colaboreze la decorarea palatului regelui Ludovic al XV-lea. Va picta în acest scop cinci-sprezece compoziții. Primește o rentă pe viață în

valoare de 400 livre, sumă care va crește după doi ani la 600 livre.

În anul 1748 începe să lucreze pentru marchiza de Pompadour - favorita regelui care se erijează în protectoarea artistului. Datorită ei, Boucher pictează câteva dintre cele mai strălucite opere ale sale. În 1755 Boucher este numit director artistic al celebrei ateliere de țesături pariziene *Gobelins*. Începând din anul 1759 comentariile criticilor sunt tot mai aspre.

Resimțind efectele vârstei, Boucher renunță la funcția de director al Academiei în 1768. În anul următor va mai prezenta o lucrare la Salon.

Moare pe 30 mai 1770 în apartamentul său de la Louvre.

Boucher - Portretul pictorului

Beatrice Silvia SORESCU

Versuri

ZBOR

Stau pe pânze de nori, care de care mai fine,
Unii par munți cu creste uriașe de nea,
Mă-ndrept, nu știu unde, dar gândurile mele sunt pline,
Țin răsăritul lunii în palmă, am steaua mea.

Ce larg îmi pare orizontul! Ce dens!
Iată cum cerul și-a aprins felinarele...
Zborul spre necunoscut dă existenței mele sens,
Jos, departe, e doar marea cu vapoarele.

Spintec infinitul cu aripile întinse,
Am senzația că sunt stăpânul universului.
Atâtea inimi îmi bat și toate-s aprinse,
Visele mi-au înflorit înaintea mersului.

Sorb atâtea lanuri, atâtea ape, atâtea munți,
Sufetul îmi este cascadă ce crește,
Trec peste stăvilare imense și punți,
O, Doamne, zborul acesta mă năucește!

CROAZIERĂ

Din Finlanda-n Suedia, poți merge pe valuri.
În stânga și-n dreapta, cerul de apă!
Nu se văd țarmuri, nu se văd maluri,
Doar vase de croazieră cum sapă.

Marea vuieste ca un balaur încins,
Ne legănăm ca pe-o barcă cu pânze,
Stau la fereastră și-admir orizontul întins,
Caut cu privirea copaci, caut frunze.

Iată arhipelaguri! Câtă splendoare!
Mi-e sufletul fluture-n vânt.
În juru-mi, se cerne atâtea culoare...
Nu se vede nici cer, nici pământ.

Inima mea planează, planează,
Sunt o furnică pierdută-n univers.
Până și sufletul îmi navighează!
E totul spectacol, totul e mers.

Dormim o noapte pe mare,
Turbinele vaporului clocotesc,
Aripile îmi sunt atât de ușoare,
Adorm și visez, răătăcesc...

LA VATICAN

La Vatican, stau îngerii-n ferestre
Când Papa ne vorbește răspicat,
Făclii aprinse peste nopți celeste
Și cerul în pahare adunat.

La Vatican, luceferii-s de pază
Și nicio șoaptă nu trezește firea,
Culorile se scutură-n amiază,
Te copleșește-ndată amintirea.

La Vatican, e pacea ce coboară
Din zarea ce cuprinde infinitul
Și raza te învăluie ușoară,
În inimă-ți apare răsăritul.

ORAȘ VECHI, ORAȘ NOU

Montpellier, oraș vechi, oraș nou,
Amintirile curg dintr-o parte într-alta,
Legende se cern peste tine, eco,
Timpul cioplește în inimi cu dalta,

Aici, luceferii fac de gardă mereu,
Zarea e din solzi de lumină,
Amintirile curg peste tine, perechi,
În orașul cu munți de rugină,

Montpellier, oraș nou, oraș vechi,
Istorie-ncuiată-n muzee,
Amintirile curg peste tine, perechi,
Lumină-mprăștiată-n curcubeie.

Boucher - Jupiter și Diana

Claudiu ȘIMONAȚI

Spăgari

Niște bravi parlamentari.

Parlament
În prezent tot mai absent.

Ceva ecologic
Arborele meu genealogic.

Revistă
Publicație traseistă.

Din izvoare
Unii beau că burta-i doare.

Fără performanță
Învățămant făcut la distanță.

Hoții și infractorii
Curați ne sunt conducătorii.

Scânteie
Clar atunci, că e... femeie.

Cenaclul literar
Asculți, discuți, bei un pahar.

Hârtie
Pădure tăiată la mie.

Tristă realitate
Nu se mai citește carte.

Știre asasină
Tariful mărit la benzină.

Ger și vodcă
Bărbații pescuiesc la copcă.

Foto-modele
Femei trase prin inele.

Știre de infern
Buget tăiat de guvern.

Apocaliptic
Discursul politic.

Mare jale
Servim gogoși electorale.

Poezia românească
Doar vodka știe s-o pornească.

Iusuf BISLIMI (Albania)

SILUETĂ

Nicăieri stele, nicăieri fluvii
Doar o umbră senină
Departe în liniște
Își schimbă locul

Întind mâinile
Negura cenușie
Învelește trupul ei

Ea se transformă
În siluetă
Neatinsă
Nemuritoare

Mă-ndepărtez

După mine
Spațiu gol

VREAU SĂ ȘTIU

De ce te-ai apropiat de mine
Ai văzut că
Cerul căzuse peste mine
Dealul s-a prăbușit
Luna și-a pierdut razele
Ochii s-au întunecat
Inima mea s-a frânt

Vreau să știu
Dacă omul poate muri
Din suspinele iubirii

TU EȘTI A MEA

Tu ești
Pădurea care veghează
Câmpul care vede totul
Soarele care încălzește lumea
Stea care strălucește
Luna care leagănă copii
Ploaia care hrănește câmpii
Vântul care adie
Curcubeul plin de culori
Tu ești
A mea
Doar a mea

RĂSPUNS AȘTEPT

De câte ori
Ne vedem la fântână
Ca doi porumbei din cuvie
Suntem tăcuți
Precum gândul negândit
Vorbesc sinelui meu
Și-l întreb
Cum de ne-am găsit
Privirile ochilor
Devin sulite nemiloase
Este cutremur înăuntru
Exteriorul e un vulcan

Răspuns aștept
Din ochii blânzi
Păstrat curat
Sub umbra genelor

ȘUIER PRINTRE VALURI

Am aruncat o piatră
În marea liniștită
Cercurile s-au urmărit
Am aruncat o piatră
Mai mare
Din nou cercuri
Cercuri
Când am aruncat
Cea de a treia piatră
Marea s-a-mpărțit în două

Din adâncul ei
Au ieșit valvârtej
Gândurile
- Încremenire -

Șuier printre valuri

TE MAI ÎNTREB

Fără tine am rămas
Pasăre de munte cu aripi sparte
Ca ziua fără lumină
Noaptea fără lună
Cerul fără stele
Precum grădina fără flori

Ca peștele fără apă
Muntele fără pietre
Câmpul fără verdeață
Viețuitoarele fără hrană

Te chem mereu
Doar să te-ntreb

Îmi dăruiești iubirea

FOC ÎMPRUMUTAT

Buzele tale pictate
Mă transformă în flacără

Spune-mi te rog
Cine ți-a dăruit acel foc

Nu devii imaginar
Flăcăule
Când știi
Că focul acesta
L-am primit
De la buzele tale înfocate

LÂNGĂ INIMA TA

Acest trup delicat
Îl întâlnesc
Pentru- ntâia oară

Vreau să te întreb...

Mă simți oare
Lângă inima ta

Rostește acel cuvânt
Oferă-mi o dovadă
Că mă iubești

Iubesc mireasma ta
Care mă încălzește

CU LUMINA TA

Numele tău
inimă de floare
Liniștește vulcanul meu

Buzele tale
Muchie de sabie
Aprind marea în toiul nopții

Ochii tăi castanii
Orbesc muntele

Sprâncenele tale semiarcuite
Înfrumusețează câmpul

Umbra ta m-a prins în mreajă
Aici voi aștepta zorile
Cu lumina ta

UNDE-I ACEL SOARE

Vrând nevrând ne-am îndrăgostit
Pe malul râului peste pietre
Stelele se mirau
Peștii erau geloși pe noi

În acel "cândva" plin de năzuințe
Erai soarele inimii mele

Unde e acel soare
Și unde este acea lună
În lacrimi de bucurie înotam
Prin albul norilor
Printre florile de pere

ÎMI VII CA FANTASMĂ

E noapte
Îmi vii ca o fantasmă
Ai împrumutat lunii
Razele

Visul mi-l răpește
Vocea ta de privighetoare
Somnul mi-l îmblânzește

Nu-mi pot liniști gândul
când tu îmi trădezi iubirea

Umbra ta aurie
Îi fură soarelui frumusețea
Genele tale
Se transformă în raze

Traducere de Baki Ymeri

Valentin NICOLIȚOU

POEMUL SENRYU - UN POEM HAIKU PLIN DE UMOR

Poemul senryu este un haiku umoristic, satiric. Prenumele poetului, Senryu, care a denumit ulterior această specie de poezie, era pseudonimul lui Karai Hachiemon (n. 1718, m. 1790, Edo, Japonia), poet al perioadei Tokugawa. El a reînviat tradiția satirică, ironică, cu iz de epigramă a poemului haiku (de fapt hokku sau haikai, denumire sub care era cunoscut pe acea vreme) adunând într-o ediție o selecție masivă de peste 80.000 versuri satirice, rezultată după lectura a circa 2,3 milioane de versuri.

În România poemul senryu a fost scris pentru prima dată de poeții de haiku, după înființarea, în anii 1990-1991, a Societății Române de Haiku (S.R.H.) și a Revistei *Haiku* de regretatul profesor Florin Vasiliu. Poeții români de haiku au fost atrași de forma de poem senryu atât fiindcă aceasta păstra structura prozodică scurtă a haikuului, de trei versuri în 17 silabe (un vers scurt, unul lung și încă unul scurt, majoritatea poezilor păstrând proporția de 5-7-5 silabe), de forma ironică, umoristică a acestuia, dar și de faptul că acest poem devenea mai ușor de scris, deoarece puteau renunța la multe dintre regulile obligatorii din haiku, în primul rând la kigo și kireji.

În Revista *Haiku*, autorii români au publicat, încă din 1990, primele poeme haiku și senryu, iar în anii următori au tipărit și primele plachete și volume cu aceste poeme. După 1991 astfel de poeme au apărut și în Revista *Albatros* a Societății de Haiku din Constanța, în Revista *Orfeu* din Târgu-Mureș, în Revistele *Orion* și *Micul Orion* din Slobozia precum și în alte reviste literare din țară. Pe parcursul celor 23 de ani, mai mulți autori de haiku au publicat plachete și volume de poeme senryu, printre aceștia remarcându-se, în mod deosebit, cele realizate de Radu Patrichi, Iulian Dămăcuș, Ioan Marinescu-Puiu, Jules Cohn Botea etc.

În România au fost realizate, cu sprijinul membrilor S.R.H., două antologii de senryu importante.

Prima antologie de poeme senryu realizată a fost Antologia româno-americană de senryu, *Terapie prin senryu/ Senryu The-*

rapy, în anul 2012. În această antologie, realizată împreună cu poetul american Bruce Ross, au fost selectate poemele senryu ale celor mai reprezentativi 15 poeți români și 15 poeți americani de haiku, fiecare dintre aceștia fiind prezent cu câte zece poeme senryu bilingve.

- **Poeți români.** Decanul de vârstă al poezilor români de haiku și senryu, **Jules Cohn Botea**, ne dezarmează prin sinceritate:

Seară de seară/ mă uit la televizor/ dar nu-l deschid

Dan Doman nu uită nici soacra care-i mai face probleme uneori:

Pomul de Crăciun-/ până și soacra pare / mai bună sub el

Florin Grigoriu fotografiază lipsa de cultură a tinerelor de astăzi:

Cămin de fete-/ raftul bibliotecii/ plin de cosmetice

Ioan Marinescu-Puiu ne arată o altă fațetă a soacrei:

Vecini speriați-/ de astăzi soacră-mea ia/ lecții de canto

Vasile Moldovan observă aspectele mai puțin plăcute ale bătrâneții:

Nunta de argint.../ mireasa-și privește-n oglindă/ gura știrbă

Valentin Nicolîțou se exprimă cu autoironie amară despre singurătate:

Restaurant gol-/doar eu și-o muscă bem/ halba cu bere

Radu Patrichi observă frumosul indiferent de vârstă:

Era să uit/ să cobor din troleu.../ Ce ochi frumoși!

Ștefan Gh. Theodoru descoperă gusturile literare ale șoricelilor:

Din cărți șoarecii / au ros doar ce le-a plăcut:/ Shakespeare și Goethe

- **Poeți americani.** Și poeții americani dovedesc un delicat simț al umorului. Obsesia prozodică a creatorului de haiku și senryu este surprinsă de **Carlos Colon**:

În toiul amorului /numărând / silabele

Tom Clausen savurează singurătatea:

Prânz de unul singur/ fără o carte la îndemână/ îmi „citesc” gândurile

Iar **Anne LB Davidson** merge pe urmele

cowboy-lor:

Plimbare la țară/ mai multe cutii de bere/ decât vaci

Robert Epstein descoperă esența practicii zen:

Înțeleg/ după cinzeci de cărți/ zenul nu e în cărți

Stanford M. Forrester simte emoții occidentale, încercând tehnici orientale:

Meditație zen -/ îmi golesc mintea/ când nu se uită nimeni

În timp ce **Garry Gay** confirmă vorba veche *precum în cer, așa și pre pământ*:

Gaura de ozon / chelia mea .../ arsă de soare

Lumea calculatoarelor îl ispitește pe **Christopher Herold**:

Era informaticii -/ copilașii au știut totdeauna/ cum să „Google”

Dar și pe **David G. Lanoue**:

O altă lecție de buddhism/ computerul/ s-a defectat

Analizând aceste poeme senryu, se pot observa atât similitudini, cât și diferențe. Astfel, un cititor atent al antologiei va observa imediat diferențele de prozodie ce apar în maniera de scriere a acestor poeme: în timp ce majoritatea poezilor români de senryu păstrează forma clasică a poemului haiku (17 silabe în trei versuri, în formula 5-7-5 sau în formule de dispunere apropiate acesteia, cum ar fi 6-6-5, sau 4-8-5 etc.), mulți dintre poeții americani nu mai respectă formula clasică 5-7-5 pe motiv că aceasta nu se potrivește prozodiei limbii engleze, deși admit și acceptă tot o formă cu trei versuri (de tip scurt-lung-scurt). Alți poeți americani contemporani, e drept că sunt mult mai puțini la număr, se îndepărtează și de această regulă și afirmă că un poem scurt de inspirație japoneză poate fi scris și numai în două versuri sau chiar într-un singur vers. Poeții români, care cunosc și practică poemul într-un vers (un poem de sorginte autohtonă de numai 13-14 silabe), îl delimitează însă clar pe acesta de poemele haiku sau senryu.

Iată opinia lui Michael Dylan Welch, editor și publicist american:

„Diferența dintre *haiku* și *senryu* - este o polemică veche și care continuă și astăzi. Cea mai acceptată explicație pare a fi aceasta: ambele pot fi nostime - dar dacă e mai nostim, e mai probabil *senryu*. Ambele pot face referire la natura înconjurătoare sau la natura umană. Un poem serios despre natură este în mod cert *haiku*. Un poem nostim/satiric despre natura umană este cu siguranță *senryu*. Există însă combinații care duc poemul în «zona cenușie» și determină confuzii. De exemplu, un poem serios despre natura umană sau un poem nostim despre natura înconjurătoare pot părea a fi atât *senryu* cât și *haiku*. Ideea este că, în afară de situațiile din care reiese clar apartenența poemului la un gen sau altul, diferențierea nu se poate face întotdeauna clar. De obicei, autorii scriu poemele, se bucură de ceea ce creează și lasă criticii să-și bată capul cu clasificarea”.

A doua antologie de senryu, realizată în 2012, a fost antologia bilingvă, *Zi de chenzină/ Pay Day*, care cuprinde 65 de poeți români de *haiku* care au scris poeme *senryu* de calitate. Poemele selectate în acest volum conțin multe teme umoristice, glume, panseuri critice la adresa unor comportamente umane.

Există și la noi unii poeți care încearcă să inoveze, adoptând stiluri moderne diversificate, dar majoritatea autorilor români care s-au impus în domeniul poeziei de sorginte niponă respectă, de cele mai multe ori, tiparul clasic al poemului *haiku*, fapt ce ține de o rigoare ce a fost autoimpusă încă din momentul în care această formă de poezie a pătruns în țara noastră, rigoare care permite spiritului *haiku* să existe și să se manifeste. Cunoașteți desigur părerea lui Robert Frost că absența regulilor este ca un meci de tenis fără fileu, și aceasta este și mai mult valabilă pentru *haiku* și *senryu*. Și Basho avea ca motto: „Învăț

regulile, ca să le poți apoi uita. Dar mai înainte învață-le”.

Considerăm că ceea ce contează în primul rând este tematica și conținutul poemelor *senryu* din această antologie, modul critic sau ironic în care este abordată realitatea înconjurătoare și în final obținerea rezultatului dorit, de a descreți frunțile și a produce un zâmbet.

Iată în final câteva poeme din Antologia română de *senryu Zi de chenzină* pe care vă invit s-o citiți:

Despre comportament la trecerea timpului:

Aniversare -/ în oglindă aceeași/ capră bătrână

(Manuela Miga)

Despre politică:

În vârf de deal-/ românul înjură boii/ și Tranziția

(Iulian Dămăcuș)

Despre sexualitate:

Fustiță simbol-/ și-a dres-o din cravata/ lui tătâne-su

(Florin Vasiliu)

Despre atitudinea soților în familie:

Câtă liniște!/ Trei zile la pescuit/ fără soție

(Constantin Stroe)

Despre unii falși prieteni:

În dosarul meu/ doldora de informări-/ toți prietenii

(Valentin Nicoliov)

Despre cum încearcă poetul să realizeze un *haiku*:

Câștigat pe stradă,/ pierdut până acasă,/ ultimul haiku

(Ion Untaru)

Ea-picioare lungi,/ el c-un picior în groapă-/ cuplu la modă

(Dumitru Roșu)

Poet pe soclu-/ împrejurul capului/ zboară sticleții

(Vali Iancu)

George POPA

În excelsis

Un geniu-al inimii, divină,

De două ori m-a fost născut:

Mi-a dat viață-n har deplină

Și zborul către absolut.

Tu, clipă sfântă, vii - de unde,

Din ce abis, din care cer?

O fulgerare mă pătrunde,

Noi sensuri să citesc mă cer.

Au vrut să fiu al tău alesul

Ce potriviri din pur ajun?

Și mi-au deschis și ne-nțelesul

Spre ce-n adânc eonii spun:

În lire și în curcubeu,

În harfe și în marmure,

Pe pagini constelând idei,

Ori săgetări profetice:

Cu-acest ceresc cor al luminii

Schimb am făcut de gând sublim,

C-un mag - schimb orfic. Ei, afinii,

Dar mi-au venit din ceasul prim.

Și toate-s trepteuitoare

Spre transfinite liberări

Fără de prag, fără-nctare

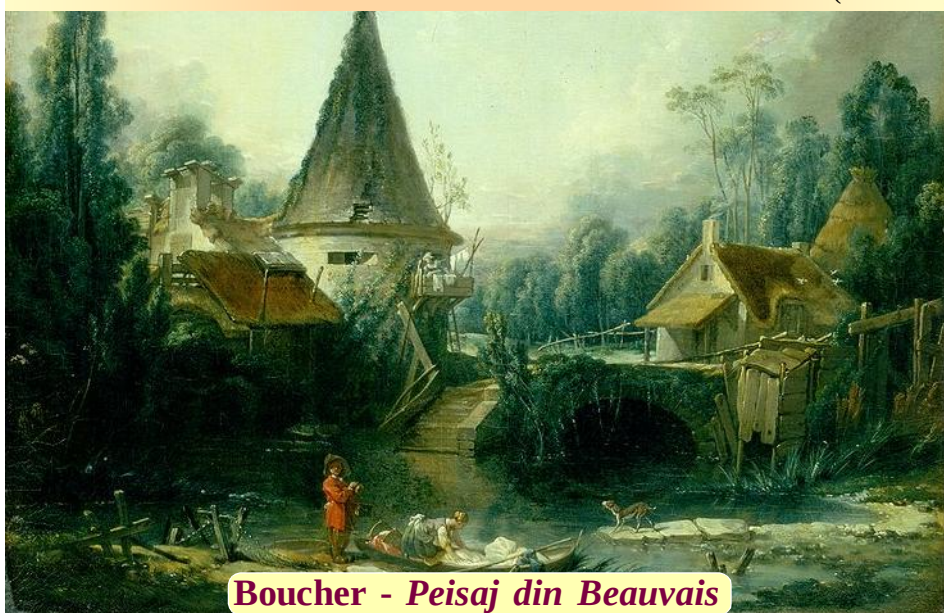
În tot mai noi iluminări.

Deschiderile-mi negrăite

Spre mai înalte adevăruri,

Pe cei cu aripe uimite

Îi vor purta în alte ceruri.

Boucher - Peisaj din Beauvais

Tifina-Nica ȚENE

Versuri

A plecat măicuța...

A plecat măicuța casa e pustie
poarta e legată cu un lanț de fier
în grădină-s singuri butucii de vie
cumpăna fîntînii scîrîite de ger.

Nu-i mai umblă pașii prin ogradă
nu mai strînge neaua cu lopata
nu mai iese-n prag ca să ne vadă
pe pridvor s-a stins, demult, mușcata..

Trist, Grivei, rămas lângă căsuță
c-a murit stăpîna lui cea bună
nu mai umblă noaptea pe uliță
latră, lung, sfîșietor, la Lună.

Și cum stau, așa, privind grădina
și ograda care-i proaspăt ninsă
mama iese-n prag, face cu mîna
și-n pridvor mușcata e aprinsă.

A câta toamnă-i asta?

Dansează picăturile de ploaie
în toamna ce-mi aduce amintiri
își udă vîntul haina
prin vechile clădiri

Copacii se despoaie
bătrâne frunze cad
sub stropii grei de ploaie
se adună apa-n vad.

A câta toamnă-i asta
Ce vine lăcrimînd?
Nu vreau ca să le număr
și nu voi ști nicicînd...

Pe aproape e Crăciunul

Parcă-i primăvară, Doamne,
iar pe-aproape e Crăciunul,
caut anii tinereții
și nu mai găsesc niciunul.

Umedă îmi e privirea,
mîngâi creanga de copac
mi-o imaginez în floare
înghit lacrima și tac.

Iar...

Stau la geam cu capu-n mână
iar pîsoiul toarce timpul
ca pe un fuior de lână.
Iar se schimbă anotimpul!

Plouă-ncet cu picuri mici
peste câmpuri, peste floare,
vîntul taie ca un brici.
Toamna aceasta iar mă doare.

Amintiri mă-ncearcă iar
peste tot sunt frunze ude
totu-mi pare în zadar.
Aș pleca, dar nu știu unde.

Bătrîna doamnă cu sclipici...

Bătrîna doamnă cu sclipici
și viața ca o zi de post
privește-n juru-I fără rost
și are un fel de... tremurici.

A fost o doamnă cu renume
Acuma este o frunză-n vînt
rătăcitoare pe pămînt
și nimeni n-o strigă pe nume.

Și umblă, așa, ca o nălucă
iar tinerețea-i e departe
nu se mai teme de moarte
uitînd acasă să se ducă.

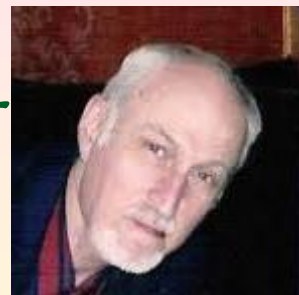
Doamna noastră cu sclipici
se-ntinde-n iarba de pe jos
visează atîta de frumos
și s-a oprit din... tremurici.

A fost o doamnă cu sclipici...

Și e, totuși, iarnă, Doamne,
între-un decembrie rebel
ce nu vrea să intre-n schema
iernii acesteia, de fel.

Câte ierni și câte toamne
au trecut, nici nu mai știu,
doar atîta simt eu, Doamne,
că mi s-a făcut târziu

Boris MARIAN

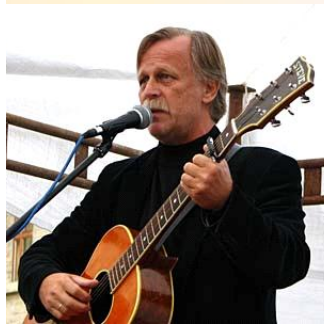
Depresia,
ah...

Aveam o depresieeeee... S-o dau și altora. Fumam ca un nebun narghilea după Narghita. Speram să mor de vasculită, otită, artrită, hitlerită, stalină etc. Unde se vede că dragostea frățască dintre doi feciori din Berceni nu duce mereu la ceva bun. Trăia acolo un vestit mafiot pe nume Pișkulete, sculă-n plete, i se spunea Pișku care avea un frate Dubinkă, zis și Duby sau Dubă. Tatăl lor murise eroic mușcat de o cățea în călduri, un mini-pitbull. Unul dintre frați s-a însurat cu mare tam-tam, de nu s-a putut dormi în Berceni trei luni. Nu se știe care frate, că semănau și se încurcau la pat. Dar, ehei, ce dar, aleasa celor două inimi a fost prinsă sub un capac de canalizare, iubindu-se cu inspectorul canalizărilor pe oraș. Duby, om serios a tranșat-o pe biata oaie rătăcită în bucățele de doi centimetri și a risipit-o în toate tomberoanele din București. Pișku a încercat să-l consoleze, dar Duby, nu și nu. Că de ce tocmai pe el. Stai, frate, dar era și a mea. Serios? Păi eu nu am știut, de ce nu mi-ai comunicat oficial? S-au decis împreună să termine cu toate fecioarele din București. Adică să le tranșeze sistematic. Au ajuns la circa 157,5 persoane. Poliția adunase mai multe dosare, fără nicio șansă de finalizare. Un bănuț acolo, unul aici, toată lumea era mulțumită. Într-o zi, una dintre nefericitele fecioare avu ideea să le propună ceva nou. Înainte de a fi violată și tranșată, ea să le spună o poveste cum alta nu mai este. Zis și făcut. Frații crescuseră fără nicio mîngâiere pîrintească în afară de bătaile zilnice cu centironul, la tălpi, la oase, la părțile sensibile. Pe fată o chema Tiri, colegele de feciorie îi spuneau Tiri-bomba. A început Tiri să le turuie o poveste despre neguțători, sindbazi, padișahi, oi, capre, asini vorbitori, boi cu școală, de stăteau frații cu gurile căscate ca gropile de obuze. Obosită, fata le-a oferit tru-pul și le-a propus să doarmă. Nimic, frații voiau povești. Așa că au închis-o în casă, iar seara au venit să-i ceară altă poveste. A început Tiri să stihuiască. Zicea - Domnul a făcut lumea în șase zile, iar croitorul face o pereche de pantaloni în șase luni. Care este mai priceput? Frații s-au încruntat, au tăcut și nu au găsit răspunsul. Luna nu știe că-și datorează lumina soarelui. De ce? Aș, nicio reacție. Puilul hienei seamănă cu un miel și riscă să fie mîncat de propriul tată. Ce-i aia hienă, fato? Un câine. Fugi de aici, răzi de noi? Filosoful și melcul au același ritm de gîndire, dar melcul mai și înaintează. Cum? Canci. Tăceau frații ca peștera Scărișoara. Adam și Eva s-au hrănit cu sângele Satanei. Ei și? Nu ne interesează. La mijlocul vieții poți să dai de marea întunecime a minții. Unul din frați își aminti chestia cu NEL MEZZO DEL CAMIN DI NOSTRA VITA, dar tăcu mîlc. O știa de la închi-soare, unde frecventase cursurile de italiană, în țara lui Eneus. Înțeleg, spuse fata, puțin speriată - voi nu cunoașteți prețul unei clipe. Frații s-au bucurat, înțelegeau tâlcul, dar nu aveau replică. Ne soarbe moartea precum sărutul unei văduve flămînde. Aici, cei doi ascultători începură să plîngă în hohote, fata o zbughi pe ușă, că era descuiată și dusă a fost.

Jiri DEDECEK, Andrew FINCHAM, Petr HRUSKA, Justin QUINN

versuri

Jiri Dedeczek (n. Karlovy Vary, 1953) și-a început cariera literară în anul 1974. A compus poezii, cântece, piese de teatru și spectacole de tip muzical. Neavând oportunitatea de a-și publica operele, a devenit un binecunoscut cântăreț de muzică folk. Versurile cântecului său, *Mama nu e acasă*, au fost publicate în volumul *Povestiri din Praga*.

Mama nu e acasă

Mama nu e acasă
Mai mulți mă fraieresc
Mi-a luat o veșnicie
Să mă dezmeticesc

Sun ca un disperat
Încerc toate cheile
Mama nu e acasă
Vezi tu, a plecat

Dubios, zău,
E de pomină, nu alta!
Mama nu e acasă
Și din câte văd, nici Tata

Dă-râm ușa –
Dar e casa ei... și ce, nu pot?
De-afurisiții de vecini
Mă doare-n cot

Mama nu e acasă
Mai mulți mă fraieresc
Mi-a luat o veșnicie
Să mă dezmeticesc

Am uitat complet
Și m-am pripit
Mama nu e acasă
Pentru că a murit

Andrew Fincham (n. 1964, Staffordshire, Anglia) este co-fondator al Proiectului Internațional *New Europe Writers* (N.E.W.). Poeziile sale au fost incluse în numeroase antologii. Poezia bilingvă *Srodek ciezkosci* i-a adus acestuia Premiul UNESCO pentru Poezie Străină, decernat în Polonia.

Destinație

În luna lui noiembrie, tricoloră,
Pământul maro, precis brăzdat,
Asemeni coloanelor cenușii
de nori,
pare a înota, ca marea,
sau ca grațioasele vergele
vijelios smulse de vântul
Care le va dezgoli în timp
De petalele lor galben-verzui,
apoi aurii, și acum verzi, încă,
pe măsură ce înmuguresc,
Încovoiindu-se
Cu libertatea viselor
În timp ce vagonul înaintează
neconținut
Până la capăt.
Până la ultima stație,
pe care am marcat-o
pentru a mă întoarce

Pentru a descoperi
că lucrurile se schimbă
Un țel circular
Atât de rar îndeplinit

Trebuie să revii acasă
să nu te mai întorci
o singură direcție

La final
(Numai înțelepciunea
și dragostea
nu se schimbă).

Petr Hruška (n. Cehia, 1964) a publicat trei volume de poezii: *Camerele neliniștii* (1995), *Luni* (1998) și *Ușa mereu se închidea* (2002). Poeziile sale au fost traduse în mai multe limbi.

Primăvara timpurie

Se pregăteau să meargă la culcare.
Apoi, însă, bărbatul își aminti
că lăsase poarta deschisă.
Orbecăi prin hol, pe lângă
cuștile întunecate ale atelierelor și
spațiilor.
Pe lângă cuștile întunecate
ale mâncărilor prinse cu cârlige.
Casa se miră, își adună puterile.

Cu mâna încă pe clanță,
observă ultima moviliță de nea
lângă alunii de sub acoperiș, dalbă
și măreață,
asemeni unui animal înălțându-și
capul,
asemeni unui umăr dezgolit.
Asemeni puținor lucruri în viață.
Lângă poarta din spate,
omătul era alb și discordant.
Orbecăi din nou înapoi, ușor, tiptil,
să nu o trezească pe femeia care,
probabil, adormise deja.

Aceste poeme sunt traduse în
cadru Proiectului Internațional
New Europe Writers al MTtLC,
coordonat de Lidia Vianu, Director
al Masteratului pentru Traducerea
Textului Literar Contemporan -
Universitatea din București,
<http://mttcl.ro>

Poemele vor apărea în volumul
trilingv *Prague Tales*, tradus în
limba română de Contemporany
Literature Press.

Justin Quinn (n. Dublin) - Poet
și critic, locuiește în Praga și a
publicat patru volume de poezie:
Pasărea 'O'o'a'a', în 1995, nomi-
nalizat la Premiul pentru poezie
avangardistă, *Intimitate*, în 1999,
Fuzelaj și Valuri & copaci, în
2006. Poeziile sale, *Cafeneaua
Saint Nicholas*, *Peisaj din auto-
buz*, și *Lunci inundabile* au fost
republicate în volumul *Povestiri
din Praga*.

Lunci inundabile

Primprejurul copacilor, în toate
desigurile,
Sunt trestii și sedimente loess
depușe, cu mare grijă și
dibăcie, sub forma unor coșuri
mari, maro,

de excesul învolburat
ce s-a prăvălit din Beskyds.
Dedesubt lui fiind gol,
pământul scorjit
se sfărâmă ca niște biscuiți

Te voi cere în căsătorie
Cu un inel din trestie
Jurându-ți credință

până ce șuvița jilavă
se va preschimba
într-un râu învolburat

Traducere de
Alexandra Munteanu,
masterand MTtLC

MTtLC
Masteratul pentru Traducerea
Textului Literar Contemporan

Puiu RĂDUCAN

D u d u l

M-am născut cu un dud în curte. Cred că pe el am deschis eu ochii prima dată, când, pe „tabla ștersă”, au început să se așeze informații, imagini, idei. Sta într-un picior în mejdina cu Dumitru Iepure din fața casei părintești de la Țepești.

Destul de gros și de bătrân, își întindea crengile până spre tinda casei. Vara, puteai servi dule negre și dulci chiar din tindă, ori de pe scări, fără să-ți folosești mâinile. Așa de galant se ofere dudul meu. Era dezvoltat parcă mai mult pe orizontală decât în sus, spre Domnul. Mângâia ferestrele casei cu crengile-i răsfiroase. Parcă dorea să spună ceva, dar nu-i înțelegeam limbajul.

Mă urcam în dud fie de pe gard, fie din curte, agățându-mă de ramuri. Multe din crengile-i groase se aplecau spre pământ și în unele locuri trebuia să te apleci ca să poți trece prin curte.

De primăvară până toamna târziu, mama mea, Margareta lu' Costică Răducan, urca găinile și curcile în dud, pe crengile-i orizontale.

Mama, o femeie scundă, putea să urce găinile și curcile pe ramurile dudului. Cum spuneam, de cum se primăvara, dimineața de cum ieșeau găinile și curcile din coteț, închidea ușa acestuia ca seara să le poată prinde și să le urce în dud. Făcea asta câteva zile, apoi se urcau singure. Aveau un ritual al lor de a înnopta în dud, că nu stăteau decât într-o anumită ordine.

Dacă, din greșeală, vreo găină nu stătea lângă cine trebuia, era coborâtă forțat de surate și trebuia să refacă astfel drumul de pe pământ în dud. Seara, dudul meu arăta ca o sorcovă mare pestrițată cu găini și curci.

Era o frumusețe dimineața când cântau cocoșii din dud. Unele păsări se urcau pe crengile de mai sus, era loc pentru multe, multe păsări, era foarte primitor.

Dudul era locul meu de joacă. Sub el stăteam vara cu Emil și cu Nicolae, frații copilăriei mele. Tata îmi făcuse dintr-un lanț un dălnai (n.r. - regionalism), unde toată ziua pe rând ne făceam vânt în acea jucărie.

Era o stare sufletească bună, dudul ne aduna sub crengile-i mari, ne odihneam, ne jucam, sub asistența-i generoasă; de multe

ori acolo mâncam.

Toate bune și frumoase până când, la 14 ani, a trebuit să plec de acasă. Prima dată la școală la Craiova, trei ani, apoi cu serviciul la Drobeta Turnu Severin, ori la Rm. Vâlcea.

De fiecare dată, când plecam cu cursa, dudul meu își lua rădăcinile-n spinare și, cu crengile la spate, mă urmărea peste tot. Mă urmărea și în rată. Depășea autobuzul, depășea și dudul. Oprea mașina, oprea și dudul. Mă urmărea peste tot dudul meu. Mă urmărea la școală, mă urmărea prin oraș, mă urmărea la serviciu, mă urmărea și când dormeam.

În acel dud, eu mi-am așezat toată copilăria. O parte din ea am ascuns-o în crengile dinspre casa în care m-am născut. O parte am depus-o în crengile dinspre Șasa, apa copilăriei, unde ne scăldam și făceam câte și mai câte năzbâtii, unele chiar periculoase.

Altă parte a copilăriei am așezat-o între crengile dinspre drum, dinspre drumul pe unde treceau mașinile, carele, bicicletele, dar și drumul pe unde ne jucam și alergam cu cercul. În sfârșit, mare parte din copilărie am pus-o printre crengile ce treceau gardul spre nea Dumitru Iepure. Acela era locul pe unde fugeam de bătaie de la mama, căci în curte mă prindea.

Pe acolo fugeam. Ori peste gardul cu nea Dumitru, ori săream din curte-n dud, prin crengile-i, care mă protejau, fugeam spre mejdina, iar de acolo săream în porumbi la vecinul. Veneam acasă spășit când nu mai era loc de bătaie, fie pe poarta curții, fie tot prin dud, care era o trambulină către toate părțile.

În acest dud mi-am depozitat toată copilăria, acolo, în secretomania sa, mi-am lăsat tot ce dobândisem în acea perioadă.

Cum spuneam, dudul m-a urmărit peste tot. Mi-a fost fidel, m-a iubit la fel cum l-am iubit și eu.

Toate bune până când, într-o zi, dudul meu cărunț și crăpat de greutatea vremurilor, s-a repezit cu trupu-i bătrân în luciul spân al securii.

Revin la casa părintească din Țepești după peste 47 de ani. Dudul nu mai este. Mai-mai să-mi pierd copilăria. Mi-am adunat din crengile de dud euforia copilăriei și acum mă gândesc s-o depun la secret între coperțile unei cărți.

Marin VOICAN-CHIOROIU

MARIA CÂNTĂ
CU DOR

La căsuța cu pridvor, măi-măi!...

Din Livada Duzilor,

În grădina florilor -

Maria cântă cu dor...

Doinele românilor.

Maria cântă cu dor...

Doinele românilor.

Se-ngână cu zorile, măi-măi!...

Și privighetorile,

Și privighetorile.

Mi-o ascultă florile,

O admiră stelele.

Mi-o ascultă florile,

O admiră stelele.

Marie, cântecul tău, măi-măi!...

L-ai lăsat ca să-l cânt eu,

L-ai lăsat ca să-l cânt eu...

Tot românul să-l asculte

Și de tine să nu uite!

Gorjenii tăi să-l asculte...

Marie, să nu te uite!

Marie, floare cu dor, măi-măi!...

Ești fala românilor -

Dragostea gorjenilor,

Și strălucești ca un soare -

Stea mândră... nemuritoare!

Și strălucești ca un soare -

Stea mândră... nemuritoare!

Sus pe cerul, fără nor, măi-măi!...

Cântă steaua stelelor

Cu glasu-i fermecător:

Murmur dulce de izvoare,

Trilurii de mărgăritare.

Murmur dulce de izvoare,

E mereu seducătoare.

Eugen DEUTSCH

Janet NICĂ

SONETUL ASTRAGALULUI

De ești „garson” servești la mese
Găluști, polenta italiană,
O ciorbă, evident doljană,
Și alte mici delicatese;

Dar, făr-a-ți face vreo dojană,
Cred că bucatele alese
Cer, lângă, perele culese,
Și vinul dintr-o damigeană.

Iar, de mai cânti și un *chanson*
Prin satul ce-l adori în *rêve*
E categoric de bon-ton...

Dar fii atent, dansând la balul
Mascat (probabil fără *trêve*)
Să nu-ți scrântești, grav, astragalul!

27 februarie 2013

SONET CAL-AMI-TAT

Știu: *Les amis de nos chevaux*
Sunt și amici cu măgărușii,
Crezând că vor sfida intrușii
Cu prea subtilul apropo.

Dar de vizezi cumva hindușii
Ce pierd mereu la domino,
Să le oferi nițel Bordeaux,
Pictând, cu aur, cărbușii.

Observ în schimb că ești expert
În ce-i privește pe măgari
Căci îi admiri chiar și-n concert;

Fii deci atent cum te porți:
Asinii-aceștia panglicari
Au și potcoave... de cai morți!

27 februarie 2013

SONETUL GARSONULUI

Eu sunt garson, o spun de șapte ori,
Servesc umorul, bine copt, la tavă,
Dar ție-ți pun, pe poantă, o potcoavă,
Să simți în oase râuri de fiori.

Să vadă orbii, surzii și cei chiori
Că mierea ta e râncedă otravă,
Că în citita și cinstita-ți glavă,
Ai draci, sticleți și pupeze și ciori.

Degeaba vii cu vorbe cocoloș
Să mă cobori c-o treaptă la subsol,
Demersul tău se termină nasol

Și-ți fac așa, cu ami-cal ocol,
Un foarte, foarte, foarte mic reproș:
Te-mpăunezi cu pană de... cocoș!

28 februarie, 2013

SONET MODEST

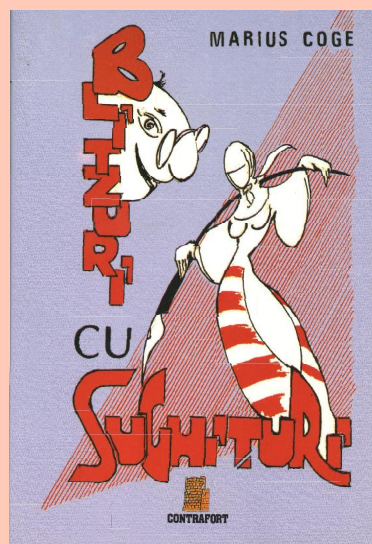
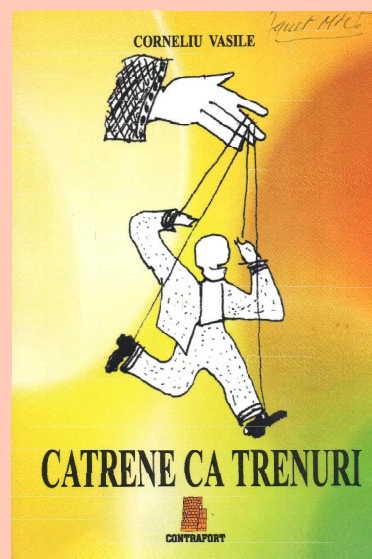
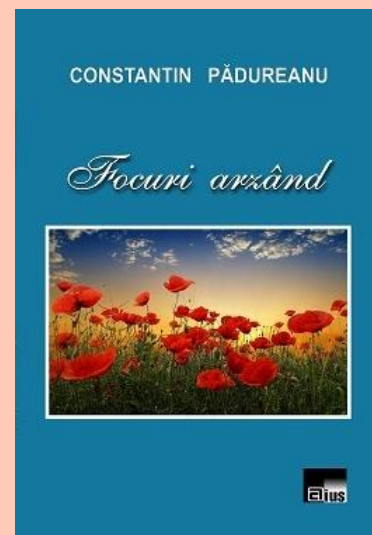
Cu toată lumea sunt amic
Și n-am în sânge gram de ură,
Căci am și eu un CER în gură,
Sub care vorba-mi este spic.

Aș vrea mai bine să explic,
Căci a vorbi e-o aventură
Ce-aduce zeei-n băătăură,
Sau dă livada pe nimic.

Iubesc măgarii măgăruși,
Dar nu pe-acea priponiți,
De bunăvoie, cu țaruși!

Cât despre noi, savant susțin:
Mereu la fel, dar diferiți,
Eu sunt măgar, iar tu, asin.

28 februarie, 2013

Cărți primite
la redacție

Mihai BATOG-BUJENIȚĂ

DA! SÂNGELE DOMNULUI FACE MINUNII!

Prietenul meu, Vasile Mrejeru, este tour-operator. Una dintre acele profesii care fac, foarte bine, diferența între cei chemați, mulți, și cei aleși, puțini. Prin urmare, nu m-am mirat deloc atunci când, în primăvara acestui an, 2013, mi-a dat un telefon și m-a întrebat, cu prefăcută nevinovăție în glas, dacă nu aş vrea să fac o călătorie prin vechile teritorii ale enigmaticilor etrusci și să descoperim, la fața locului, unele dintre misterele la fel de incitante ale vinului de Chianti. V-am spus că mi-este prieten! Știa vicleanul că nu pot rezista unei asemenea propuneri. Sunt pasionat de vechea civilizație care a făcut din latinii cam barbari la vremea aceea o cultură de referință dar nici tainele unui vin la fel de vestit precum alte mărci de renumite ale peninsulei nu mă pot lăsa indiferent. Fiind eu, ca orice iubitor de istorie, și un om care, în fața unui pahar de vin bun, nu are comportamente fățarnice, considerându-l, conform canoanelor din vechile scripturi, ca fiind: „sânge, din sângele Domnului”.

Așa se face că, într-un septembrie demn de penelul lui Repin, sub un cer de un albastru răzvrătit, un autocar, condus cu mare pricepere de Ana, ghidul local, o doamnă care ne-a cucerit cu măiestria, amabilitatea și profesionalismul ei, mergeam pe drumuri care, peisagistic vorbind, ne aminteau foarte mult de draga noastră Bucovina. Diferența ar fi fost faptul că pe culmile împădurite cu foioase ale Toscaniei, mai mereu, apăreau mici fortărețe, destul de sumbre dacă le raportai la peisaj, din piatră cenușie, iar pe văi culturile de viță de vie abundau. Să nu uităm că ne aflăm totuși la o altă latitudine iar acolo soarele este mult mai darnic decât în nordul țării noastre. La un moment dat am ajuns la o răscruce, bine marcată de o capelă care ne spunea că și în urmă cu cinci sute de ani pe aici locuiau creștini cu dare de mână, în fața căreia am oprit și am coborât.

A venit să ne preia, cu o elegantă mașină de teren, un om tânăr, mă rog, în comparație cu mine și, în scurt timp, am urcat pe un drum cât se poate de rural, spre una din acele mici fortărețe pe care le văzusem de-a lungul drumului. Era o fermă! O fermă viticolă care avea un nume deosebit de frumos: *Terre di Baccio*, cu alte cuvinte, exact „*Pământul sărutului*”. Se fac desigur nelipsite glume pe temă, mai ales că suntem întâmpinați de o tânără și foarte zâmbitoare doamnă (aveam să aflăm

mai târziu, coproprietara fermei, fiica domnului care ne transportase cu mașina). Având ea un nume foarte frumos cu sonorități ce amintesc de vechile balade: Ilaria Lensi. Însă nu numele ci modul de a fi al celor doi stârnea o oarecare mirare printre noi, cei obișnuiți cu un alt fel de a fi al proprietarilor!

Aflăm, într-o scurtă alocuțiune, de la simpatiza noastră amfitrionă, pe scurt, povestea recentă a fermei.

Clădirea, datând de prin secolul al XII-lea (nu facem nici o paralelă cu istoria noastră!) o fostă fermă întărită pentru a face față atacurilor, nu puține, era și atunci producătoare de vinuri. Dar nu numai! Conform standardelor economice ale vremii producea tot ce era necesar pentru existența domeniului, inclusiv pentru taxe, dări, biruri și tot ce presupunea situația, dar și pentru vânzare. În fine, tainele economiei feudale, nu-mi sunt chiar foarte cunoscute, deși aş putea să mi le imaginez, dar nu vreau să fiu malițios cu timpurile noastre. Oricum, clădirea, în urmă cu cinci ani era o ruină, iar cele cinci hectare de vie aferente fermei produceau mai mult lemn de foc. Ciudat ar fi faptul că, în ciuda a tot ce știm noi, clădirea rămăsese în picioare, nimeni nu furase pietrele cenușii ca să-și facă vreun coteț sau ca să le arunce în drum. Așa că, acum, o familie cu origini florentine dar cu ramuri în Guineea (!) cumpără ferma și, conform legii care apără valorile de patrimoniu, reface totul apoi, păstrând cu sfințenie specificul, aduce locuința la cele mai înalte standarde ale confortului modern. Apar terase gazonate, grupuri sanitare moderne, cu apă caldă inclusiv în cele exterioare, piscină, arcade cu trandafiri, în general unul dintre acele locuri în care ți-ai dori chiar să trăiești ba chiar să și mori. Dar, de regulă, nu prea ai noroc!

În context, cele cinci hectare cultivate cu viță de vie, îmbătrânită și total nerentabilă sunt înlocuite cu noi culturi, soiuri productive, atent selecționate și care acum produc trei feluri de vin. În fiecare an aceeași calitate fără nici un rabat, fără compromisuri, respectându-se cu sfințenie procedeele de cultivare și prelucrare astfel încât să fie pe deplin onorat înscrisul de pe etichete: D.O.C.C. (certificat de origine controlată!)

Ne exprimăm, firesc, uimirea! Cum este posibil ca în numai cinci ani să se realizeze acest adevărat miracol arhitectonic și de pro-

ducție. Fiindcă noi suntem obișnuiți, în astfel de situații, cu alte intervale temporare...

Ni se explică, foarte simplu, că ferma, la fel precum toate celelalte, face parte din cooperativa Gallo Nero (Cocoșul Negru) și că are un puternic sprijin logistic din partea acesteia. Nouă, oameni trecuți prin deceniile economiei centralizate, ni se face puțin frig. Cuvântul cooperativă are, în mințile noastre, conotații sinistre. Doar ele, cooperativele, fuseseră cele care, în țara noastră, lichidaseră orice urmă de economie rurală rentabilă și aruncaseră în mizeria producției de subzistență cel puțin trei generații.

Doamna Ilaria are, din nou, un zâmbet fermecător vis-a-vis de aceste nedumeriri. Probabil le mai întâlnise. Și da, ne răspunde că aici, cooperativele, care funcționează de peste optzeci de ani, sunt independente, iar statul nu se amestecă în treburile lor. Există o lege, la fel de veche, și ea este respectată de părțile implicate. Atât!

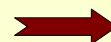
Cooperativa organizează târguri și expoziții cu produsele specifice, are magazine de tip super-market (excelente!) cu prețuri de producător și piețe de desfacere, promovează prin toate mijloacele posibile mărfurile și manageriază atent dar și exigent întreaga activitate a fermelor înscrise în sistem. Este persoană juridică plătește taxe și impozite iar statul are numai de câștigat din această relație.

Desigur, este foarte fermă cu metodologiile de calitate. De exemplu: dacă un butuc de vie are mai mulți ciorchini decât este optimul calculat pentru o producție conformă cu standardele, ciorchinii în plus sunt îndepărtați înainte de coacere. Nouă nu ne vine să credem, dar suntem informați că nimic nu se pierde, respectivii ciorchini urmând a fi prelucrați în alte scopuri iar ceilalți care sunt pentru vinificație au astfel optimul de substanțe din sol pentru vinul care urmează a fi produs.

Aici însă intervenim cu o altă întrebare pe care o considerăm dificilă, conform gândirii noastre: cum se procedează cu forța de muncă, elementul cel mai important al producției, mai ales în perioadele de recoltare?

Răspunsul este însă la fel de simplu: Cooperativa pe baza unei planificări anterioare programează forța de muncă, pluralificată, la timp, conform nevoilor...

Nu ne lăsăm! Dar nu se poate întâmpla,

uneori, ca să apară neconcordanțe, întârzieri sau, pur și simplu, dezechilibre între cerere și ofertă?

Privirea doamnei Ilaria spune mai mult decât cuvintele: nu, pentru că interesul este reciproc, plata forței de muncă fiind făcută funcție de prestație, în conformitate cu reguli clar stabilite din timp pe care părțile le cunosc foarte bine și le respectă strict. Ne explică astfel și cum a fost posibil ca în timp de trei ani să fie refăcută ferma în totalitatea ei, iar acum să intre pe profit. Din cauza surprizelor considerăm că ar cam fi timpul să trecem la partea mai ușor suportabilă a vizitei, respectiv, prezentarea vinurilor produse aici și, evident, degustarea! Un freamăt de bucurie cuprinde grupul! Mde, oameni care știu ce înseamnă o degustare!

Coborâm în fosta sală a gărzilor unde este organizată prezentarea! Totul făcut cu un remarcabil bun gust, cu acel absolut necesar aer de mare rafinament în care lumina lumânărilor joacă rolul principal producând o undă indefinibilă de mister. Nu putem să nu avem cuvinte de laudă față de un asemenea aranjament. Gazdele noastre chiar știu să facă o prezentare de vinuri într-un mod cuceritor și cu o remarcabilă eleganță. De altfel fotografia cu figurile noastre încântat-uimite-fericite, este suficient de grăitoare. Contribuie

din plin la aceasta platourile cu mici delicatese culinare, toate cu specific toscan, ce vor da savoare fiecărei înghițituri de vin.

Trecem nepermis de repede peste explicațiile tehnice referitoare la modalitățile de cupare a sortimentelor de vinuri și, impulsionați de prilej, arome și gusturi, ne desfășurăm papilele cu primul vin prezentat. Evident după o apreciere în lumina lumânărilor a culorii și limpidității apoi cu gesturi de sacerdot, rotirea ușoară a paharelor pentru a simți buchetul. Sunt mai mult gesturi ritualice fiindcă priceperea nu ne este chiar la înălțimea pe care ne străduim să o afișăm.

O simfonie de arome ne scaldă cu generozitate cavitatea bucală aducându-ne în minte secvențe de câmpie însoțită, înmiresmată de aburii dulci-amăru ai unor plante misterioase sfințite în retorta Marelui Magician.

Domnul Gianpaolo cel care orchestrează acum întregul ritual primește cu vizibilă și justificată bucurie excesul cuvintelor noastre de laudă. Descoperim cu acest prilej că vorbim cu toții un fel de italiană. Una desigur nerecunoscută de lingviști dar suficient de elastică pentru a ne înțelege chiar și între noi vorbitorii de română.

Următoarele două soiuri de vin se înscriu în același traseu glorios, bine armonizat cu gustul felurilor bucate, din ce în ce mai pu-

ține de pe platouri. Cert este că am reușit totuși, la un moment dat, să remarcăm și sigla fermei deși ea era prezentă pe toate etichetele. Întrucât descoperim o interesantă alcătuire heraldică nu ne sfiim, nici nu mai puteam, să cerem lămuriri despre înscris. Reținem doar că, se născuse într-o noapte de poveste când domnul Gianpaolo stătuse cu fratele său la o mică șuetă binecuvântată cu mai multe pahare de vin. Ni se pare absolut firesc! Doar fiecare dintre noi, în situații asemănătoare, ne-am trezit că suntem poeți, actori, pictori sau cineștie ce alt gen de creatori. Știut fiind că vinul cel bun are virtuțile sale magice.

La plecare, ei, da, a venit și un asemenea moment, căram cu toții sacose pline cu sticle, în mâini, iar în suflete sentimentul că avem aici la **Terre di Baccio**, ca prieteni, doi oameni fermecători care cu talentul și munca lor ne-au dăruit două ceasuri de neuitare. Evident, la sfârșit nu au lipsit nici îmbrățișările pentru că, hai să recunoaștem, nici unul dintre noi nu era neamț sau japonez. Și sunt convins că, peste timp, atunci când vom scoate dopul uneia din sticlele de vin un gând cald va uni două puncte doar geografic îndepărtate.

Fiindcă, așa cum spuneam la început, sângele Domnului face minuni. Una dintre acestea fiind iubirea față de aproapele tău, cel care prin truda brațelor și a minții sale, face ca din pământ să iasă nemurire.

Doina DRĂCUȚ

Tăcere

Există, uneori, în înfrângerile noastre, o liniște, întinsă până la tristețe, o tăcere adâncă, pe care o obținem cu sacrificii lăuntrice, căutând să o asemănăm cu o resemnare, atunci când aceste înfrângeri vin din partea celor pe care, într-un fel sau altul, îi iubim, sau a căror existență nu ne-a devenit cu totul indiferentă.

Cuvintele sunt la îndemână oricui și oricine poate uza de ele după propriul plac; nimic nu mă împiedică să vorbesc despre ură, dragoste, singurătate, înțelepciune; dar abia rostesc aceste cuvinte și mă izbesc de limitele lor, de conturul lor îngust, numai sensul lor îmi umple sufletul și mi-l încarcă cu mirifica răcoare a unei fântăni adânci, cu nemărginirea unui cer răscolit de aripi străvezii, cu murmurul valului spart în taina nopții, sub tremurul blând al luminii.

Tăcerea face parte din noi, ne definește și o acceptăm ca pe ceva indispensabil; presimțim parcă în lumina pe care o exaltăm că prin cuvinte am distruge tocmai ceea ce n-am vrea să pierdem sau sperăm ca prin tăcere să găsim o armonie, un echilibru care ne-ar duce spre ceea ce năzuim.

Ne apropiem, uneori, de lucruri fără a simți nevoia de a le pune un nume, iubim, uneori, fără a avea pretenția reversibilității, ba, mai mult, dorim ca aceasta să rămână o taină, căreia noi înșine să nu-i căutăm rosturi, nu pentru că ne-am teme de ceva, ci tocmai pentru că neînțelesul și unicitatea sensului devin mai plăcute, mai frumoase, și adevărata iubire este aceea care nu are nevoie de nimic.

Liviu-Florian JIANU

74858

Cunoscut sau necunoscut, am pornit împreună cu tine pe tabla de șah, și am ajuns la fântânile răcoroase în care materia își înmuia buzele arse în mustățile arborilor de chinină.

Era ceasul greu când umbra se strângea în copaci, și păsările își făceau cuiburile în pământ, o aripă pe ochiul drept, una pe cel stâng, și peste ele mâinile mele ca niște iepuri de gheață ce-nvață cu-ncetul să fure lumina.

Primește-i în casa ta pe labe de gâscă, și leagă motanul vorbitor de o limbă de mare, nu vor spune nimic, și atât de firavi, vor uita că nu-s singuri, și afară, monocorda și terna, îi așteaptă pândind ghilotina ascunsă în soare.

Ridic ochii peste umerii goi ai tăcerii, înăuntru, afară, ca și cum pleoapa mea e un drum mult prea lung pentru ea.

Primăvara se scutură de pământ și cristal, amiezile verzi, și rotundul alburn mineral al încrederii, în Astral, uneori, ochii mari și deschiși sunt destul pentru-a nu mai vedea.

Ascultă amiaza crescând în mine ca o grădină, cu copii care strigă, lângă mine și tine, de atâția copii care strigă și răd este liniștea plină. Am visat că te-am căutat atât, eu și timpul meu, încât am văzut peste ierburi de mare fiica timpului tău căutând ochii pașilor fiului timpului meu.

Mariana ZUATI-GARDNER (Anglia)

De

vânzare

Paranoică, așa te percepe toată lumea, dragă! Trebuie să te calmezi. Nimeni nu te persecută. Privește situația reală. Revino la realitate și toate cele acumulate se vor rezolva. Dormitoarele din casa ta au atâta mobilă și tablouri în ulei că dau un aer de claustrofobie și asta nu se face pentru o casă decomandată gata de vânzare. Timpul este de esență în acest caz! Dar va fi dificil! Trebuie făcute multe modificări, fără doar și poate!

Atmosfera din casa lor, ca s-o spun fără ocolișuri, este ciudată, tensionată, pentru că dânsa a insistat să cumpere douăzeci de metri de Parramatta. Între dânsa și partenerul ei, care este parașutist de profesie, s-au ivit mici neînțelegeri atunci când au cumpărat această țesătură ușoară din lână și bumbac pentru a recapitona canapelele și fotoliile din camera de zi. Dânsul a insistat pe benzi paralele egale, dânsa pe o țesătură netedă. I-am spus în față că trebuie să se re-angajeze cu viața reală.

Mai întâi, dintre toate, trebuie să renunțe la soba cu parafină pentru că afumă casa întreagă și face redundantă încălzirea centrală. Mai ales că proiectează familia noastră - care este de ani de zile un model de excelență în comunitate - într-o lumină proastă, mai ales pentru cumpărătorii posibili de locuințe.

Dânsa trebuie să înțeleagă că vânzarea unei case necesită manevre delicate și specialiști cu înaltă calificare, în special atunci când expui casa la paradă.

Totul a devenit clar când agentul imobiliar a venit să le viziteze casa și să o prețuiască. Uimit, acesta a arătat cu degetul numărul de cuști care adăpostesc papagali de toate culorile. Agentul imobiliar a părăsit casa imediat în timp ce dânsa a făcut o criză de isterie. Ei bine, am avertizat-o că trebuie să revină la realitate pentru că a vinde o casă plină de animale sălbatice necesită cel mai înalt nivel de planuire și ordine. Dânsa a invocat o mulțime de scuze și chiar și acum, după doi ani buni de efort din partea tuturor rudelor, a prietenilor și a numeroși agenți imobiliari - care au mers la medici cu stres după ce au fost în contact cu dânsa -, casa rămâne tot de vânzare!

Mă întreb cine este de vină?

Dânsa insistă să păstreze în fiecare cameră câte un paravan pictat cu papagali! Cum că-i amintește de călătoriile din tinerețe. Cine este de vină că bunica ei paternă a lăsat atâta bănet, pe care tatăl dânsai, într-o fază romantică, l-a cheltuit în călătorie după călătorie, după călătorie! Iar dieta dânsai, din legume fierte la abur - care-ți urează „bun venit” de îndată ce se deschide ușa de la in-trare -, este, fără doar și poate, menită să inspire pe orice cumpărător serios să fugă cât îl țin picioarele. I-am atras atenția că parapetul pe care partenerul dânsai l-a construit din cărămizi reciclate în partea din față a casei va trebui demolat: e la mintea cocoșului că locuințele moderne nu au nevoie de ziduri de apărare precum castelele medievale!

Ei bine, cum poți să o faci să înțeleagă realitatea?

Nu-s sigură că dânsa și parașutistul au ajuns la o concluzie satisfăcătoare, dar de un lucru sunt sigură: că-i va fi extrem de greu să vândă casa din motiv că dânsa este cunoscută tuturor agenților imobiliari din județ drept o clientă paranoică.

Viorel MARTIN

Vărsuri

Fără protocol

Ce fire de făptura ta mă leagă,
De-n toiul nopții nu pot să le rup,
Când flăcări te cutreieră pe trup
De carne parfumată și dulceagă.
Te sorb și te descânt cu ochi de lup
Aprinși în rătăcirea mea pribeagă
Și îți cuprind neliiniștea întreagă,
Când rotunjimi de marmură erup.
Mă rățesc pe căi de flori și fluturi,
Cu buzele bătătorind săruturi,
Albit de neaua umărului gol
Și parcă amiroase-a iarbă arsă,
Când părul tău pe spate se revarsă
Cu patimă și fără protocol.

Cântec

De-atâta-ncordare mă simt ca și când
Pe case de iarbă cad țurțuri de brumă;
Se lasă pe lume o pace postumă,
Tipare de vise îngheață pe gând.
Plămadă străveche de suflet și humă,
Străbunii, prin vinele mele urcând,
Mă cheamă din fluier de lujer plâpând,
Pe-o mare curată ca dorul de mumă.
Cresc boabe de rouă pe stânci cu noroc,
Doar codrul își pune podoaba la loc;
Secundele alte secunde înghit,
Se trec veșniciei arcuind înfinit...
Și nu e cârare și nu e cuvânt,
Zadarnic încerc dintr-o frunză să cânt!

Nefirescul alb

Cad fulgi de amintire, știu
Că poate-i ultima zăpadă
La ceas de asfințit târziu,
Ce stă cu frunzele să cadă.
Dansează pe tăiș de spadă
Un foc de neastâmpăr. Scriu
Într-un registru argintiu,
Când jocul orelor mă pradă.
Fântâni întoarse mă privesc,
Noroiul curge-n călimară;
E-atâta fum și-atâta seară
Pe necuprinsul pământesc!
Pe nefirescul alb din foaie,
Cuvintele se încovoie.

Virgil STAN

Drumul

căt

nicăieri

Dorm de câteva ceasuri bune. Dorm și visez că am pornit la drum. Încotro? Nu știu. Nu mi-am propus să ajung undeva anume. Doar să merg fără o țintă precisă, să mă desprind din brațele monotone ale vieții. Să întâlnesc oameni noi, meleaguri noi, orizonturi noi, lucruri pe care nu le-am mai văzut vreodată. Pline de inedit, pline cu speranța că ceva se va schimba în bine.

De fapt caut Binele, pe care nu știu însă să arăt ce înseamnă el de fapt pentru mine. Vreau să-l văd cum apare. Ce chip are? O fi frumos? Are asemuire cu ceva?

Drumul meu trece printr-o pădure bătrână de stejari și fagi. Se aud copacii scârțâind din toate încheieturile, precum articulațiile unui bătrân pensionar așezat din zorii zilei la coadă, să-și primească pomana: punga cu făină, orezul și puiul injectat cu apă, să arate mai frumos.

Las în urmă pădurea cu stejarii scârțâitori și pensionarul așezat la coada umilinței și-mi continui drumul spre nicăieri. Poate voi întâlni acel Bine mult râvnit de toți românii.

Ies din desișul codrului și dau peste o poieniță plină cu tineri care dansează. Par a fi fără nicio grijă. Este doar o părere. De undeva se aude o muzică ce te înfioră. Ea conduce pașii tinerilor fără locuri de muncă, fără viitor, fără orizonturi, într-un dans al deznădejdi. Dansează așa cum li se cântă, după ritmul impus de cineva aflat undeva prea sus pe scara ierarhiei. Ce-o fi, Doamne, acolo sus, de

se pot dirigu toate aceste destine spre o destinație necunoscută ca și scopul drumului meu?

Îi părăsesc pe tinerii prinși în hora deznădejdi și îmi continui periplul fără țintă. Ies din poieniță, trec de ultimii copaci și dau de întinderea nemărginită a unui lan de grâu cu bobul zbârcit în spic. S-a uscat, săracul, de sete. Soarele nemilos și-a înfipt sulile în crăpăturile pământului, secătuindu-l și de ultima picătură de umezeală. Nimeni nu a venit să-i dea măcar un strop cu apă.

Cândva, aici, totul era vesel și verde crud. Stropitorile împrăștiu din zori și până-n seară picături de viață. Bobul creștea, iar spicul ajungea ca în poveste, cât vrabia de mare.

Acum stropitorile sunt undeva, prin curțile cu depozite de fier vechi, măcelărite fără de milă. Nimeni nu le jeluiește, nimeni nu le cântă prohodul. Toți sunt mulțumiți. Măcelarii de bruma banilor primiți pentru crima lor, cumpărătorii pentru afacerile făcute.

Doar bobul de grâu costeliv și fără de vlagă plânge. Mai plânge cineva. Plânge țăranul pentru sudoarea lăsată pe coarnele plugului la care a înjugat-o pe Joiana. Altceva nu are. Nici după ce să bea apă nu mai are. Apă bea dacă are fântână în curte. La țară nu sunt cișmele. Ba sunt uneori și cișmele. Unele care apar și dispar precum Fata Morgana. Sunt în sloganurile electorale ale celor ce vor să conducă destinele celor oropsiți de soartă. De soartă și de mahării ghiftuiți, cu buzunarele doldora, cu cefele cât ale unor plăvani,

și mai ales cu nesimțirea care-i caracterizează.

Mă durea să mă uit cu jale la spicele secătuite de vlagă, așa că am plecat mai departe. Nu mă încânta ce vedeam. Eu căutam Binele și tot de rău dădeam. Când voi reuși să ajung să-l întâlnesc pe acest enigmatic domn Bine?

Pașii mă poartă pe un drum de țară colbuit, străjuit pe de lături de ciulinii lui Panait Istrati. Nu au dispărut nici acum din peisajul stepei românești. Au rămas moștenire de la marele cărturar.

Urc o colină și când ajung în vârful ei, simt cum îmi tresaltă nările de plăcere. Simt răcoarea și aerul sărat al mării. În fața mea este o panoramă fără de seamăn. O întindere albastră fără de cuprins.

Aceasta este opera lui Dumnezeu, zămislită atunci când s-a oprit să se odihnească. A vrut, în mărînimia Sa, să lase și românilor o bucurie, o poartă deschisă a Raiului. Nu la toți. Doar unora. Celor privilegiați și dragi Lui. Altor le-a dăruit munții, dealurile, podișurile sau câmpiile. Dobrogenilor, oameni aleși ai lui Dumnezeu, le-a dăruit marea. O bogăție inepuizabilă în frumos. Acelor cărora nu le-a fost hărăzită această moștenire, Le-a spus că au nevoie doar de un șevalet, de o pensulă, de câteva culori, multă inspirație sau talent și pot să-și dăruiască singuri propria lor mare. Pot s-o așeze acolo unde vor ei. Chiar și pe un perete, s-o aibă tot timpul în fața ochilor.

Mersul îmi devine fără să vreau din ce în ce mai precipitat. Încep să alerg. Șiroaie de transpirație îmi pătrund în ochi și simt cum mă ustură. Alerg cât pot de tare. Vreau să ajung cât mai repede la mare. Oare acesta să fie Binele spre care am alergat? Să fac o baie în apa limpede și rece a mării? Ajung la mal și așa cum sunt îmbrăcat, mă arunc în valurile înspumate. Este foarte rece. Mai ceva ca la dușul din baia mea, unde nu am apă caldă, pentru că nu-i combustibil la centrală.

Brrrr, ce rece este! Mă trezește la realitate. Ce noroc că a fost doar un vis! Binele era doar o himeră după care am alergat toată noaptea, sau, poate, după care alergăm toată viața. Vai de somnul meu! Iar voi fi frânt de oboseală dimineața, când voi coborî din pat.

Boucher - Întoarcerea Dianei de la vânătoare

Ioan UASIU

Versuri

Vei regreta

vei regreta-ntr-o zi sau într-o noapte
că m-ai vândut pe două mere coapte

vei regreta și poate-o să te doară
tăcerea-mi scursă într-o călimară

vei regreta târziu ori mai devreme
iubirea ce se-ascunde în poeme

vei regreta într-o vară cuminte
când steaua-n care crezi acum te minte

vei regreta târziu ori mai devreme
când gura mea nu o să te mai cheme

Îmi place (1)

îmi place să adorm în poala ta,
ca într-o lotcă scufundată-n flori
și să visez cum cade-n noapte-o stea
ca o iubire ce se stinge-n zori

îmi place să privesc prin ochiul tău
cum cârduri de cocori se pierd spre sud
când prea multă lumină-mi face rău
sub bluza ta curg râuri și le-aud

îmi place să mă joc cu sânii tăi
ca unui prunc cu două mingi deodată
să te iubesc mereu cu năbădăi
când mă provocă să lunec în păcat

Spre iarnă

spre iarnă mă ascund în amintiri
și inventariez frânturi de vis
în timp ce tu iubito îți resfiri
căldura peste ochiul meu deschis

spre iarnă totdeauna-s mai sărac
înfășurat în griji și în nevoi
melancoliei nespuse-n mine zac
deși aș vrea să le trimit spre voi

spre iarnă sunt tăcut și mult mai trist
și-mi pare anotimpul un sicriu
ca o dovadă că încă exist
câte-un poem din când în când îți scriu

Ne muștră
dimineța

au înflorit
magnolii
sub geamul tău
iubito
și soarele
îți bate
cu raze lungi
în geam
ne muștră
dimineța
că prea mult
am bârfit-o
când prin păduri
de vise
râdeam
și ne iubeam...

Boucher - Doamna Bergeret

Decebal Alexandru SEUL

Pontile

Nu dormise pe tren în viața lui, astfel că oboseala unei nopți de călătorie cu acceleratul îl cam toropise. Astfel că, ajuns în gara marelui oraș T, odată cu zorii, se îndreptă cu traista pe umăr spre primul chioșc. Avea ochii cârpiți de nesomn firește dar încerca să calce vioi, țărânește, cu sumanul fluturându-i pe umăr inspirând cu nesaț aerul proaspăt al dimineții senine de toamnă. Pășea în opinci pe cimentul peronului și avea starea oarecum caraghioasă că lumea, mulțimea de oameni pestriță încărcată cu bagaje, îl suspectează și se ferește din cale. O fi coborât el Țundrea din munți, unde-și vârăse mioarele însă avea color, antenă satelit digitală, citea ziare, reviste, unele cărți. Își depăna amintiri sau întâmplările de peste zi în privatul „La Pocăitu” din satul lui unde prefera să mai goalească și câte un țoi de răchie în încăperea uneori cam înecată de fumul trabucurilor. Mă rog, era în rând cu oamenii locului și nu se afla la prima ieșire în lume atât de departe. Țundrea își goli încețitor ceașca cu cafea și cum mai avea ceva timp până la trenul care avea să-l ducă la destinație se retrase către marginea peronului așezându-se turcește pe iarba aici sătulă de povara prafului, își desfăcu bocceluța de unde scoase pe rând sarea, ouăle fierte, pâinea, slănină, o jumătate de sticlă cu pălincă. Pe ea puse ochii mai întâi și gîl gîl gîl o goli cam de două-trei degete, curăță ouăle pe care aproape că le înghițiți, cu îmbucături de pâine, fără să le mestece. În slănină își puse la încercare dinții și cât pe aici să-i rămână unul prin ea. În cele din urmă, își trecu palma pe la gură, strânse resturile într-o bucăciță de ziar pe care o făcu mototol și o aruncă în tomberonul observat. Acuma da, sosea și trenul local spre orașul de frontieră J. Tulai Doamne! unde-și avea situată parțica de glie arendată patronului italian și se tot gîndea în ultima vreme cum sa-și vînda pămîntul. Căci banii primii pentru arendă erau o sumă modică. Fusese înștiințat de Asociație pentru astăzi cu problema vânzării bucății de glie. Schimbă trenul cu unul „local”, care se zdruncina, tăind pusta, ca și cum ar fi riscat să se rupă! Sosi cam într-un ceas în gara J. Cumpătarea în ceea ce urma să întreprindă i se păru cel mai potrivit lucru. S-o ia ușurel cu mersul chiar după noaptea albă. „Clar, doar nu-s copchil”, se hlinzi el. Și săltându-și sarcina cu provizii pe umăr se îndreptă domol pe trotuarul din stînga străzii lungi să nu-i zărești capătul, flancate de șiruri de salcâmi. Tot înaintînd, balansându-și trupul salută niște oameni fără raspuns și vremea se grăbea către amiază. În ce oraș nimerise? Nici o poartă deschisă! Un oraș pustiu învelit în găoacea porților metalice pe interior ferecate cu lacăte în miezul zilei! Cu puțină baftă nimeri și lângă clădirea cărămizie a Asociației cu lacăt mare și greu tronându-i ușa de la intrare. Și cât pe aici să atingă cu umărul un bărbat pletos cu părul legat la spate, cu ochi negri pătrunzători, feroși.

- De ce numai porți închise? rosti Țundrea în dreptul omului. La care, acesta, suspicios, îi ripostă pe loc „N-ai ce căuta pe aici. N-ai unde dormi. Nu primești nici o cană cu apă. Întorce-te de unde ai venit, să nu pierzi primul și ultimul tren de azi...”

Andrei POTCOAUĂ

Un grafician printre epigramiștii olteni

**Într-o zi pe înserat
Bulătan m-a acostat.
M-a privit vreo cinci minute
Și-mi făcu „portretul iute!”**

În inima Olteniei, la Plenița, unde mănoasa glie românească asigură din vremuri imemorabile truditărilor cele necesare traiului, inclusiv strugurii din care se obține atât vestitul „zaibăr oltenesc” cât și licorile albe, între care la loc de cinste se află „tămâioasa de Plenița”, la cumpăna secolului XX, în anul 1956, vede lumina zilei într-o familie respectabilă (Bulătan) cel care, primind numele Lucian, va deveni unul dintre abilitii mănuiitori contemporani ai penelului, graficianul cunoscut cu numele **Lucian Bulătan**.

Nu avea decât doi anișori când a trăit pentru prima oară sentimentul fericirii; așezat pe salteaua umplută cu paie proaspete și înconjurat de perne umflate, asista involuntar și fără a înțelege ce se petrecea în jurul său la o întâlnire de familie ce avea loc la masa plasată lângă fereastra camerei... Cei prezenți jucau cărți, în timp ce spărgeau nuci și beau vin... Se distrau, râdeau în atmosfera specifică serilor de toamnă oltenească, atunci când, după truda zilei, se întâlneau la nevinovate petreceri în atmosfera puternic marcată de mirosul pâinii proaspăt scoasă din cuptor și al gutuilor ce-i desăvârșeau coacerea, ingenuos rânduindu-se pe pervazul ferestrelor.

Când micuțul împlineste patru ani, familia se mută la Craiova, unde el va parcurge traseul instruirii frecventând cursurile școlii generale „Obedeanu”, apoi ale liceului industrial cu profil mecanic și în final cele ale

facultății de mecanică din „cetatea Banilor”.

Interogat de legătura sa cu grafica, Lucian mi-a mărturisit că „desenează de când se știe”, dar determinat de dorința sa de a atinge perfecțiunea nu a participat la concursuri de grafică sau expoziții de gen decât „dacă a fost împins de la spate de oameni de bine”, dar și atunci nu întotdeauna rezultatele au fost cele așteptate...

Lucian își amintește că profesoara sa de desen din școala generală a fost dezamăgită de faptul că la terminarea acestui ciclu de învățământ Lucian a urmat un liceu tehnic... pentru ca ulterior, în timpul liceului industrial, o altă profesoară ce-l îndruma în această perioadă, apreciind grafica sa, selectează o serie de lucrări pe care în acei ani „’60”, le-a expediat la un concurs organizat în cadrul festivalului „Cântarea României”. Lucrările au fost bine primite parcurgând traseul până la faza finală, unde se gândea că va ocupa unul dintre primele patru locuri, dar... ghinion, băiatul a fost înștiințat că „lucrările s-au pierdut”. Dorind să rămână în concurs, Lucian propune ca să execute în fața comisiei alte lucrări, dar varianta avansată de el nu a fost acceptată, motiv ce l-a dezamăgit, l-a descurajat, determinându-l să renunțe pentru viitor la acest gen de activitate.

Anii au trecut și, în perioada satisfacerii stagiului militar, „la ordin”, este determinat să execute diverse planșe cu armament.

După obținerea licenței la Facultatea de mecanică din Craiova se angajează ca inginer la o unitate de profil din Balș unde lucrează 16 ani, dar ajunge șomer, fiind obligat să-și câștige existența îndeplinind funcția de redactor și ilustrator la două reviste („Frontal” între anii 2004-2006 și „Luna Cafe” între 2008-2009) pe care le-a ilustrat în totalitate. În paralel a ilustrat mai multe cărți și a realizat aproximativ 600 caricaturi pe care le-a publicat în presa vremii.

A fost atras de activitatea de ilustrator

de carte, dar, conform afirmațiilor unui fost profesor al său, pentru a avea posibilitatea să execute astfel de lucrări era necesar să obțină o „diplomă” în domeniul artelor plastice, motiv pentru care urmează cursurile școlii de artă „Grigore Gabrielescu”, unde va avea ca profesor pe renumitul sculptor și pictor Marcel Voinea, care l-a îndrumat la cursurile de grafică. Acesta i-a sugerat să nu se ocupe de grafică ci să-și îndrepte atenția către sculptură, astfel că la încheierea cursurilor obține „diploma de grafician” învățând sculptura.

În anul 2011, în organizarea omului de cultură Marian Rădulescu, a realizat o expoziție de caricaturi în „Galeriile Real” din Craiova - expoziție ce a fost deschisă pentru public două luni în anul respectiv - bucurându-se de un succes deosebit.

Vine apoi în contact cu mișcarea epigramistică, fiind acceptat ca membru al Cenaclului epigramiștilor olteni, calitate în care realizează, „în viziunea sa”, portretele colegilor de cenaclu, lucrări ce au fost expuse atât la Craiova cât și la Giurgiu și Voluntari, determinat de acțiunile întreprinse de dl. Gigea Petre, animatorul cenaclului craiovean și membru în conducerea Societății epigramiștilor români.

Similar colegilor de breaslă Lucian Bulătan ia caricatura în serios, indiferent de subiectul tratat sau revista căreia îi este destinată spre publicare. Lucrările sale sunt cu multă acuratețe relevante ale „metehnelor” societății contemporane, generând atât „saturizarea” fațetelor comportamentale ale „personalităților” ce se mișcă la diverse nivele ale societății cât și prin umorul ce-l generează contribuind la eradicarea aspectelor negative observate și punctual relevante în grafica sa. Cu o linie simplă, ce-l individualizează în rândul colegilor de breaslă, fără a fi influențat de curente și moda vremii, inclusiv de ingerința politicului în lucrările sale, miniaturile realizate de el au capacitatea de a fi înțelese ușor de privitor, acesta sesizând mesajul ce se dorește a fi transmis, fără posibilitate de distorsionare... în acest context caricatura sa

prezentând anecdotic, cu gust amar, tarele societății contemporane luptă pentru îndreptarea neregulilor utilizând cu multă vervă penița, variantă în care lucrările sale devin o armă de temut în actualitate.

Din micro/prezentarea graficianului reținem că prin munca sa a asigurat ilustrarea unei multitudini de volume.

Pentru că ne aflăm în situația prezentării graficianului Bulătan în conexiune cu modul cum a receptat și s-a implicat în activitatea epigramistică desfășurată în cadrul Cenaclului Epigramiștilor Olteni din Craiova, voi încerca să prezint realizarea sa de excepție pentru grafica volumului „Pișcături de... Țânțăreni” (aparținând epigramistei A. Drăgoianu), în care textele, cu verva autoarei, sunt perfect și ingenios ilustrate de miniaturile create, pentru a demonstra „că oricât de puternic ar fi regele animalelor - leul sau omul -, este biruit de țăntar care, pe cât de slab ca făptură, pe atât este de puternic în a sâcăi și irita pe oricine”... Țânțărenii, care pe harta Olteniei este au un nume predestinat în crearea și lansarea temutei arme care este epigrama, apare la dimensiunea țăntarului, beneficiind de un camuflaj perfect, devoalat doar de nume.

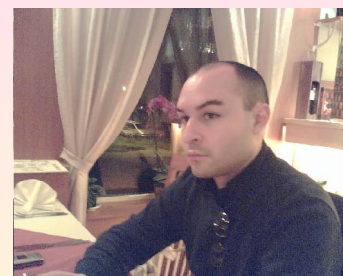
Prin textele din volumul „Pișcături de... Țânțăreni”, care cuprinde epigrame, dueluri epigramistice și cronici rimate, autoarea aplică pișcăturile sale unor ținte cât se poate de reale ce le umplu cu greșeli și păcate în lumea contemporană. Sunt reperate ținte din mediul politic sau componente ale societății românești contemporane, vizând relațiile dintre bărbați și femei, școala, lumea medicală ori viciile ce maculează adesea caracterele oamenilor. Textele realizate cu abilitate sunt conexe cu imagini foarte reușite și inspirate realizate, plasate corespunzător în text, astfel că din simbioza acestora a rezultat un volum pe cât de agreabil de lecturat și privit, pe atât de moralizator, cu tenta de a îndrepta, dacă mai este posibil în această perioadă, ceea ce este în neconcordanță cu prevederile legilor, dar mai ales cu morala noastră tradițională.

Edificatoare pentru susținerea afirmațiilor noastre pot fi desenul copertei volumului, caricatura autoarei (prezentată în ipostaza unei vrăjitoare zburând după ce a încălecat un toc), sau cele trei miniaturi: „Onor patriei”, „Solicitarea ofițerului” ori „Transhumanța satului”.

Remarcăm în lucrare atât inspirată transpunere în grafică a ideilor redată în texte, cât și verva graficianului care, chiar dacă atacă probleme serioase ale contemporaneității ne determină prin, umorul generat să ne gândim la identificarea unor soluții pentru eradicarea aspectelor negative semnalate.

Luca CIPOLLA (Italia)

Versuri

Occhi

Occhi sfuggenti,
Occhi che non ti chiedono cosa,
Occhi anemici che ti guardano assenti,
Occhi schivi - quante tempeste hanno sopportato;
Occhi indagatori - gir sanno la Loro veritf;
Occhi di riso soffiato, zucchero filato,
Occhi inca, occhi akan,
Occhi di sabbia - di quel deserto che la sabbia impedisce di scorgere,
Occhi olteni,
Occhi rom, occhi gagç,
Occhi Milano, occhi lontano,
Occhi profeti, sognatori, sè, sè,
occhi stelle, campi, di riso stanchi,
Occhi sinceri, tramonto di luna, rosso arancia,
una lacrima che non parte, l'aereo, respiro e carne,
Occhi d'orologio - lancette, virgole di tempo,
Occhi metallo,
Occhi da cavare,
Occhi da scavare, sabato, tutti i giorni,
Occhi di E.,D.,L.,E.,
Occhi il 7 luglio,
Occhi che pescano un giornale dalla fogna sotto casa
ed   parola del Signore.

TAPETUM LUCIDUM

Dalla cima
io vi osservo,
l'ultimo calice versato,
non rimane che stupore.
E non abbiamo terra,
non abbiam paese,
musici di Dio e Mammona,
bardi in esilio
che di lingua non loro
declaman versi.
Il cosmo   un semicerchio
che io sotterro,
una nuvola di tulle
nella trama degli eventi;
bimbo
mi muovevo a testa bassa,
ho ancora tracce di saliva
sulla bocca
e non son che un'ombra,
un gatto che sbadiglia,
dai suoi occhi, s , vi osservo
e non rimane che stupore.

Ochi

Ochi evazivi,
Ochi care nu te  ntreab  ce,
Ochi anemici care se uit  la tine absen i,
Ochi sfio i - c te furtuni au  ndurat;
Ochi anchetatori -  tiu deja adev rul Lor;
Ochi de orez suflat, vată de zahăr,
Ochi inca, occhi akan,
Ochi de nisip - ai acelu de ert pe care nisipul mă împiedică să-i zăresc,
Ochi oltene ti,
Ochi romi, occhi gag ,
Ochi Milano, occhi departe,
Ochi prooroci, visători, da, da,
ochi stele, c mpuri, ale orezului obosite,
Ochi sinceri, apus de lună, ro u-portocală,
o lacrimă care nu pleacă, avionul, respira ie  i carne,
Ochii ceasului - limbile ceasului, virgule de timp,
Ochi metal,
Ochi de scos,
Ochi de excavat, s mb t , toate zilele,
Ochi lui E.,D.,L.,E.,
Ochi pe 7 iulie,
Ochi care pescuiesc un ziar
din cloacă sub casă
 i este cuv ntul Domnului.

TAPETUM LUCIDUM

Din v rf
eu vă observ,
ultima cupă vărsată,
nu rămâne decât uluire.
 i n-avem țară,
n-avem sat,
muzicienii lui Dumnezeu  i ai Mamonei,
barzi în exil
ce într-o limbă care nu-i a lor
declamă versuri.
Cosmosul este un semicerc
pe care eu îngrop,
un nor de tul
 n intriga evenimentelor;
de copil
mă mi cam cu privirea în p m nt,
 nc  mai am d re de salivă
pe gură
 i nu sunt decât o umbră,
o pisică care cască,
din ochii ei, da, vă observ
 i nu rămâne decât uluire.

Constantin TUDORACHE

Satira Timpului pierdut

„Satira Timpului pierdut” este cartea cu numărul zece, și de nota zece, a medicului brăilean Gheorghe Leu, cunoscut epigramist, poet, și rafinat „analist” al fenomenului umoristic. Am pus în ghilimele *analist* deoarece, într-o recentă convorbire telefonică, autorul a precizat că nu se consideră *critic*, ci... *analist*.

Ce reprezintă cartea? Aidoma portughezului Fernando Pessoa, care spunea: „*lăsați-mă să-mi scriu proza versurilor mele*”, autorul Gh. Leu, ne prezintă o radiografie satirizată a timpului trecut și prezent într-o proză parțial versificată, cu umor și tâlc narată. În aparență fără obiect precis, autorul dezbate toate problemele vieții, străduindu-se să nu-i scape nimic. Un secvențial al cărții îl reprezintă obsesia omului modern, dependent de calculator și de telefonul mobil, când „*nu mai există viață reală, fără una virtuală*”. Ca un specialist IT, autorul, te invită să apeși pe tasta „Start” a PC-ului și „*treptat intri în lumea virtuală unde nu e niciodată plictiseală*” sau apeși pe „Goagă” pentru a fi la curent cu tot ce se întâmplă în lume. Iată doar una dintre obsesii:

„*Ca de obicei, de câte ori ajung acasă verific dacă am un e-mail*”.

Sau o combinație între o obsesie modernă și o întrebare eternă: „*Mă întorc la mine în bârlug/ Să improvizez pe blog/ Ca un fel de dialog/ Ce-ar putea să-nceapă-asa:/ Nu știu ce gând mi-a dat ghes/ să ies/ prea repede din uterul matern/ și să ajung în acest infern/ Ce-o fi fost în mintea mea?*”.

Cu o măiestrie de invidiat, autorul pune cap la cap fragmente din pelicula vieții, prezentând imagini uitate, vorbe alese, fraze din eter culese, versuri spuse pe la mese de/ despre „Oameni care au fost” (cum ar zice Iorga) în timpul lor personalități mai mult sau mai puțin controversate. Autorul ne invită pe stadioane, în biblioteci, la analize filozofice, face incursiuni prin Biblie, prin artă, muzică, ne convoacă și provoacă la discuții amicale, bârfe, intrigi și taclale, deconspiră secrete din spatele ușilor închise, curiozități, experiențe personale, amintiri, toate presărate

cu aforisme ale unor celebrități dar și gândiri de-ale sale care sunt adevărate maxime demne de notat, de învățat și de spus la crâșmă-n sat. La toate acestea autorul, un adevărat analist, tobă de lectură, ca o noutate inedită de persoană erudită, scoate din sertarele memoriei citate și întâmplări pe care puțini din cei care deschid cartea le-au mai citit sau auzit.

În trend cu alte „hiene literare”, „analistul” Leu, își descrie, dintru început, „ghiaarele” și „caninii”: „*Eu sunt un tip răutăcios. Ador să scriu pamflete, satire și epigrame afurisite. Caut la oameni numai defecte, iar dacă găsesc numai calități, trec la altul. ...apreciez versul răspicat ce nu are nevoie de explicații... Rimele apar uneori ca un bonus acordat de necuratul. Alteori mai bag și eu câte una pe șest așa de-al naibii. Lumea e ridicolă. Așa ne-a fost dată și cu ea viețuim*”. Apoi analistul îmbracă halatul de scriitor și trece la masa de lucru, cea cu creion și hârtie (noi considerăm că tastatura calculatorului și mausul strivesc ideile). Autorul ne propune un joc, un fel de puzzle de cuvinte, prezentându-ne un text personal, din care spicuim: „*Azi norii trag la stânga de macaz/ Locomotiva ploii se pornește/ și Bărăganu cade în extaz/ Pe Dunăre năvoindu-i plin de pește/ Ogorul e sătul de-atâta rod/ Stomacul este plin și mistuiește/ Doar poezia e pe eșafod*”. Mai departe scrie: „*Toți literații sunt oameni răi/ Omenirea nu mai are nevoie de alți călăi./ (Iată nesuferiții lui Nietzsche: „Dante e hiena care face versuri în morminte”/ Zola... „bucuria de a pute”/ Hugo: „farul de la marea nonsensului”)/ Toți oamenii de cultură/ se hrănesc din ură/ și fiecare crede că poate/ să scrie doar astfel despre un confrate./ (Pisarev prefera să fie cizmar decât Rafael. Nekrasov prefera o bucată de brânză decât o carte de Pușkin)/ ...Am citit multe versuri și mi-e jenă/ de lumea asta schizofrenă/ De fuga de idei/ lăsate în urmă de cei/ ce nu știu unde vor să ajungă/ iar literatura li se pare o pungă/ în care se înghesuie cuvinte mai bune, mai rele/ ca în lozinci sau manele*”.

Iată doar câteva păreri greșite la vremea lor. Unii au vrut să-și fixeze contemporanii „*pe frontispiciul veșniciei, ca pe-un gândac*”, vorba lui Topârceanu, dar posteritatea le-a descoperit adevărata valoare. Niciodată oamenii de valoare nu s-au temut de critică. Astfel, autorul Gheorghe Leu aduce la cunoștința epigonilor impresiile contemporanilor despre creațiile unor concetățeni, care, plecând să moară puțin, au devenit ulterior celebri. Spicuite cu multă răbdare de autor, citim „aprecieri” critice și sentințe ale unor contemporani despre „confrății” lor, pe care, înainte de a le prezenta, autorul spune: „*O dilemă apare atunci când începi să pui cuvintele pe hârtie. Vor fi apreciate de cei de azi sau de mâine? Cu cei de mâine nu putem avea relații normale. Posteritatea are legile și gusturile ei. Chiar și contemporanii, între ei, au păreri diferite unii despre alții. Exemple:*

- Dostoievski, despre Ana Karenina: „*E un roman destul de plictisitor*”;

- Tolstoi: „*Turgheniev și Dostoievski au amândoi cusururi. Unul și-a pierdut erudiția, celălalt inteligența și inima de pomană*”;

- Tolstoi despre „*Crimă și pedeapsă*”: „*Citiți capitolele de la început și veți ghici ce urmează*”;

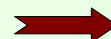
- Thomas Mann găsea: „*Plasticitate homerică la Tolstoi; Apocalipsă sumbră la Dostoievski - o lume de suferințe apocaliptice până la grotesc*”;

- B. Brecht despre Th. Mann: „*Un burghez arivist tipic, un neserios ale cărui cărți sunt inutile și artificiale*”;

- Flaubert despre Balzac: „*Ce-ar fi fost dacă Balzac ar fi știut să scrie?!*”;

- Saint Beuve despre Balzac: „*Preocupat să sfârșească precum a început... cu o sută de volume pe care nimeni nu le va citi*”;

- B. Brecht despre Balzac: „*Sentimente*”

reacționare cu care face critica societății; ipocrizie catolică, sentimentalism romantic și exagerări parcă umflate cu foalele”;

- Și, tot despre Balzac, iată ce spunea P. Larousse: „Autorul poate fi taxat de imoralitate. Este aceasta o trăsătură generală a operelor lui care conțin, orice ar spune entuziaștii săi susținători, o lectură nesănătoasă, corupătoare”;

- Ceaikovski despre Brahms: „...acest lacheu! Acest bastard lipsit de talent. Mă deranjează acest mediocru care se umflă în pene, e considerat un geniu. Dar dacă îmi amintesc concertul lui pentru pian... îl iert!”. (La fel am spune și noi despre autorul Leu, că îl iertăm cu tot firescu’, pentru unele expresii á la Mircea Cărtărescu).

- Camille Saint-Saens despre Brahms: „Cu excepția câtorva compoziții scrise în tinerețe, câtă lăncezeală în muzica lui, lăncezeală care este luată drept profunzime”.

- Și academicienii rămân penibili pentru posteritate. Balzac a vrut să intre în Academia Franceză dar n-a primit decât un vot... al lui V. Hugo.

Să revenim pe pământ românesc și să citim ce scriau unii contemporani despre Argezi: „E un poet facil”, spunea Ion Barbu, „...retorism, speculație, pitoresc”, scria Eugen Ionescu, sau „Imoralism de mahala”- Nicolae Iorga.

Și, pentru liniștirea spiritelor mistuite de focul criticii, amintim un citat din R. Tagore: „Stelele nu se tem că pot fi luate drept niște licurici”.

Ca un Extras de materiale la un deviz, prezentăm o listă cu adevărate perle culese din cartea maestrului Leu:

- „Mulți au bube pe idei și gunoaie-n amintiri”;

- „Se mențin (unii!) chiar verticali, dar cu gânduri cocoșate”;

- „Prezentul este un scenariu scris de alții pe un prompter, iar noi îl citim”;

- „Sunt oameni care dacă ar privi tabloul „Car cu boi” al lui Grigorescu, ar transpira nu de emoție sau extaz, ci impresionați de efortul cu care boii trag carul”;

- „Amintirea e ca o cameră de supraveghe”;

- „Poezii sunt ca oamenii politici, nu se ascultă între ei dar se contestă”.

- „Mesia mea e brățar de aur... zise un giuvaergiu. Și o cumpără cine are arginți”.

- „Când vrei să cucerești o femeie, citește-i ce-ai scris. Dacă-ți întoarce spatele înseamnă că-i o femeie sinceră”.

- „Privind prea mult spre trecut riști să cazi în gropile de azi”.

- „Îți vine uneori să-ți netezești versurile, să le ligușești să-ți arate cam pe unde ești”.

- „Niciun OZN n-a aterizat pe Pământ pentru că n-a vrut să se coboare atât de jos”.

- „Democrația ne-a învățat „tutuiala”. Tutuiala între academician și semianalfabet, între manelist și simfonist, între ziarist și restul lumii”.

Iată câteva perle culese de autor în lecțiile la gura sobei sau la umbra nukului bătrân:

- „Uneori majoritatea înseamnă că toți proștii sunt de aceeași părere” - Claude Mc. Donald.

- „Fiecare poezie este ca un sărut pe care îl dai lumii. Însă doar din săruturi nu se nasc copii” - Goethe.

- „Poporul rus este cel mai spurcat la gură” - Dostoievski, în „Jurnal de scriitor”.

Redăm și unele versuri pline de miez din creația autorului:

„Cum din limbile străine/doar înjurături înveți/Sunt români ce știu să fure/ori să fie proxeneți/În orașe și în sate/Peste tot sunt mulți tâlhari/Și-n politica înaltă/sunt aleși doar hoții mari/Azi zarafii/cămătarii/sunt afaceriști legali/Ce nu vor în jur să aibă/și pe alții ca egali”. ...Muza poeziei astăzi/nu mai e în cer sau stele/(Dar și celelalte muze/sunt acum ca vai de ele)”.

Un capitol aparte al cărții

După cum am mai spus, autorul, se dovedește un cunoscător și fin observator al tuturor domeniilor: social, cultural, politic și nu putea scăpa din vedere sportul rege, adică fotbalul. Aici, cu abilitatea unui cronicar de profil, cu spirit satiric, autorul descrie evenimente interesante ca și cum ar fi prezent nu doar în teren, în tribună, la televizor, ci și în cabinele jucătorilor sau pe banca antrenorilor, cu detalii picante. Capitolul respectiv are o introducere pe măsură: „...oamenii prea ignorați de anturaj, sunt dornici de a deveni buricul pământului”. „Am ales să joc rolul de ziarist sportiv”. Și mai departe face o radiografie a stadionului și o trecere în revistă prin stările sufletești și preocupările tuturor participanților la fenomen. Dar să lăsăm autorul să ne spună, așa cum știe, atât preambulul unui meci, cât și desfășurarea, comentariile din timpul jocului și după meci: „...În fața mea apare alaiul: fotoreporteri, luând cadre din toate unghiurile. Alții întind carnete pentru autografe. Oamenii din jur se ridică pe vârfuri să vadă mai bine... În jur microbiști agitați. **Microbistul** adevărat trăiește un meci cu mult înainte de a începe. Îl adulmecă precum tigrul o antilopă sau genunchiul schimbările meteo. Adevăratul microbist e omologat doar de competența peluzelor. Pentru ei fotbalul nu e un spectacol ci o implicare febrilă, scrâșnită.

Vedeta sportivă e invitatul de onoare. El oferă diferite sortimente de zâmbete așa

cum sunt pasele la adversar. Apoi autorul își intră în rolul de **ziarist sportiv**, întrebând vedeta: „Vă considerați jucător bun și atunci când ratați de la doi metri? Spuneți-mi zece din drepturile jucătorilor și măcar una din obligațiile lor. De ce vă sărută ceilalți jucători când marcați un gol? Pentru că se întâmplă foarte rar? După aceste însinuante întrebări, vedeta se supără și părăsește terenul, iar autorul având o „lamentabilă prestație de ziarist sportiv” a „fost îndrumat să urmeze alt tratament” și spune: „Am intrat într-o sală vastă ce are fotolii așezate în cerc. M-așez pe primul loc liber și asist la discuții. Participanții își povestesc întâmplări banale dar cât mai picante, ca: este mulți... că cu mine este mulți... că când aud cucu cum cântă... șunca capătă miros (cacofonii pe toată linia). Au o adevarată voluptate de câte ori găsesc o nouă cacofonie sau un alt dezacord gramatical. Deci sunt în sala lingviștilor... Gagiul avea la deget un ghiul cu o piatră cât un buboi copt (spune cineva cu un ton fals ca de recitare privind discret într-un carnet). Trag cu ochiul și văd că sunt transcrise acolo unele cuvinte alături de tălmăcirea lor: a gini = a privi, barosan = mare, șucărit = supărat... și alte asemenea cuvinte de argou pe care el se străduiește să le îmbine în fraze coerente.

- Atât s-a ginit la noi de era să facă bătăături la rețină.

- Era un tip nașpa care-ți cardește o labă de-ți paradește nasol scufița.

- Dumneata nu știi să vrăjești la mișto?

- mă întreabă în șoaptă un tip. Aici „a adopta o poziție fermă” înseamnă „nu ține trombonu” sau „a avut loc un schimb de cuvinte” cu „a ieși un mare hai”. Impact înseamnă mardeală, ridicol înseamnă nasol. Trebuie să învățăm limbajul modern:

- Tipa se bunghea la mine cu emfază. În general avea o conduită cam nasoală iar vocabularul ei incongruent m-a lăsat fuț. După unele elucubrații afectate i-am prins șpilul: gagică era marfă dar avea o emulație deosebită pentru lovele”. Și autorul continuă cu asemenea perle, neiertându-l nici pe Traian Băsescu: „Aici vin toți cei care au luat împrumut de la FNI. Tot aici a urmat tratament și T. Băsescu înainte de a fi ales președinte în 2004”. Și cum ziaristii sportivi au și ei o echipă favorită, iată ce ne spune, cu subiectivism, autorul: „...În calitate de cronicar sportiv, pot să spun că golurile pe care le primește echipa noastră sunt din offside, golurile date de noi au fost de kinogramă, hențurile noastre au fost involuntare iar faulturile au fost faulturi de joc”.

continuare în nr. următor

Constelații epigramatice

Laurențiu-Florentin CHIȚĂ (n. 07.02.1966)

Născut în Ploiești, jud. Prahova. Acolo a absolvit Liceul „Mihai Viteazul” și Facultatea de Utilaj Petrolier și Petrochimic, din cadrul Universității de Petrol și Gaze. Lucrează ca inginer la S.C BRENNTAG S.R.L. Chiajna, jud. Ilfov, cu activitate și în domeniul petrolier.

Membru și vicepreședinte al Clubului Epigrafiștilor „Cincinat Pavelescu”, din București, membru al Uniunii Epigrafiștilor din România, redactor-șef al revistei „Epigrama” (din ianuarie 2012). Membru fondator al Cercului Epigrafiștilor Ingineri ING-EPIGRAMA, din cadrul AGIR. Scrie epigramă, fabulă, parodie, poezie umoristică, poezie, apare în mai multe publicații de gen și este premiat deseori la concursuri naționale. Activează intens pe www.laurentiughita.blogspot.com (blogul personal) și pe www.agonia.ro, www.bocancul-literar.ro.

Apariții editoriale: *Singur între patru versuri* (epigrame, 2008), *Zâmbetoniera* (epigrame, 2010), *Stavridul cu colți de argint* (poezii, 2010). Este inclus în peste 10 volume colective de epigramă.

Revoltă

Un lucru nemaipomenit
Îmi dă fiori de enervare,
Plătesc impozit pe venit,
Când eu am gânduri de plecare.

Constatare

Un marinar acum e Președinte,
Și-un geolog avurăm înaintea,
Deci, politicianii-s, pe cuvânt,
Precum vedeți, o apă și-un pământ!

Politica

Este domeniul care-a consacrat
Preceptele fundamentale profunde,
Ca cel de a pupa acolo unde
Cu două zile-n urmă ai scuipat!

Sunt încurcat

Cu soața nu mai pot să mă încaier,
Că, imediat, vecinii intervin
Și, dacă tac, mă face lumea fraier,
De ripostez, mă face misogin.

De Sărbători

Admir ce e pe masa de Crăciun,
Sarmale, lebăr, caltaboși, jambon,
Apoi, la loc, în frigider le pun,
Să le admir și de Revelion!

„Riscurile” amorului virtual

Ne-am cunoscut on-line, pe chat,
Și, după câteva „șuete”,
Calculatoru-i virusat,
Iar eu sunt plin de spirochete.

Povești nemuritoare

Aflăm de zmei și de voinici,
Aflăm de Rai și de Infern,
Când suntem mici, de la bunici,
Când suntem mari, de la Guvern!

De ce nu suntem primiți în Schengen

Bulgarii și românii stau acasă
Căci știu europenii cum e cazul:
Bulgarii-s cunoscuți c-au ceafa groasă
Românii că le este gros obrazul.

România la picnic

Vazănd mârlandii prin păduri,
Revolta noastră e firească:
Cum pot să bage-n ei fripturi
Când ei ar trebui să pască?!

„Logica” războiului

Un fapt ce pare fi banal,
Dar poartă-n el un trist ecou:
Omori un om - ești criminal,
Omori o mie - ești erou.

Excesul de religie în școli

În școli la sate și orașe,
Elevii sunt tot mai năuci,
Nu mai încep cu bastonașe,
Că trec direct să facă cruci.

Mărire de salariu

Cu bucurie și cu încântare,
Dau șefii noștri astăzi cifre seci:
Salariul vă va fi cu mult mai mare,
Pe fluturaș,... cu Arial 30!

FREE CHIȚĂ!

(vizavi de „becalizarea” televiziunilor)
Posturi TV-n cucernicie
Transmit la noapte Învierea:
Un car de la Patriarhie
Și douăzeci de la Pipera.

Lui George Ciprian, autorul piesei „Capul de rățoi”

Am rămas ca la război,
Dup-o piesă de coșmar:
Tu, cu capul de rățoi,
Noi, cu capul calendar!

Nedumerire de bărbat

Povestea este enervant de lungă
Și nu-i găsesc secretul din natură:
Fetițele ne vor cu cash în pungă,
Femeile ne vor cu cash la gură.

Soției, care mă ceartă că mă mai uit după femei frumoase

Vorbeam ieri cu soția mea
Și îi justificam cu foc:
Tu să te-ngrijezi abia
Când n-o să mă mai uit deloc!

Lui Radu Ionescu-Danubiu

(La o șuetă la Bușteni)
Luptând aseară, la pahare,
Am constatat, fără vreun dubiu,
Că Dunărea se varsă-n mare,
Iar vinul nostru, în Danubiu.

Ce-aveți cu inginerii?

(Apropo de numărul mare de ingineri epigrafiști)
E mult mai bine, zic, fără de teamă
Că mă contorează frații mei, artiștii,
Să facă inginerii epigramă
Decât inginerii epigrafiștii.

Politicieni și popor

Constat cu mintea uluită,
Ce om întreg n-ar vrea să vadă:
Nu pot ei, frate, să promită,
Cât vrea acest popor să creadă!

O vedetuță a scris o carte

(Gen Mihaela Rădulescu, Andreea Marin, Bote etc).
Vedete de la noi și alte părți
Continuă mereu să ne uimească
Fiindc-au scris cu mult mai multe cărți
Decât au fost în stare să citească!

Previziune adevărată

M-am dus la babe cu ghioc,
La fel de fel de vrăjitori
Și mi-au prezis cu toți, pe loc:
„O să trăiești până-o să mori”!

Ponta: „Eu merg la Bruxelles”!

Se duce Ponta la acel
Conclav pe trebi politicești,
Să fie varză de Bruxelles,
Că nu-i destul ... de București!

Paralelă istorică

Ca patriot local, cu mult orgoliu,
Tresar gândind la logica poveștii:
Cum găștele-au salvat un Capitoliu,
Și câinii-or să salveze Bucureștii.

Preferință

Un gând mă-ncearcă, fără îndoială,
Privind la cimitirul de pe deal:
Decât cu dreptii, la orizontală,
Mai bine strâmb un pic, dar vertical!

Constelații epigramatice

Dimitrie TELEOR (10.05.1858-04.04.1920)

Pe numele său adevărat **Dumitru Constantinescu**, născut în satul Atârnați, azi Cernetu, com. Mărzănești, jud. Teleorman, mort la București. Există controverse asupra anului nașterii sale: 1854 sau 1858 (cele mai multe surse). A absolvit Gimnaziul „Alexandru Ghica” din Alexandria și Liceul „Gheorghe Lazăr” din București, apoi a urmat câțiva ani la Facultatea de Medicină din București (1878-1882), fără a-și încheia studiile. A fost funcționar la Ministerul Cultelor și Instrucțiunii Publice, unde a ocupat posturile de subșef și șef de birou (1892-1901). Se pare că a fost și director al Școlii Normale „Carol I” din București (1890-1892). Scriitor, publicist, epigramist, a debutat publicistic cu versuri la revista „Reforma”, în 1874. La vârsta de 17 ani, împreună cu Alexandru G. Drăghicescu, scoate foaia literară și științifică „Aceră română” (București, 1 aprilie 1875). A condus (director), cu Emil Andrieș, „Revista ilustrațiilor române” (București, 12 septembrie - 15 octombrie 1910, lunar). A făcut parte din comitetul de redacție la „Revista Societății Tinerimea Română” (București, 1882-1890), „Literatorul” (București, 1883) și „Analele literare” (București, 1885-1886). A fost secretar de redacție la „Petrolistul” (București, 1 aprilie 1916). Sub direcțiunea sa a apărut partea literară la „Viitorul țării” (București, nov. / dec. 1915). A colaborat la alte peste 120 de ziare și reviste, la 10 dintre ele fiind redactor în anumite perioade. Apariții editoriale: *Epigrame* (1900), *Epigrame și proză umoristică* (1909) și altele.

Mie însumi (1)

Epigrame eu am multe,
Căci lucrez întotdeauna.
Când le cat pe cele bune,
Parcă nu mai am nici una!

Cuiva

Și când îți zic om de nimic,
Mă-njuri și te burzuluiești,
Să nu te superi fi'ndcă-ți zic,
Ci supără-te fi'ndcă ești!

Hipocrații

La doctor azi dacă te duci,
Te-ascultă bine, ce să facă!
Te-o vindeca el mai apoi
Dar deocamdată... te dezbracă!

Mie însumi (2)

Epigramele-mi sunt rele,
Mai ales că sunt și mici;
Mi-am făcut însă cu ele
O mulțime de amici...

Altcuiva

Bea la bere toată ziua,
Noaptea face ziua albă
Și când pleacă este ora
Unsprezece fără-o halbă!

Unor medici

O! Boalele la voi
'S nimicuri.
Vin la spital trăsuri,
Ies dricuri...

Autoironie

Cu Vlahuță sunt leit:
Nici el nu e decorat...
El – fiindcă n-a primit,
Eu – fiindcă nu mi-au dat!

Redacțiunii „Albina”

La un stup este un trântor
Și albine și-o regină,
Dar la voi sunt prea mulți trântori
Pentru-o singură albină...

Unui proletar

Că n-a mâncat de-o săptămână-mi pare
S-a plâns la doctoral cel prea bogat,
Iar doctoral – deștept și învățat –
I-a dat ceva de poftă de mâncare...

Ei

Iubita mea cu ochii verzi
Are un trup atât de mic,
Încât în patul meu o pierz
Și o găsesc la vreun amic!

Unui tânăr modest

Tu vrei să nu te știe nimeni
Că ești poet, că te inspiri:
Aruncă-ți versurile-n mare,
Sau publică-le-n „Convorbiri”...

Unui arhivar

Nevestica îl înșeală,
Dumnealui e arhivar,
A primit-o și pe asta
Și a pus-o la dosar!

Cuiva

El are dulcinea lui:
O baletistă sau o fostă
Și când îi zice scumpa mea,
Vrea să arate cât îl costă.

Lui H.G. Lecca

Dau zece mii de lei acelu
Ce va porni pe jos la Mecca,
Sau va proba că a citit
Ceva de Haralamb G. Lecca...

Lui Caragiale

Și erau în berărie:
Mese, scaune, pocale,
Chelneri, sticle și butoaie
Și nea Iancu Caragiale.

Unei frumoase

Natura legile ei are,
Copilă, trebuie să știi,
Nu se putea așa frumoasă,
Numai a unuia să fii...

Unui autor

Citindu-ți cartea ce mi-ai dat
Am adormit;
Ce fericire! Am uitat
Ce am citit!

Teleor

Parale de-aș avea
Infectele!
Ce mulți mi-ar admira
Defectele!

Unui tânăr

Tu bani să nu cați
La poeți – se știe!
Și nici literați
La Academie!

Lui X

Am vrut să-i fac o epigramă
Acestui tip și să-i joc feste,
Dar m-am temut că toată lumea
O să mă-ntrebe: „Cine este?”

Unora

Când parale voi avea
Și vreo casă cu trei caturi,
Toate rudele pe rând
Vor veni să-mi ceară sfaturi...

Unui savant

Decât pe tine, un savant
Cu diploma de-un cot,
Aș prefera un ignorant,
C-acela știe tot!...

Unuia

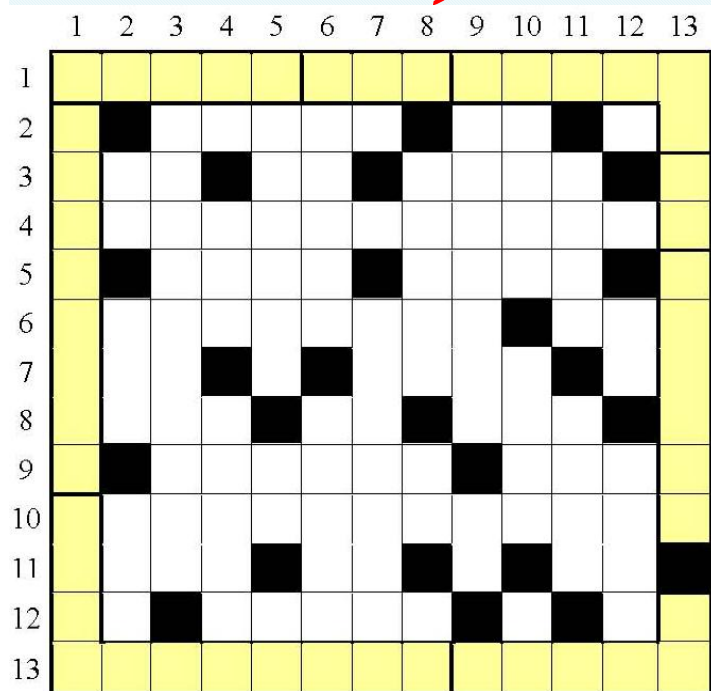
Pieptu-i plin de decorații,
Câte are nu mai știu,
Ce-ar mai râde de el tat'su
Care-a fost tinichigiu...

Unui cetățean

Dintr-un grec și-o bulgăroaică
S-a născut copil mai an;
Ca să fie român neaș,
Ei l-au botezat Traian!...

Nelu VASILE

Constelații rebusiste (fantezie)

P.S.: La o dezlegare corectă, pe manșeta careului veți descoperi prenumele și numele unei persoane, calitatea pe care o are în cadrul colectivului de redacție al revistei și titlul academic al acestuia.

ORIZONTAL: 1) ... 2) Pune masa la biserică - Vremea ce se întoarce iarna! - Ei nu duc lipsă de nimic. 3) Animal de-un pol - Plasate în interiorul serverului! - Sistem pus în evidență de slăbănogi. 4) În felul ei e o ciudățenie. 5) Cal breaz (pl.) - Stă aplecat peste râu (var.). 6) Altfel de dascăli - Schimbarea la față. 7) Trimis special - A repeta cererea - Stilou cu scriere inversă! 8) Protejează coama - Pocnit în față! - Face mai mult decât doi. 9) Țștia n-au trecut pe la frizer - Nu-ți e pe plac. 10) Le găsești în "buricul" târgului. 11) Un nătăflet e de vină! - Pornește hazul! - Trupul cămilei! 12) Pământ pregătit în timp! - A întârzi... c-o vorbă - Suprafața barului! 13) ...

VERTICAL: 1) ... 2) Cartier fără vreo OPERĂ! - Include o clauză defavorabilă în contract - Bune de tăiat... în savană. 3) Merge cu tramvaiul (pl.). 4) Sătul în afara localității! - Sigla fostei Gospodării Agricole Colective - Ajuns la ieșire. 5) O vorbă tare - Lumina ce radiază din obraz! - Ținută de artist! 6) E în mod sigur pizmuț - Schimb de colete (sg.). 7) Turul nu e început! - Dobândită cu efort deosebit. 8) Își asigură hrana cu lut - Inimă de mașinist! - Scoase din LABIRINT! 9) Specialist mecanic - Tren gol! 10) Câini luați din brațe - Îl întâlnești doar uneori - Zonă fără nici-o ofertă! 11) Însotitor la drum - Țsta îți este potrivnic. 12) Tabără din interiorul țării! - Erou din afara României! - Admis în UNIUNE. 13) ...

Nelu VASILE

neal194987@yahoo.com

RONDEL LA TREI SFERTURI DE VEAC (cu acrostih)

Nu-i scriitor mai consacrat,
Inegalabil autor!...
Ca el a scrie nu-i ușor,
Oricât ai fi de înzestrat!
L-am tot citit și-am constatat:
A scris de toate (uimitor!),
E scriitorul consacrat,
Dublat c-o doză de umor!
Romancier și fabulist,
Abil poet, traducător,
Galant prieten, jurnalist,
Oricum, un mare creator...
Șarmantu-i stil l-a consacrat!

Nelu VASILE

Nicolae Dragoș
văzut de Al. Clenciu

RONDEL LA UN SFERT DE... VEAC (cu acrostih)

Nu-i scriitor, e fabulist,
Inegalabil în idei
Că el în lume, vrei nu vrei,
Oriunde cauți, e solist!
L-am declarat idealist
Are în el piper și-ardei!
E scriitor și fabulist,
Dar cel mai proaspăt în idei!
Romancier și jurnalist,
Are și povestiri, vreo trei,
Galant prieten, jurnalist,
Oricum, e tare în condei...
Și totuși este... fabulist!

Grig M. Dobreanu

Boucher - Jupiter și Callisto

Dezlegarea careului: REMUSRUSMEMBR - P - ALTAR - AN - AU - REN - RV - OSOS - D - ORIGINALITATE - F - PAGI - ANIN - O - SOL - T - BISA - UO - OLAN - PO - TRI - A - R - NERASI - AMAR - ULTRACENTRALE - NAIV - HA - N - MI - IM - OTELI - Z - AR - VERSITARDOCTO (REMUS RUS; MEMBRU DE ONOARE; PROFESOR UNIVERSITAR DOCTOR).

Constantin LUPEANU

DOI ARTIȘTI

La poalele munților Gurghiului și Harghitei, către sud-vest, se lasă o vale strâmtă și ruptă ici colo, șerpuiind printre bine împăduriți masivi de piatră. Țara pietrei și a lemnului. Vegetația se păstrează viguroasă și acum, la mijloc de Noiembrie. Casele impunătoare se țin pe firul Târnavei și de șoseaua cu două benzi, prevăzută din construcție cu gropile cu care noi aborigenii suntem obișnuiți. Oprim la Sub Cetate, în Zetea. Zetea ar fi fost un rege, din a cărui cetate, construită pe fruntea unui munte, n-au mai rămas decât urme vagi (pietrele cubine de bună calitate au fost însușite de oameni practici) și niște tufe de liliac de un albastru fără egal, parte a unei somptuoase grădini de flori a acelei Înalte Curți din timpuri de demult. Îmi place Vârșag, care parcă ține muntele-n cârcă. Meseria tuturor ține de lemn. Plantează copacul, îl taie când îi vine timpul, cu ceremonial, la fel cum taie porcul de Crăciun, fac lemne de foc, butuci, bârne, blane, mobilă, jucării și câte și mai câte. Aflu că lemnul e bun pentru orice în gospodărie, chiar și la masă.

În Zetea, trăiesc doi oameni plini de talent, doi artiști remarcabili.

Feri Sebestyen este sculptor în lemn. Nu e singurul în munți, dar în el trăiește artistul care are viziuni și opere de imaginație cum rar se creează azi în lemn.

Tocmai primise o comandă. Patru scaune cu spătar înalt sculptate, pentru o cameră vânătorească. I s-a cerut un animal sălbatic pentru fiecare spătar. La alegerea sa. A sculptat un cerb. Puternic, sigur pe el, cerbul coboară toamna din înălțimi, îmi explică

artistul, pentru împerechere. Cerbul știe că trebuie să facă impresie. Va adăuga un lup, un urs...

Era în clasa a patra, când învățătoarea, simțindu-i ochiul ager și mâna sigură, l-a trimis la un atelier de sculptură în lemn. A ucenicit

cinci ani, apoi a urmat Școala populară de artă din Miercurea Ciuc.

El nu se apucă de lucru decât atunci când vede sculptura în închipuire. Apoi nu face

decât să dăltuiască imaginea aceea virtuală. Îi place să creeze animale și oameni în mișcare. Între două comenzi (și artistul are nevoie de pâine), dăltuiește lucrări de suflet, pentru sine.

Își pregătește o primă expoziție personală.

Irma Bothazi întoarce oamenilor sănătatea în câteva ședințe, și la cei 81 de ani ai săi. NU există suferință locomotorie pe care să n-o înlăture.

Căutați-o, dacă vă dor oasele!

A învățat arta de vindecător prin masaj la vârsta de 10 ani, de la un medic din Baltos, undeva pe lângă Reghin. A fost asistenta unor profesori doctori din Reghin, Tg. Mureș, București, Spitalul Colțea.

Prin 1977, și-a cumpărat o casă cu două nivele în Zetea, unde este azi vizitată de oameni din toată țara și din UE.

Ea nu cere diagnostic, microfilme, planșe. Închide ochii și își lasă degetele să lucreze în locurile cu pricina. Vede trupul omului mai clar decât orice mașinărie de ultimă oră.

Lucrează cu carmol și alifii de ea concepute. Eficient. Sigur. Ce nu reușesc medicii, rezolvă tanti Irma.

O adevărată minune a lui Dumnezeu pe miraculosul pământ românesc.

Vasile MENZEL

Actor pictor -
Pictor actor

Pe sălile I.A.T.C „I.L.Caragiale” din București am auzit o voce care tuna într-un ambitus de bas. Era vocea studentului **Ștefan Sileanu**. De atunci nu l-am mai văzut decât după terminarea facultății, la Cluj. Amândoi suntem născuți în același an și în aceeași lună, noembrie. El pe 15, Scorpion, eu pe 25, Arcaș. Mi-a fost ușor să mă împrietenesc cu el. Fiind Săgetător, port cu mine în permanență arcul și săgeata pe care sunt gata să o trimit oricând spre inima celor ce-mi sunt dragi. Așa am și făcut.

Nu îmi amintesc cu ce prilej ne-am întâlnit la Cluj. Țin minte doar că seara ne-am dus la crâșmă unde am zăbovit până spre ziuă. Întrucât gazda mea se culcase, m-a invitat la el. În drum spre casă, ne-au făcut cu ochiul niște navete cu sticle de lapte, din alea cu gâtul larg, depozitate pe trotuar, în fața unui magazin care urma să se deschidă peste câteva ore.

Am subtilizat două sticle cu lapte, numai bine să ne dregem după poșirca de vin îngurgitată de la MAT. (Banii i-am pus în locurile goale lăsate de sticle. Pe vremea aceea în Cluj nu se fura)

Ajunși acasă, ușa se deschide și... stupoare! Garsoniera primită temporar de la Stat, era goală. „Bă!, n-am avut timp s-o mobilez”, a

răsunat glasul său grav. Nu-i nimic îi răspund. Atâta timp cât ai o sobă care duduie (era iarnă și un frig cumplit) și două saltele așezate direct pe parchet, totul e Ok. Ne-am trântit pe saltele frânți de oboseală. Credeți c-am dormit? Aș! Deși eram chiori de somn, am început să ne povestim d'ale vieții.

Așa am aflat că pasiunea lui inițială era PICTURA.

A intrat la pictură unde a făcut câțiva ani după care împins de colegi, prieteni, profesori, a dat examen la Teatru și a intrat. Și nu a făcut rău. Vocea lui a „tunat” plăcut, talentul lui actoricesc a ieșit și mai mult în evidență. A jucat la Teatrul din Târgu Mureș, iar apoi a venit prin concurs la Teatrul „Nottara” din București. Dintre piesele în care s-a produs, așa aminti: „Nefericitul”, „Pădurea” de Ostrovski (creatorul Teatrului Național din Rusia), și „Frații Karamazov” după Dostoievski. Ar mai fi de adăugat o întâmplare, nefericită, și anume: Un regizor român stabilit în Franța, Octavian Greavu, a convenit cu Ministerul Culturii - ministrul de atunci era Răzvan Teodorescu (cel pleșuv), să monteze la Sala Palatului, o piesă despre procesul referitor la lucrarea „Pasărea în spațiu”, a lui Brâncuși. Dar datorită faptului că domniei sale trebuia să îi apară o carte voluminoasă cu multe poze color, nu a mai avut bani să plătească actorii. (Așa se zvonea). Astfel după ce s-a muncit mai bine de o lună, când spectacolul trebuia să aibe loc, toți actorii au refuzat să intre în scenă. Au apărut articole, interviuri la TV, etc, în defavoarea ministrului, cum era și normal. Muzica spectacolului era semnată de Anton Șuteu (cel cu melodia „Deschideți poarta soarelui”), iar din distribuție făceau parte: Mircea Albulescu (TNB), Adrian Pintea (T. Bularandra), Traian Stănescu (TNB), Ion Chelaru (cel pozat în chip de brutar pe mașinile de pâine, de la T. de Comedie), Vasile Menzel și alții. (Distribuție mare). În rolul principal, cel al lui Brâncuși, era Ștefan Sileanu

Trecând la filme, aș dori să aduc în atenție doar câteva și anume: *Păcală se întoarce*, *Prin cenușa imperiului*, *Craii de curte veche*, *Crucea de piatră*, scenariul Titus Po-

povici, regia Andrei Blaier, în care am jucat și eu, *Șobolanii roșii*, *Adela*, *Valsul lebedelor*, în regia lui Constantin Dicu, film la care am avut plăcerea să scriu muzica și *Vlad Țepeș*, în regia lui Doru Năstase.

Acum, Sileanu, după multă vreme s-a întors la vechea pasiune, pictura. Iată că și în acest domeniu a excelat.

A deschis expoziții numeroase la Galeriile de Artă Silve din Bușteni, la Galeria Scit Art, la sala Savoi a Teatrului C. Tănase din București, la galeriile Simeza etc.

Ce m-a surprins în mod deosebit a fost faptul că, de curând, ducându-mă în vacanță la Sinaia, am vizitat și celebrul Cazino. Cândva am avut bucuria să locuiesc și să joc teatru în această minunăție, fapt datorat profesorului Radu Ghica Moise care a fondat pe atunci, „Teatrul de vacanță” Sinaia.

Ei bine la acest CAZINO, cu iz regal, acum renovat, am văzut o pictură care m-a impresionat mult. M-am apropiat să văd cine a iscălit tabloul, dar... am închis ochii și l-am văzut și auzit pe autor. Era bonomul și hâtrul meu coleg și prieten Ștefan, acum albit, care râdea cu vocea aia de bas, inconfundabilă. Am început să râd și eu, de s-au mirat cei din jur. În ziua aia am fost fericit.

Boucher - Lecția de muzică